د پوهنې وزارت

د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې او
د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي
کتابونو د تالیف لوی ریاست

ریاضي

دوهم ټولګی

۵ = ۵

۶ < ۷   ۴ > ۳

۵ − ۳ = ۲   ۲ + ۳ = ۵

Ketabton.com

۴ ÷ ۴ = ۱   ۴ × ۱ = ۴

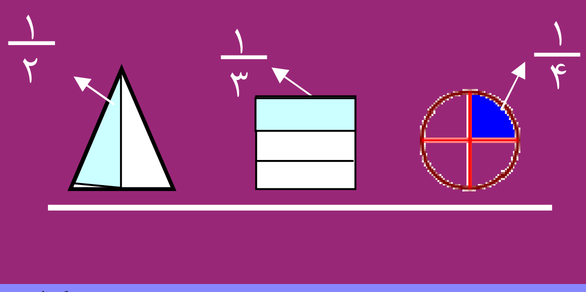

د چاپ کال: ۱۳۸۹ هـ . ش.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درسي کتابونه د پوهنې په وزارت پورې اړه لري.
په بازار کې يې اخيستنه او خرڅونه په کلکه منع
ده. له سرغړونکو سره قانوني چلند کيږي.

ISBN 978-9936-25-159-5
9 789936 251595 >

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوهنې وزارت
د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې او
د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي
کتابونو د تالیف لوی ریاست

ریاضي

دوهم ټولګی

د چاپ کال: ۱۳۸۹ هـــ . ش.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب د تالیف، څېړنې او تدقیق کمېټې

ليکوالان:

سرمؤلف عبدالکبير د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونو د تاليف رياست د رياضي د ديپارتمنت آمر.

سرمؤلف نظام الدين د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونو د تاليف رياست د رياضي د ديپارتمنت غړی.

تاييد او مطالعه:

ملي شورا:

د ولسي او مشرانو جرګو د ديني، پوهنې او لوړو زده کړو د کميسيونونو غړي.

د څېړنې او تدقيق کمېټې:

پوهنې وزارت:

شاه آغاسي د ښوونکي د روزنې علمي غړی.

ژباړونکی: سرمؤلف نظام الدين.

محمد عزيز تحريک د پښتو ديپارتمنت آمر، اديتور.

د کابل ښار د پوهنې رياست:

عبدالکريم د استقلال د ليسې استاد.

د محتوا، ديني او سياسي فرهنګي برخو د څېړنې او بررسۍ کمیټه:

۱ - دوکتور محمد يوسف نيازی د پوهنې وزارت سلاکار.

۲ - محمد آصف ننګ د پوهنې وزارت د خپرونو او اطلاعاتو رئيس

د تدقيق، تصحيح او څارنې کميسيون:

دکتور عبدالغفور غزنوي د تعليمي نصاب، د ښوونکو د روزنې او د ساينس د مرکز معين- د کميسيون رئيس.

د سرمؤلف مرستيال عبدالظاهر ګلستاني د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونو د تاليف لوی رئيس.- غړی

سيد محمود خليق د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونو د تاليف رياست علمي غړی- غړی

کمپوز او ډيزاين:

حميدالله غفاري

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي سرود

دا وطن افغانستـــان دی — دا عزت د هـــر افغان دی
کور د سولې کور د توري — هر بچي يې قهرمـــان دی
دا وطن د ټولو کـور دی — د بلوڅـــو د ازبکـــو
د پښتـــون او هزاره وو — د ترکمنـــو د تاجکـــو
ورسره عرب، گوجـــر دي — پامېـــريان، نورستانيـــان
براهوي دي، قزلباش دي — هم ايمـــاق، هم پشـه يان
دا هيـــواد به تل ځليږي — لکـــه لمـــر پر شنه آسمـان
په سينـــه کې د آسيـــا به — لکـــه زړه وي جـــاويدان
نوم د حق مودی رهبـــر — وايو الله اکبر وايو الله اکبر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

د پوهنې د وزير پيغام

ګرانو استادانو، ښوونکو او زده کوونکو،

ښوونه او روزنه د هر هېواد د پراختيا او پرمختګ بنسټ جوړوي. تعليمي نصاب د ښوونې او روزنې مهم توکی دی چې د علمي پرمختګ او ټولنې د اړتياوو له مخې رامنځته کيږي. څرګنده ده چې علمي پرمختګ او ټولنيزې اړتياوې تل د بدلون په حال کې وي. له دې امله لازمه ده چې تعليمي نصاب هم علمي او رغنده انکشاف ومومي. البته نه ښايي چې تعليمي نصاب د سياسي بدلونونو او د اشخاصو د نظريو او هيلو تابع شي.

دا کتاب چې نن ستاسو په لاس کې دی، پر همدې ارزښتونو چمتو او ترتيب شوی دی. علمي ګټورې موضوعګانې پکې زياتې شوې دي. د زده کړې په بهير کې د زده کوونکو فعال ساتل د تدريسي پلان برخه ګرځيدلې ده.

هيله من يم دا کتاب له لارښوونو او تعليمي پلان سره سم د فعالې زده کړې د ميتودونو د کارولو له لارې تدريس شي او د زده‌کوونکو ميندې او پلرونه هم د خپلو لوڼو او زامنو په باکيفيته ښوونه او روزنه کې پرله پسې ګډه مرسته وکړي چې د پوهنې د نظام هيلې ترسره شي او زده‌کوونکو او هېواد ته ښې برياوې ور په برخه کړي.

زه پر دې ټکي پوره باور لرم چې زموږ ګران استادان او ښوونکي د تعليمي نصاب په رغنده پلي کولو کې ستره دنده او دروند مسؤوليت لري.

د پوهنې وزارت تل زيار کاږي چې د پوهنې تعليمي نصاب د اسلام د سپيڅلي دين له بنسټونو، د وطن دوستی د پاک حس په ساتلو او علمي معيارونو سره سم د ټولنې د څرګندو اړتياوو له مخې پراختيا ومومي.

په دې ډګر کې د هېواد له ټولو علمي شخصيتونو، د ښوونې او روزنې له پوهانو او د زده‌کوونکو له ميندو او پلرونو څخه هيله لرم چې د خپلو نظريو او رغنده وړانديزونو له لارې زموږ له مؤلفانو سره د درسي کتابونو په لا ښه تاليف کې مرسته وکړي.

له ټولو هغو پوهانو څخه چې ددې کتاب په چمتو کولو او ترتيب کې يې مرسته کړې، له ملي او نړيوالو درنو موسسو، او نورو ملګرو هېوادونو څخه چې د نوي تعليمي نصاب په چمتو کولو او تدوين او د درسي کتابونو په چاپ او وېش کې يې مرسته کړې ده، مننه او درناوی کوم.

ومن الله التوفيق

فاروق وردګ

د افغانستان د اسلامي جمهوريت د پوهنې وزير

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

ګڼه	عنوانونه	مخ
	لومړي فصل: له (۱ - ۱۰۰) پورې د عددونو شمیرل او ترتیب کول	
۱ -	د عدد مفهوم	۱
۲ -	متناوب شمېرل (دوه، دوه،پنځه، پنځه.. زیاتول).........	۳
۳ -	دعدد دمفهوم تمرین	٦
۴ -	تر ۱۰۰ پورې د عددونو ترتیب او پرتله کول	۸
۵ -	تر ۱۰۰ پورې د عددونو ترتیب	۱۰
٦ -	د متناوب شمېرلو مشق او تمرین	۱۱
۷ -	مخ کې، وروسته، منځ کې، زیات، لږ	۱۲
۸ -	توصیفي یا ترتیبي عددونه	۱۴
	دوهم فصل: له (۱ - ۱۰۰) پورې د عددونو مقامي قیمت او عملیې	
۹ -	د مقامي قیمت مفهوم	۱۵
۱۰ -	د عددونو جمع او تفریق تر۹۹ پورې	۱۷
۱۱ -	د جمعې په عملیې کې د بدلون (تبدیلۍ) قانون	۱۹
۱۲ -	د جمعې د درېو جزو جمع کول	۲۳
۱۳ -	تفریق	۲۵
۱۴ -	تفریق عبارتي پوښتنې	۲۷
۱۵ -	دجمعې اوتفریق ترمنځ اړیکې	۲۹
۱٦ -	دجفت اوتاق ترمنځ اړیکې	۳۰
	درېیم فصل: د دوه رقمي عددونو جمع	
۱۷ -	د یوه رقمي عدد جمع کول له دوه رقمي عددونو سره چې حاصل ولري.	۳۵
۱۸ -	ددوو، دوه رقمي عددونو جمع کول چې حاصل ولري	۳۷
۱۹ -	دجمعې د درېو جز جمع کول چې حاصل ولري..........	۴۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم فصل: د دوه رقمي عددونو تفریق

۲۰- له دوه رقمي عدد څخه د یوه رقمي عدد تفریق کول چې په هغه کې پور (قرض) اخیستل دي ۴۴
۲۱- له دوه رقمي عددونو څخه ددوه رقمي عدد تفریق (د پور اخستلو په صورت کې)۴٦
۲۲- د جمعې او تفریق د عملیو آزمویل د یوبل په واسطه......... ۵۱
۲۳- د تفریق د عملیې آزموینه ۵۲
۲۴- د عددونو جمع کول د چوټ په واسطه ۵۳
۲۵- د عددونو تفریق د چوټ په واسطه ۵۵

پنځم فصل: له (۱۰۰-۱۰۰۰) پورې د عددونو لوستل او لیکل

۲٦- له (۱۰۰-۱۰۰۰) پورې د عددونو لوستل او لیکل........ ۵۷
۲۷- لس ګوني (لسيز) اوسلګوني (سليز) ۵۸
۲۸- سليز، لسيز او يويز ٦۰
۲۹- تر ۱۰۰۰ پورې د عددونو مقامي ارزښت ٦۳
۳۰- مخ کې، وروسته، منځ کې ٦۷
۳۱- د عددونو پرتله ٦۸
۳۲- د عددونو ترتیب نظر په مقامي ارزښت سره ٦۹

شپږم فصل : د درې رقمي عددونو جمع اوتفریق

۳۳- د څو سل ګونو جمع کول ۷۲
۳۴- د یوه درې رقمي عدد جمع کول له یوه دري رقمي عدد سره چې د یویز اوسلیز رقمونه یې صفر وي... ۷۴
۳۵- د درې رقمي عددونو جمع کول ۷۵
۳٦- د درې رقمي عددونو جمع کول چې حاصل ولري........ ۷۷
۳۷- د درې رقمي عددونو تفریق د قرض(پور) اخستلوپرته....... ۸۰
۳۸- د درې رقمي عددونو تفریق په پور(قرض) اخستلو سره .. ۸۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۹- د يوه درې رقمي عدد تفريق د يوه درې رقمي عدد څخه چې يويز او لسيز يې صفر وي ۸۴

اووم فصل: د عددونو د ضرب او ويش عمليې

۴۰- د هغو عددونو جمع کول چې مساوي اجزاوي ولري (تکراري جمع) ۸۹
۴۱- د ضرب نښې ۹۱
۴۲- د کارتونو جوړول....................................... ۹۴
۴۳- په ضرب کې د بدلون خاصيت ۹۶
۴۴- په عمودي شکل ضرب کول ۹۸
۴۵- د عبارتي پوښتنو په حل کې د ضرب د عمليې کارول ۱۰۰
۴۶- د شکلونو څخه په کار اخيستلو سره د ضرب ښوونه..... ... ۱۰۱
۴۷- د يوه رقمي عدد ضربول په دوه رقمي عدد کې...... ۱۰۴
۴۸- د شکلونو په کار اخيستلو سره د ضرب ښوونه ۱۰۷
۴۹- د ضرب په عمليه کې د (۰) صفر خاصيت ۱۰۸
۵۰- د ګروپونو جوړول ۱۰۹
۵۱- د مساوي ګروپونو جوړول ۱۱۱
۵۲- وېش ۱۱۳
۵۳- د ضرب او وېش ترمنځ اړيکې (رابطه)............. ۱۲۰
۵۴- د يوه عدد وېشل په خپل عدد باندې ۱۲۱
۵۵- د يوه عدد وېشل په (۱) باندې ۱۲۲

اتم فصل: د اندازه کولو واحدونه

۵۶- غير معياري واحدونه ۱۲۳
۵۷- معياري واحدونه (متر، سانتي متر او ملي متر) ۱۲۴
۵۸- د ټوټه خطونو د اوږدوالي اندازه کول د خط کش په واسطه ۱۲۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهم فصل: هندسه

۵۹- د هندسي شکلونو پیژندنه ۱۲۸

لسم فصل: د کسر پیژندل په عملي توګه

۶۰- په هندسي شکلونو کې کسر ۱۳۳
۶۱- د یوې کسري برخې ښوونه ۱۳۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی فصل

له (۱−۱۰۰) پورې د عددونو شمېرل او ترتیب کول

لومړی لوست

د عدد مفهوم

هدف: د عددونو د شمېرلو، لوستلو او لیکلو تقویت.

۰	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
صفر	یو	دوه	درې	څلور	پنځه	شپږ	اووه	اته	نه	لس

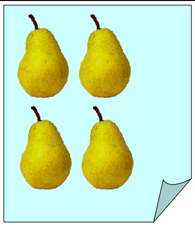
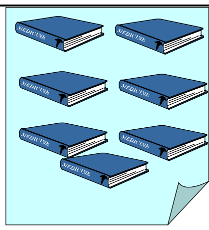
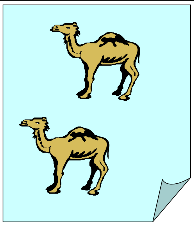
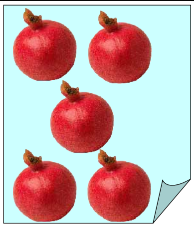

__________ __________ __________ __________

په لاندې هرچوکاټ کې څو شکلونه دي؟

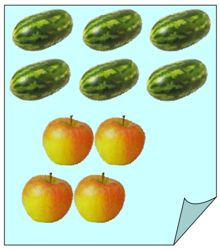
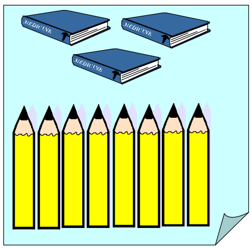
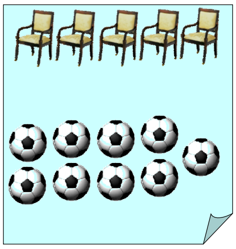

______ هندوانې ______ کتابونه ______ څوکۍ ګانې

______ مڼې ______ پنسلونه ______ توپونه

لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱− کوم ډول میوه زیاته ده؟ هندوانې مڼې.

۲−کوم یو یې لږ دي؟ پنسلونه توپونه.

۳− کوم یو یې ډېر زیات دي؟ څوکۍ ګانې کتابونه مڼې

۴− کوم یو یې ډېر زیات دي؟ کتابونه څوکۍ ګانې پنسلونه

۵− ستاسو په ټولګي کې څوتنه نجونې دي؟ __________

٦− ستاسو په ټولګي کې څو تنه هلکان دي؟ __________

۷− کوم یو یې د هغو ځخه لږ شمېر لري؟ نجونې هلکان

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنۍ دنده:

په هر چوکاټ کې د شیانو شمېر حساب کړئ، اووروسته د لاربښود په ډول کار وکړئ.

۱– د لاندې چوکاټ په سپینه برخه کې د رسم شوو شکلونو په ډول لږ شکلونه رسم کړئ او وواياست چې ټول څو شکلونه دي؟

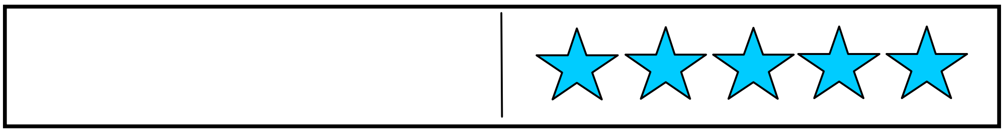

۲– د چوکاټ په سپینه برخه کې د ورکړل شوو شکلونو څخه زیات شمېر رسم کړئ اوهغــه ټول حساب کړئ او شمېر یې ولیکئ.

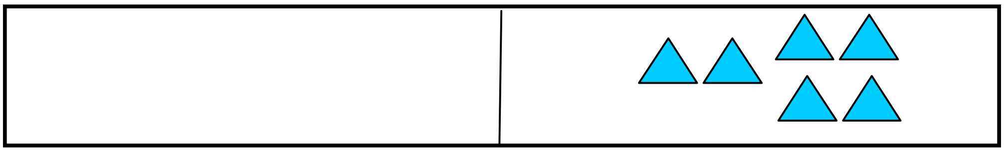

۳– د چوکاټ په سپینه برخه کې د ورکړل شوو شکلونو سره مساوي شمېر رسم کړئ. ټــول حساب کړئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

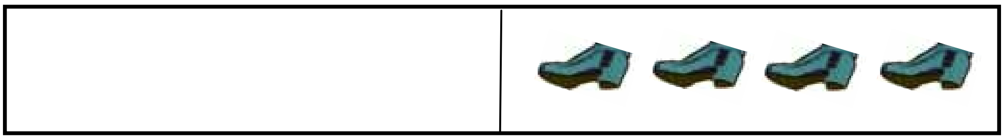

۴– د خپلې خوښې یو شکل چې له ۶ څخه زیات خو له ۱۰ څخه لږ وي په خپلو کتابچو کې رسم کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم لوست

متناوب شمېرل (دوه، دوه، پنځه، پنځه.... زیاتول)

هدف: په دې لوست کې زده کوونکي باید متناوب شمېرل زده کړي.

۱- د خپلو ټولګیوالو له سترګو څخه په کار اخیستوسره ۲،۲ زیات کړئ او عددونه یې ولیکئ.

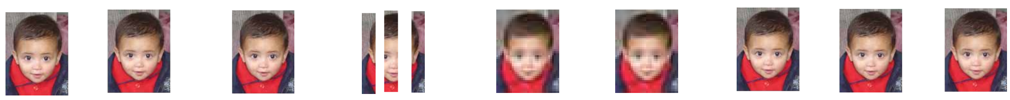

۲ ۴ ۶ ____ ____ ____ ____ ____ ____

ټولې____ سترګې ____ ____ ____ ____

څو ګوتې؟

۲- د خپلو ټولګیوالو لاسد ګوتو د ۵ په زیاتولو سره عددونه په لاس راوړئ او ویې لیکئ.

ټولې... ګوتې

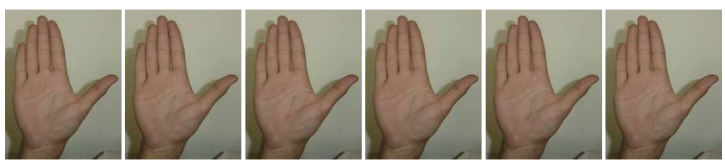

۵ ۱۰ ۱۵ ____ ____ ____

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ښي خوا څخه کيڼ لوري ته کوم عددونه چې پاتې دي په تــــشو ځايونوکې يې وليکئ.

۱- ۲، ___، ___، ۵، ٦

۲- ۰، ___، ۲، ___، ۴

۳- ۴، ۵، __، ۷، ____

۴- ۲، ۴، __، __، ۱۰

۵- ۱، ۳، __، ۷، ____

٦- ۰، ۳،__، ____

له ښي خواڅخه کيڼ لوري ته تش ځايونه د مناسبو عــــددونو په واسطه ډک کړئ.

۱. ۵، ۴، __،۲، __.

۲. ۱۰، ۹، ۸، __، __، __، ____

۳. __، ٦، ۵، ____، ۳

۴. ۱۲، ۱۰، ____، ٦، ____، ۲

۵. ۱۱، ۹، __،۵، ____

٦. __ ۱۰، ۷، ۴، ____

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنۍ دنده:

۱- لاندې جدول خپلو کتابچوته نقل او د حل شوي مثال نه په کار اخيستو سره پوښتنه حل او رنګ کړئ.

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰
۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰
۳۱	۳۲	۳۳	۳۴	۳۵	۳۶	۳۷	۳۸	۳۹	۴۰
۴۱	۴۲	۴۳	۴۴	۴۵	۴۶	۴۷	۴۸	۴۹	۵۰
۵۱	۵۲	۵۳	۵۴	۵۵	۵۶	۵۷	۵۸	۵۹	۶۰
۶۱	۶۲	۶۳	۶۴	۶۵	۶۶	۶۷	۶۸	۶۹	۷۰
۷۱	۷۲	۷۳	۷۴	۷۵	۷۶	۷۷	۷۸	۷۹	۸۰
۸۱	۸۲	۸۳	۸۴	۸۵	۸۶	۸۷	۸۸	۸۹	۹۰
۹۱	۹۲	۹۳	۹۴	۹۵	۹۶	۹۷	۹۸	۹۹	۱۰۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

دريم لوست

هدف: د عدد د مفهوم تمرين.

د هرليک ښي خواته يو عدد ليکل شوی دی د هغه په شمېر دايـــرې رنګه کړئ او د هغو دايرو شمېر چې رنګ شوې نه دي کينې خواتـــه وليکئ د حل شوي مثال څخه کار واخلئ.

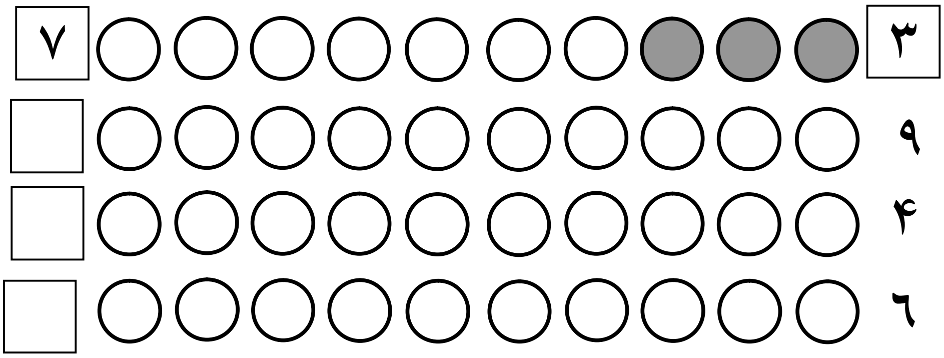

د هرې کرښې ښي خواته يو عدد ليکل شوی دی د هغه په شمېر شکلونه رنګه کړئ د شکل نوم واخلئ او د هغو شکلونو شمېر چې رنګ شوي نـــه دي کينې خواته وليکئ. د حل شوي مثال څخه کار واخلئ.

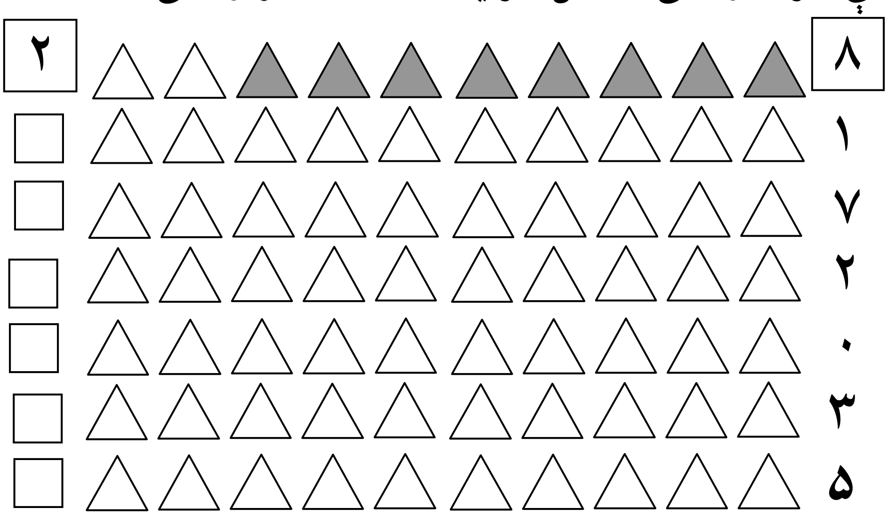

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنۍ دنده:

د شیانو څخه د لس ګونو ګروپونو جوړول شمېرل آسانه کـــوي او دا یو ډول تفریح ده.

له شیانو څخه لس ګونه ګروپونه جلا اوکړښه ورڅخه تاو کړئ، تش ځایونه ډک کړئ او پوښتنو ته ځواب وواياست.

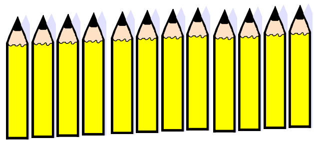

____ لسیز او ____ یویز ____ کیږي

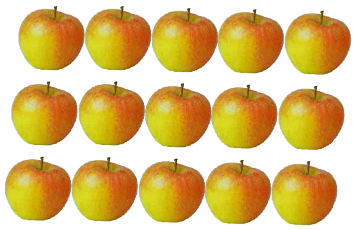

____ لسیز او____ یویز ____ کیږي

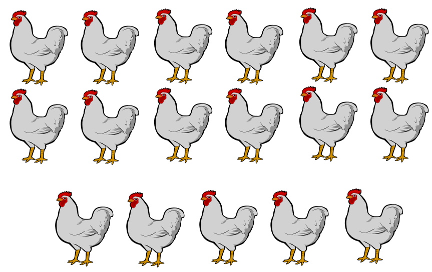

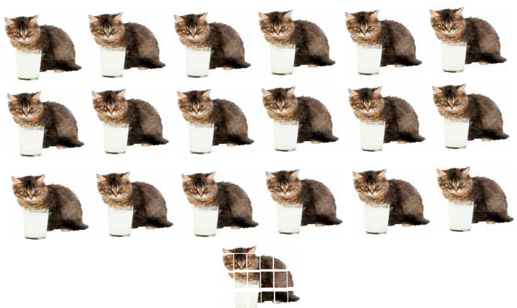

____ لسیز د چرګانو او ____ نور ټول ____ چرګان کیږي.

____ لسیز د پیشوګانو او ____ نور ټول ______ پیشوګان کیږي.

کوم ګروپ زیات دی　　چرګان که　　پیشوګانې

څومره زیات دي؟ ______

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم لوست

تر ۱۰۰ پورې د عددونو ترتیب او پرتله کول

هدف: زده کوونکی ډیر او لږ عددونه وپیژني او د هغو له مخې دې ترتیب(پرله پسي توب)وکولاي شي.

شکلونو ته وګورئ د هغو د هریوه د شیانو شمېر په خپلو کتابچو کې ولیکئ او هر هغه عدد چې له ۱۴ څخه کوچنی دی تر شاوخوا یې یوه مربع رسم کړئ.

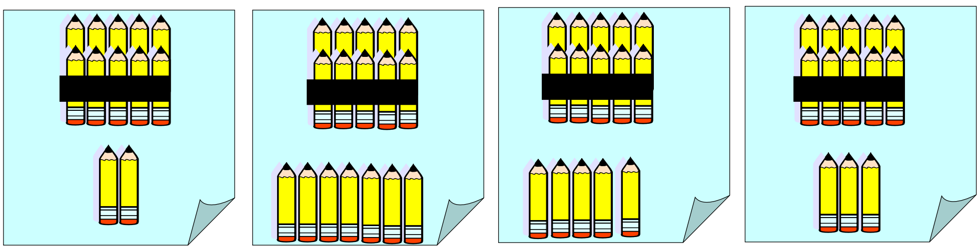

______ ______ ______ ______

شکلونوته وګورئ د هغو د هر یوه د شیانو شمېر په خپلو کتابچو کې ولیکئ او هر هغه عدد چې له ۱۵ څخه زیات دی دایره ترې تاوه کړئ.

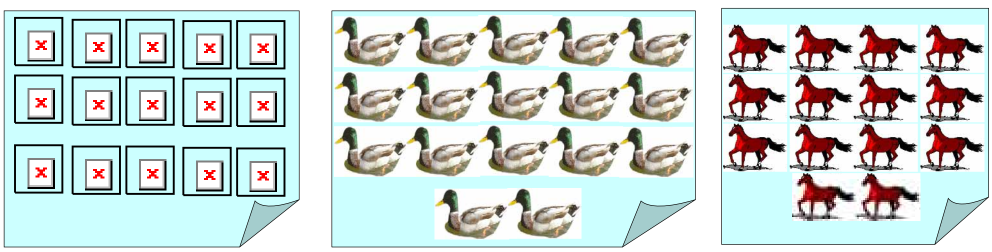

______ ______ ______

له آسونوڅخه څومره هیلۍ زیاتې دي؟ ______

له هیلیو څخه څومره وزې کمې دي؟ ______

کوم یو یې زیات دي وزې که آسونه، څومره؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیت:

په خپل ګروپ کې کار وکړئ هر ګروپ یا ډلې ته دعدد یو شمېر کارتونه چې له صفر څخه تر ۲۰ پورې ور باندې لیکل شوې دې ورکول کیږي.

۱– په وار سره کار وکړئ.

۲– هر زده کوونکی دې له کڅوړې څخه یو کارت راوباسي.

۳– زده کوونکي دې عددونه له ډېرو لږو څخه د لوی عدد پورې ترتیب کړي.

۴– د هر دور عدد په جدول کې (یاد داښت) کړئ.

د عددونو کارتونه

لومړی دور					
دوهم دور					
دریيم دور					

د جدول په برخه کې لاندې پوښتنو ته چې ستاسو په کتابچو کې یا د ټولګي په دړه باندې لیکل شوي دي ځواب ووایاست:

۱– خپل جدول ته وګورئ په هر دوره کې له ۱۳ څخه څو عددونه لوی دي؟

۲– د ټولو هغو عددونو نه چې له ۱۱ څخه کوچني دي کرښه تاو کړئ.

۳– ټول هغه عددونه چې له ۱٦ څخه لوی دي ورڅخه یوه مربع تاوه کړئ.

۴– آیا ګومان کوئ چې ټول عددونه به له ۱٦ څخه لږ وي؟

۵– له ۱٦ څخه زیات او لږ عددونه په جلاء جلاء توګه ولیکئ او بیا کوشش وکړئ او ووینئ چې ستاسو اټکل صحیح دی که نه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم لوست

تر ۱۰۰ پورې د عددونو ترتیب

هدف: زده کوونکي عددونه دمقامي قیمت په درلودلو سره په پرله پسې توګه ترتیب کړاي شي.

د فعالیت له یوه ګډون کوونکي سره دې کار وکړي او هغه عددونه چې پـــه جدول کې لیکل شوي نه دي تر ۱۰۰ پورې بشپړ کړئ.

۱	۲						۸		
			۱۴		۱٦				
	۲۲								۳۰
		۳۳				۳۷			
						۴۷		۴۹	
		۵۳		۵۵					
	٦۲							٦۹	
			۷۴	۷۵					
۸۱					۸٦				
							۹۸		۱۰۰

لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست.

۱. کوم عدد له ۳۵ څخه دیوه په اندازه زیات دی؟ ———
کوم عدد له ۳۵ څخه د یوه په اندازه لږ دی؟ ———

۲. کوم عدد له ۲۷ څخه د دوو په اندازه زیات دی؟ ———
کوم عدد له ۲۷ څخه د دوو په اندازه لږ دی؟ ———

۳. کوم عدد له ۵۰ څخه د لسو واحدو په اندازه زیات دی؟ ———
کوم عدد له ۵۰ څخه د لسو واحدو په اندازه لږ دی؟ ———

۴. کوم عدد له ۷۰ څخه د شلو واحدو په اندازه زیات دی؟ ———
کوم عدد له ۷۰ څخه د شلو واحدو په اندازه لږ دی؟ ———

۵. په تشو ځایونوکې د (< یا >) مناسبه نښه ولیکئ.

۹۳ (>) ۹۷   ۴۷ ( ) ۳۵   (۲۳) ۷۷   ٦۸ ( ) ۸۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم لوست

د متناوب شمېرلو مشق او تمرين

هدف: زده کوونکي په آساني سره وکولای شي د دوه، دوه، درې، درې عددونه زيات کړي او د يوه، يوه عددونو په زياتولو بسنه ونکړي.

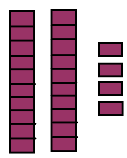

۲۴

۲۴ له ۲۵ څخه مخ کې راځي

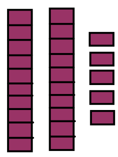

۲۵

۲۵ د ۲۴ او ۲۶ په منځ کې راځي

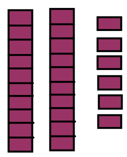

۲۶

۲۶ د ۲۵ څخه وروسته راځي

د خپل فعاليت د ګډون کوونکو سره يوځای کار وکړئ ښايي تاسو کوچنۍ ډبرې وکاروئ هغه عددونه چې ليکل شوي نه دي ويې ليکئ.

۱- ۳۰، ۳۱، ۳۲   ۶۵، ۶۶ ______   ______، ۱۳، ۱۴

۲- ______، ۴۶، ۴۷   ۷۱، ______، ۷۳   ۸۳، ۸۴، ______

۳- ۹۶، ۹۷، ______   ______، ۲۸، ۲۹   ۵۸، ۵۹، ______

کوچنۍ ډبرې وکاروئ د خپل فعاليت کوونکو سره ګډ کار وکړئ. متناوب شمېرل دکوچنۍ ډبرو په اينبودلو کار وکړئ. تر سلو پورې عددونه په جدول کې وليکئ. د هر عدد لپاره چې تاسو يې شمېرئ مشق او تمرين سرته ورسوئ. د مثال پـه توګـه تاسو په جګ غږ سره ووايـاست (۲، ۴، ۶، ۸...) او کوچنۍ ډبرې پـه عـددونو باندې يعني په (۲، ۴، ۶، ۸...) کېږدی د خپل فعاليت ګډون کـوونکي ارزيـابي کړئ. د۳، ۴، ۵ او نورو په زياتولو سره د متناوب شمېر عددونو فعاليت تکرار او سرته ورسوئ.

کورنۍ دنده: د لاندې لارښود په کارولو سره غوښتل شوی عدد پيداکړئ.

۱-لارښوونه: غوښتل شوی عدد د ۱۰ او ۸۰ په منځ کې دی.

۲-لارښوونه: غوښتل شوی عدد يوله لاندې عددونو څخه دی.

۱۳، ۳۰ ، ۲۳، ۸۰ ، ۸۳ ، ۶۷ ، ۵۲

۳-لارښوونه: غوښتل شوی عدد له ۵۵ څخه لږ کم دی.

۴-لارښوونه: کوم وخت چې تاسو له صفر (۰) څخه پيل کوئ د لس، لس په زيـاتولو سره د غوښتل شوي عدد نوم اخلئ. غوښتل شوي عدد له ______ څخه عبارت دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم لوست

مخ کې، وروسته، منځ کې، زيات، لږ

هدف: په دې لوست کې دې زده کوونکي د يوه عدد مخ کې او وروسته عددونه وپيژني.

د ۵ کتارونو کتابونو رسم چې د ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱ او ۲۲ عددونه د هغو کتارونه رابنيي.

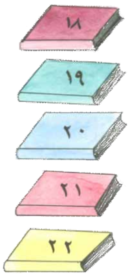

۱۹ د ۲۰ څخه مخ کې راځي.
۱۹ د ۱۸ او ۲۰ په منځ کې دی.
۱۹ د ۱۸ څخه وروسته راځي.
۱۹ له ۱۸ څخه زيات دی.
۱۹ له ۱۸ څخه لږ دی.

جوړه جوړه کار وکړئ پوښتنوته ځواب ووایاست.

۱. هغه عدد وليکئ چې مخ کې راځي.

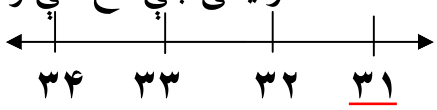

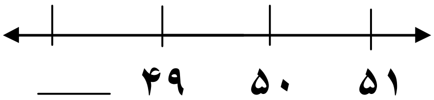

۲. هغه عدد وليکئ چې وروسته راځي.

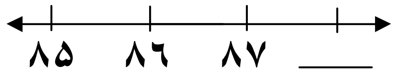

۳. هغه عدد وليکئ چې په منځ کې راځي.

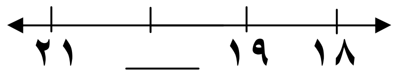

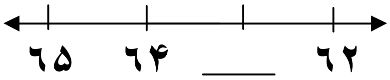

د لاندې ترتيب شوو عددونو په اړه په پورتنې چوکاټ کې دکارول شوو مثالونو نـــه په ګټې اخيستو سره خبرې اترې وکړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاندې عددي خط په نظرکې ونيسئ او هرې پوښتنې ته ځواب ووایاست:

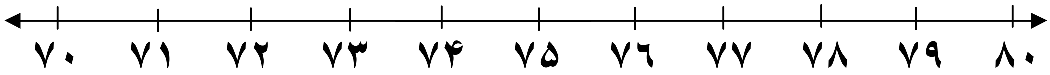

۱.هغه عدد چې له ۷۲ څخه مخ کې دی ترې لاندې خط وکاږئ.

۲. له هغه عدد نه دایره راتاو کړئ چې له ۷۹ څخه وروسته دی.

۳. دهغه عدد له شاوخوا نه خط تاوکړئ چې د ۷۴ او ۷۵ په منځ کې دی.

۴.په ټولو هغو عددونو باندې د (×) نښه کېږدی چې د ۷۵ او ۸۰ په منځ کې دی.

لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱. له ۴۶ څخه مخ کې کوم یو عدد دی؟

۲. کوم یو عدد د ۳۷ او ۳۹ په منځ کې دی؟

۳. هغه عدد چې له ۵۵ څخه وروسته راځي کوم دی؟

۴.کوم عدد د یوه په اندازه له ۹۴ څخه مخ کې دی؟

د زده‌کوونکي فعالیت: ښوونکی باید یو عدد په دړه باندې ولیکي او د (مـخ کې)، (وروسته)، (منځ کې)، (زیات)، او (لږ) په ډول کلمې وکاروي،ترڅو چې وکولای شي دعددونو په هکله خبرې وکړي.

کورنۍ دنده: لاندې معما حل کړئ.

۱. زه د ۳۸ او ۴۲ په منځ کې یم.

زه درې لسیزې لرم.

زه څوم نمره یم؟ ______

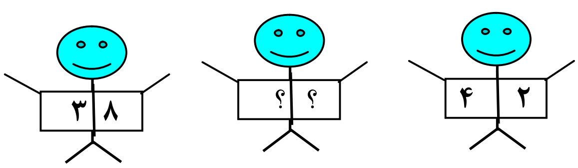

۲. له خپله ځانه یوه عددي معما جوړه کړئ چې سبا ته هغه وښیاست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم لوست

توصيفي(ترتيبي) عددونه

هدف: زده کوونکي دې پوه شي چې لومړی دوهم، دریم... د یوه شي مقام او منزلت رابښيي.

په دې لوست کې مونږ تر ۲۰ پورې ترتيبي عددونه استعمالوو ترڅو د شـــيانو حالت او مقام څرګند کړي.

که چېرې يوه بله خزنده ورسره جمع کړئ خزنده به په کوم مقام کې وي؟

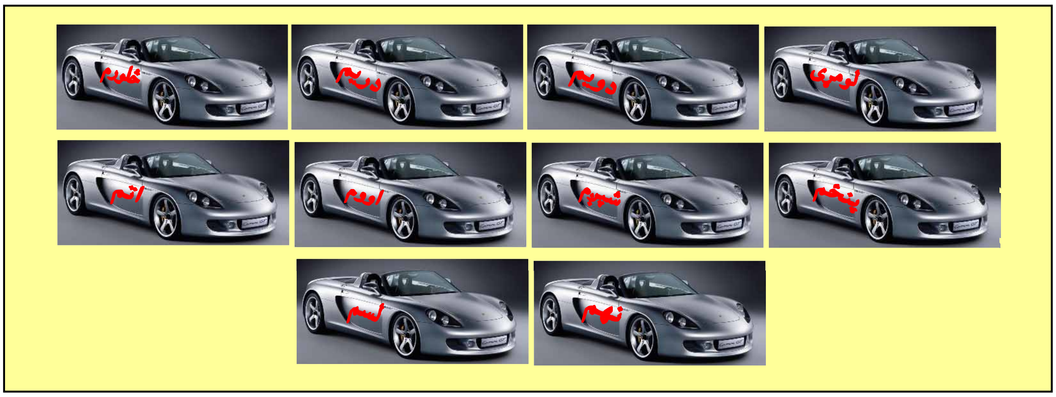

۱. پنځم موټر په سره رنګ، رنګ کړئ.
۲.نهم موټر ته شين رنګ ورکړئ.
۳.شپږم موټر ته زیړ رنګ ورکړئ.
۴.دوهم موټر ته ارغواني رنګ ورکړئ.
۵.اووم موټر ته نصواري رنګ ورکړئ.
٦.دریم موټر ته آبي رنګ ورکړئ.
۷. د شپږم موټر مخې ته څو موټرونه دي؟
۸.د څلورم موټر نه مخکې څو موټرونه دي؟
۹.د پنځم موټر څخه وروسته څو موټرونه دي؟
۱۰.د اتم موټر شاته څو موټرونه دي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم فصل

له (۱–۱۰۰) پورې د عددونو مقامي قيمت او عمليې

نهم لوست

د مقامي قيمت مفهوم

هدف: زده کوونکې باید په مرتبو کې درقم په ارزښت پوه شي.

له لاندې شکلونو څخه د لسیزو بنډلونه جلاء کړئ او د هغو د لسیزو ترشاوخوا خط وکاږئ بیا اړوند عددونه د جدول د یویزو او لسیزو په خانو کې ولیکئ. د مثال څخه پیروي وکړئ.

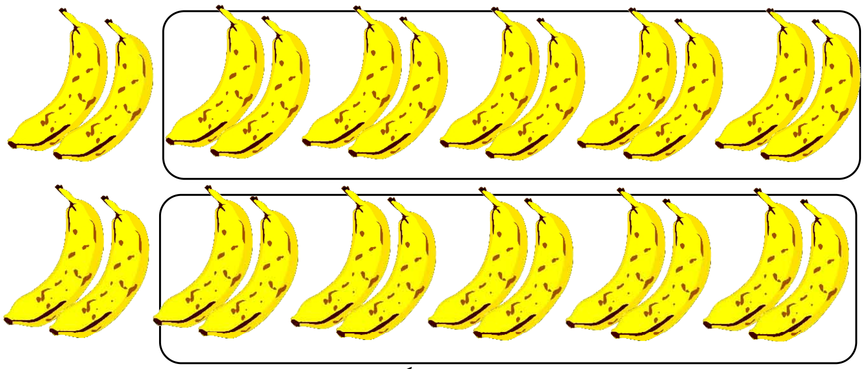

یویز	لسیز
۴	۲

پورته حل شوی مثال په پام کې ونیسئ د شکل له مخې لسیز او یویز جلاء کړئ او اړونده عدد په جدول کې ولیکئ.

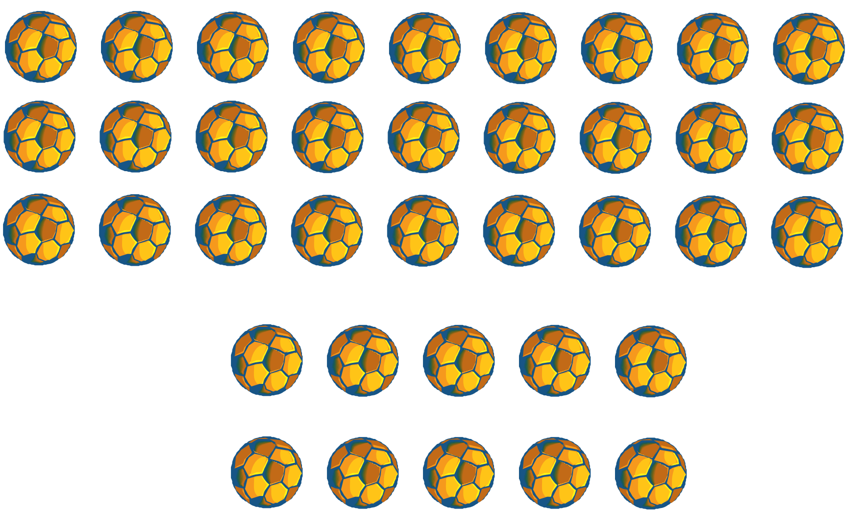

یویز	لسیز

(c) ketabton.com: The Digital Library

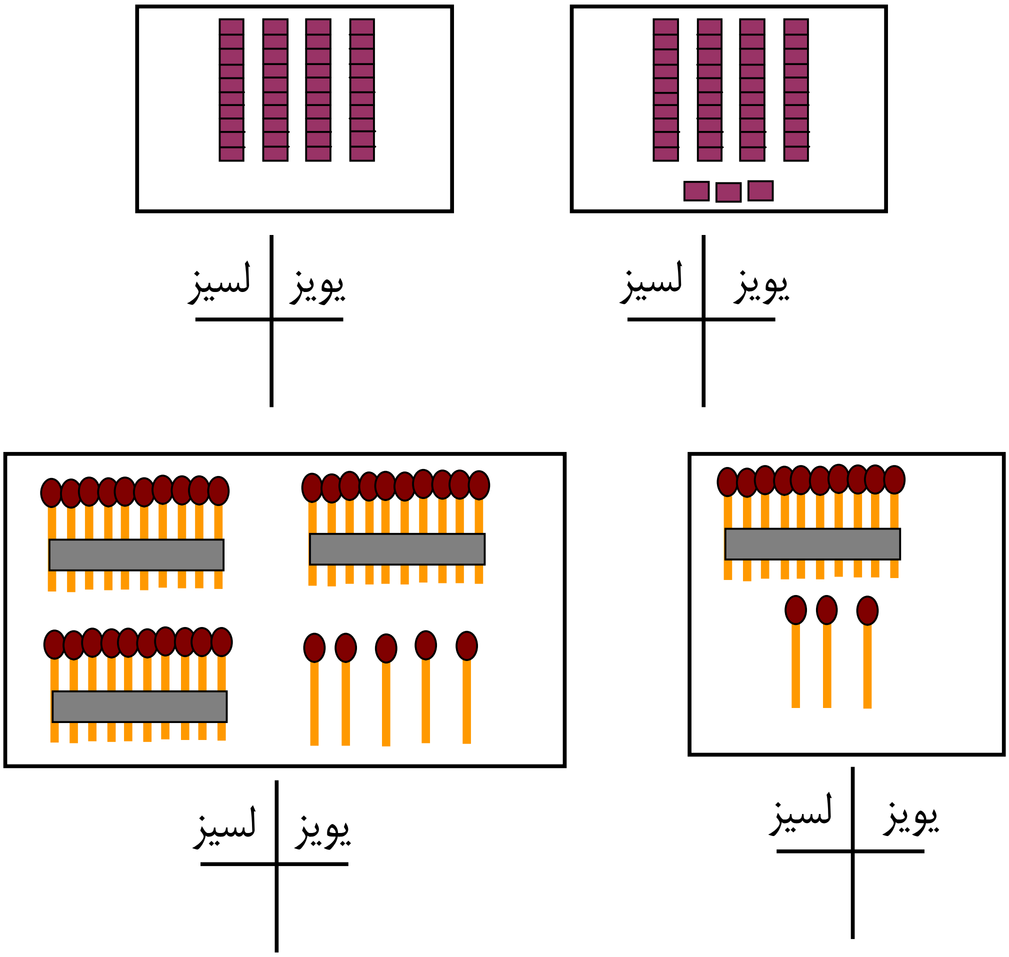

کورنۍ دنده: دوه رقمي عددونه درکړل شوي دي وواياست په هغـــو کې څو يويز او څو لسيز دي؟

۲٦	۳۱	٦۲	۸۲
۳۸	۴۹	۷۴	۹۰
۵۱	۵۷	۸۰	۹۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسم لوست
د عددونو جمع اوتفریق تر ۹۹ پورې

هدف: زده کوونکي دې دوه رقمي عددونه يوله بله سره جمع او هم دې له دوه رقمي عدد څخه دوه رقمي عدد تفريق کړاى شي.

لاندې حل شوى مثال په نظر کې ونيسئ دوه رقمي پوښتنې يوله بله سره جمع کړئ.

۱- ۱۲ چوغکې په يوې ونې کې ناستې وې. ۲۴ چوغکې نورې له هغوې سره يوځاى شوې په ونه کې ټولې څو چوغکې دي ۲۴ د زياتوالى په ۱۲ باندې داسې ليکلاى شو.

۱۲ .... د جمعې لومړى جز

+ ۲۴ .... د جمعې دوهم جز

۳۶ .... د جمعې حاصل

۲-د شکل له مخې د جمعې اجزاوې او د جمعې حاصل معرفي کړئ او د هغوې عددې افاده وليکئ او همدارنګه درکړل شوې پوښتنې جمع کړئ.

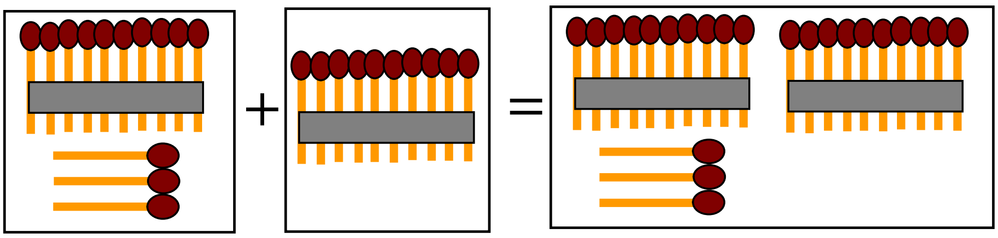

۴۷ + ۲۰	۴۰ + ۳۸	۳۱ + ۱۵
۸۰ + ۱۶	۷۴ + ۲۵	۶۳ + ۱۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنۍ دنده:

د دې عمليو د جمعې حاصل پيداکړئ د جمعې اجزاوې او د جمعې حاصل معرفي کړئ.

۱- ۱۴ + ۲۱ = ______	**۲- ۱۳ + ۲۶ = ______**
۳- ۱۸ + ۲۰ = ______	**۴- ۱۷ + ۲۲ = ______**
۵- ۲۱ + ۲۷ = ______	**۶- ۲۲ + ۲۳ = ______**

ګرانو زده کوونکو راځئ چې د لومړۍ پوښتنې لپاره يوه کيسه جوړه کـــړو او هغه حل کړو.

زرمينې په خپل جيب کې ۱۴ افغانۍ درلودې او مور يې دښوونځي دبکسې لپاره ۲۱ افغانۍ نورې ورکړي اوس زرمينه څو افغانۍ لري.

حل:

$$
\begin{array}{r}
۲۱ \\
+\ ۱۴ \\
\hline
۳۵
\end{array}
$$

تاسو ددويمې ګڼې پوښتنې لپاره يوه عبارتي کيسه جوړه کړئ او حل يې کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوولسم لوست

د جمعې په عملیې کې د بدلون (تبدیلي) قانون

هدف: زده کوونکي باید پوه شي که چېرې د جمعې د اجزاؤ ځایونه بدلون ومومي د جمعې حاصل بدلون نه کوي.

که چیرې دعددونو د جمعې کولو په وخت کې د عددونو ځایونه سره بدل کړو د هغو د جمعې په حاصل کې کوم بدلون نه راځي. دځایونو دا بدلون په جمع کې د بدلون د قانون په نامه یادېږي.

تمرین یې کړئ اوپه خپله هغه ووینئ:

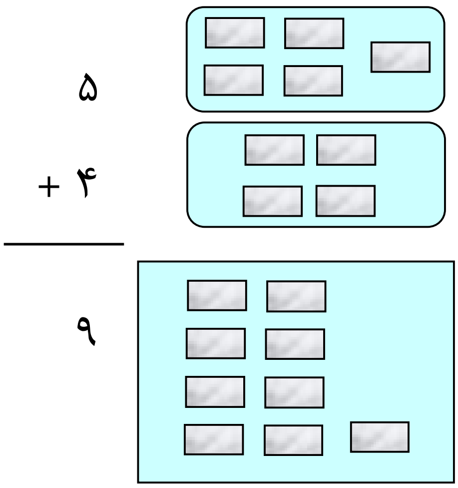

۵ + ۴ = ۹

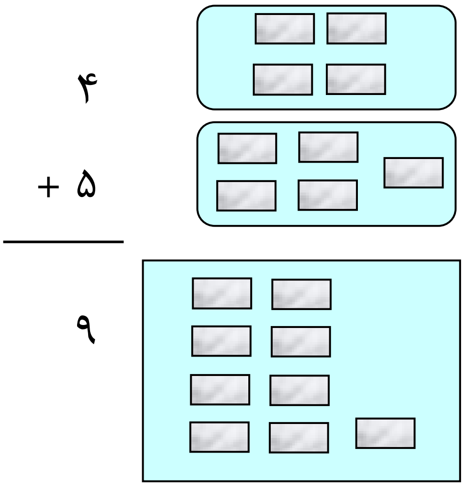

۴ + ۵ = ۹

اوس وواياست چې دعددونو د جمعې په حاصل کې څه بدلون راغلــې دی. څرنګه چې د جمعې په حاصل کې بدلون نه دی راغلی نو ویل کیږي چې د جمعې د اجزاؤ د ځایونو بدلون د جمعې په حاصل کې بدلون نه راوړي.

عددي جملې په دوه ډوله ولیکئ.

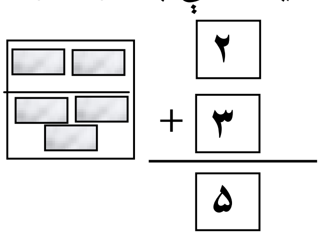

۲ + ۳ = ۵

___ + ___ = ___

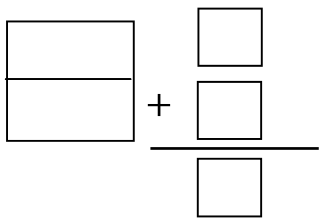

___ + ___ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

عددي جملې وليکئ:

۱. ۷ هلکان د پتنګ الوزونې لوبې کوي.
۵ هلکان نور له هغوی سره یوځای شول.
ټوله څو هلکان د پتنګ الوزونې لوبې کوي؟
هلکان ـــــ = ـــــ + ـــــ

۲. ۵ هلکان د غرمې ډوډۍ خوري ۷ هلکان نور له هغوی سره یوځای شول. ټول څو هلکان دي چې د غرمې ډوډۍ خوري.
هلکان ـــــ = ـــــ + ـــــ

۳. تش ځایونه په مناسبه عددو سره ډک کړئ د جمعې داجزاؤ د هرې جوړې د جمعې حاصل یوله بله سره پرتله کړئ او ووایاست چې څه توپیر وینئ.

۱– ګڼې بدلون:

۱۸ = ـــــ + ۶
۱۸ = ـــــ + ۱۲

۲– ګڼې بدلون:

۴۲ = ـــــ + ۳۲
۴۲ = ـــــ + ۱۰

□ + □ = □

□ + □ = □

□ + □ = □

□ + □ = □

۳– ګڼي بدلون:

۸۵ = ___ + ۷۲

۸۵ = ___ + ۱۳

۴– ګڼي بدلون

۷۸ = ___ + ۵۴

۷۸ = ___ + ۲۴

کورنۍ دنده:

لاندې هر يوه شکل ته عددي جمله وليکئ.

۱.

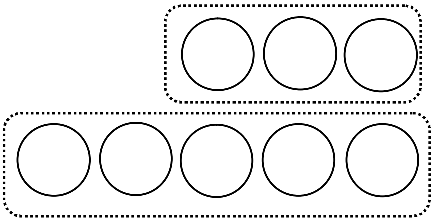

___ = ___ + ___

۲.

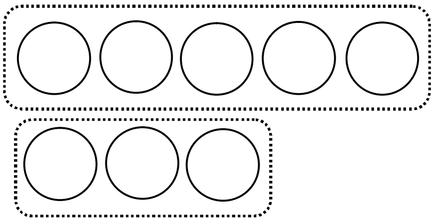

___ = ___ + ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق او تمرین:

تاسو پوهیږئ چې ٦ له ٥ څخه زیات او داسې ٥ < ٦ لیکل کیږي. او هم پوهیږئ چې ٧ له ٨ څخه لږ او داسې ٨ > ٧ لیکل کیږي د جمعې په عملیه کې په دې توګه په کار وړل کیږي.

مثال –

۸ + ۹	□	۸ + ۷
۱۷	>	۱۵

د پورته مثال څخه په کار اخستنې سره د لاندې پوښتنو په تشو ځـــایونوکې مناسب عددونه اویا د <، > نښې ولیکئ.

۲۹ + □ > ۱۲ + ۳۵   ۲۵ + ۱۴ □ ۱۲ + ۳۰

۳۸ + □ < ۲۵ + ۳۲   ۲۰ + ۳۷ □ ۴۰ + ۱۸

□ + ۳۲ > ۳۲ + □   ۴۵ + ۲۳ □ ۳۳ + ۲۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولسم لوست

د جمعې د دریو جزو جمع کول

تاسو کولای شئ چې دوه عددونه سره جمع کړئ اوس راځئ چې درې عددونه سره جمع کړو.
مونږ کولای شو دا عددونه په کوم ډول چې غواړو سره جمع کړو. د جمع کولو لپاره عددونه گروپ کوو.

د مثال په توگه:

۲ + ۴ + ۵ = ۱۱ ← (۲ + ۴ = ۶) ← ۶ + ۵ = ۱۱

۲ + ۴ + ۵ = ۱۱ ← (۲ + ۵ = ۷) ← ۷ + ۴ = ۱۱

۲ + ۴ + ۵ = ۱۱ ← (۴ + ۵ = ۹) ← ۹ + ۲ = ۱۱

لومړی کوم دوه عددونه جمع کوو؟ ولې؟

په دې تمرین کې لومړی هغه دوه عددونه وټاکئ چې یوله بله سره یې جمع کوئ د جمعې حاصل یې ولیکئ بیا وروسته د جمعې حاصل له دریم عدد سره جمع کړئ.

۳ + ۵ + ۳ = ۱۱ ← ☐ + ☐

۷ + ۱ + ۳ = ۱۱ ← ☐ + ☐

۴ + ۶ + ۱ = ۱۱ ← ☐ + ☐

دزده کوونکوفعالیت: زده کوونکي دې د۳ تنو په گروپ جوړولو سره کار وکړي او هر زده کـــوونکي ته دې دکارتونو یوه قطۍ چې په هغه باندې ۱ – ۹ نمره لرونکې وي هر زده کوونکی دې یو کـــارت لـــه قطۍ څخه راوباسي او نورو زده کوونکو ته دې وښیي.
زده کوونکي دې د۳ عددونو، عددي جمله ولیکي لومړی په زړه پـــورې ددوو غوښـــتل شـــوئ عـــددونو مجموعه پیداکوي وروسته دحاصل شوي عدد، عددي جمله له دریم عدد سره لیکي او د هغـــوی د جمعـــې حاصل پیداکوي.

کورنۍ دنده:

د دې لاندې عددونو د جمعې حاصل پیداکړئ او هغه عددونه چې لـــومړی یې جمع کوئ د هغوی په شاوخوا دایره وکاږئ.

۱-

۲۴ ۳۲ + ۱۲ ____	۱۷ ۳۱ + ۵۱ ____	۵۱ ۱۶ + ۲۲ ____
۴۲ ۲۲ + ۳۲ ____	۰ ۲۴ + ۳۵ ____	۱۵ ۳۳ + ۲۱ ____

۲- ____ = ۲۳ + ۱۲ + ۲۱   ____ = ۳۱ + ۲۵ + ۱۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیارلسم لوست

تفریق

هدف: د تفریق د عملیې د اجراء کولو تقویت (د همجنسو ګروپونو جلاء کول).

راځئ چې له شکلونو څخه کار واخلو ګروپونه جلا کړو او عددي جملې ولیکو

د مثال په توګه په یوه ونه کې ۸ چوغکې دي له
هغې ونې ۲ چوغکې والوتلې اوس په ونه کې
څو چوغکې پاتې شوې؟ ۶ = ۲ − ۸

اوس لیدل کیږي چې په ونه کې ۶ چوغکې پاتې دي چې دا ۶ د فرق یا د تفریق د حاصل په نامه یادیږي.

تمرین یې کړئ:

۱− له یوه ساتونکي سره ۱۵ بایسکلونه شته دي. ۹ بایسکلونه خپلو خاوندانو یوړل څو بایسکلونه پاتې دي؟

بایسکلونه ——— = ——— − ———

۲− ۱۸ د پنسل قلمونه په میز باندې پراته دي. ۸ پنسلونه یې زده کوونکو واخیستل څو پنسلونه پاتې کېږي؟

پنسلونه ——— = ——— − ———

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳– ۲۵ هلکان دتوپ کولو لوبې مسابقه لري ۱۴ تنو يې تفريح وکړه
ځو تنه يې دمسابقې په حالت کې دي؟
هلکان ——— = ——— – ———

۴– د لاندې پوښتنو په تشو ځايونوکې د <، > يا = مناسبه نښه وليکئ.

۱۵ – ۰	□	۳۸ – ۱۴
۲۷ – ۱٦	□	۵۱ – ۳۰
۴۷ – ۱۵	□	۳۲ – ۲۲
۲۸ – ۷	□	۲۵ – ۱۱
۵۵ – ۴۱	□	۴۴ – ۲۳
۷۰ – ۴۰	□	٦۰ – ۳۰

کورنی دنده:

لاندې پوښتنې تفريق کړئ.

۱ – ۱۶ – ۷ = ———   ۲ – ۲۳ – ۹ = ———

۲ – ۱۳ = ——— – ۲۸   ۴– ۱۳ = ۹ – ———

۵ – د عبارتي پوښتنې يوه کيسه جوړه کړئ او د هغې عددي افاده وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوارلسم لوست

د تفریق عبارتي پوښتنې

هدف: زده کوونکي دې له کیسو او عبارت څخه مفهوم واخستلای شي او هم دریاضي افاده ولیکلای شي.

عبارتي پوښتنې ولولئ او حل یې کړئ اوپه ګډه کار وکړئ.

۱. په مېز باندې ۱۷ پنجې دي او هم په مېز باندې ۱۴ چړې دي.

څو دانې پنجې په مېز باندې زیاتې دي

پنجې ـــــــ

۲. په الماری کې د ۲٦ په شمېر کاچوغې شته او هم په الماری کې د ۱۵ په شمېر کاسې شته.

په الماری کې څو دانې کاچوغې زیاتې شتوالی لري.

ـــــــ کاچوغې زیاتې دي.

عددي جملې یې ولیکئ او حل یې کړئ.

مثال: حمید ۳۹ کوترې لیدلي او جمیلې ۲۵ کوترې لیدلې دي.

حمید څو کوترې زیاتې لیدلې دي؟

کوترې ۱۴ = ۲۵ − ۳۹

۱. حمید ۳۸ دانې منې لري او زرغونه ۱۳ دانې منې لري

حمید څو دانې منې زیاتې لري؟

منې ـــــ = ـــــ − ـــــ

۲. ملالۍ ۲۰ چوغکې لیدلي او ګلالۍ ۱٦ چوغکې لیدلې دي.

ملالۍ څو چوغکې زیاتې لیدلې دي؟

چوغکې ـــــ = ـــــ − ـــــ

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خپل ګروپ سره کار وکړئ. له وړو تیرو یا عددي خط څخه کار واخلئ.

۱- لطیفې ۱۰ کمیسونه په کوټه کې کېښودل او یوشـــمېر کمیـــسونه نورهم په کوټه کې وو. چې ټول ۱۲ کمیسونه کېږي وواياست چې مخ کې په کوټې کې څو کمیسونه وو؟
______ کمیسونه

۲- ننګیالي د اوبو ۱۳ جکونه کورته راوړل. چې په کور کې ټول د اوبو ۱۶ جکونه شول وواياست چې ترمخه په کورکې څو جکونه و؟
______ جکونه

۳- علیشاه ۵ دانې شیریني لري او سلیمه ۳ دانې شیریني، علیشاه څـــو دانې شیریني ګانې سلیمې ته ورکړې اوس د هغوی ددواړود شیریني ګانو شمېر مساوي دی وواياست چې علیشاه به څو دانـــې شـــریني ګانې سلیمې ته ورکړې وي.
______ دانې شریني ګانې

۴- د ځمکې په مخ ۴ سطله دي هر ســـطل ۱۲ دانـــې ډبـــرې لـــري وواياست چې په هغه ځای کې سطلونه ډېر دي اوکه ډبرې؟

کورنی دنده:

که چېرې د نن ورځې کار مو، ترسره نه کړای شو کار په کور کې سرته ورسوئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځلسم لوست

د جمعې او تفریق تر منځ اړیکې

هدف: زده کوونکي دې پوه شي که چېرې د جمعې له حاصل څخه د جمعې یوجز تفریق کړو د جمعې بل جز حاصلیږي اوکه چېرې د تفریق حاصل له مفروق سره جمع کړو مفروق منه راکوي.

تاسو پوهیږئ چې جمع اوتفریق یوله بله سر ه اړیکې لري لاندې مثال ته پاملرنه وکړئ. مثال:

تاسو۳ کتابونه لرئ ۴ کتابونه مونږرا ونیول اوس تاسو څو کتابونه لرئ؟

حل: ۷ کتابونه = ۳ + ۴

تاسو ۴ کتابونه لرئ ۳ کتابونه مونږ را ونیول ټول څو کتابونه لرئ.

۷ کتابونه = ۴ + ۳

په همدې ډول که چېرې تاسو ۷ کتابونه ولرئ او ۳ کتابونه خپل ملګري ته ورکړئ اوس به تاسو څو کتابونه ولرئ. ۴ کتابونه = ۳ − ۷

اوس تاسو ۷ کتابونه لرئ او ۴ کتابونه موخپل ملګري ته ورکړل اوس تاسو څو کتابونه لرئ. ۳ کتابونه = ۴ − ۷

تاسو د جمعې او تفریق د دوو عملیو په سرته رسولو سره ددواړو عملیو ترمنځ اړیکې وپیژندلې څرنګه چې ۷=۴+۳ د جمعې یوه عملیه ده او ۳=۴−۷ د تفریق یوه عملیه ده. چې په حقیقت کې د جمعې له حاصل څخه د جمعې یوجز تفریق شو او د جمعې بل جز لاس ته راغلي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عددي جمله ولیکئ: جمع او یا تفریق يې کړئ.

۱- نوري ۵ منې درلودې او نورېې ۴ منې نوري ته ورکړې نوري ټولې

څو منې لري؟

منې ــــ = ــــ + ــــ

۲- نوري ا و نوريه ۹ منې لري، نورېې خپلې ۴ منې واخستلې له نورې

سره څو منې پاتې دي.

منې ــــ = ــــ + ــــــ

۳- سارا ۱۳ بکسه واخیستل او ګلالۍ ۱۴ بکسه واخیستل هغوی ټول

څو بکسونه اخیستي دي؟

بکسونه ــــ = ــــ + ــــ

۴- د ۲۷ په شمېر بکسونو شتوالی درلود اوشریفې ۱۴ بکسونه له هغو

څخه واخیستل، اوس څو بکسونه پاتې دي؟

بکسونه ــــ = ــــ - ــــ

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپاړلسم لوست

د جفت او تاق عددونو پېژندنه

هدف: زده کوونکي باید جفت او تاق عددونه وپېژني.

د دې مخ ښي خواته ۴ دانې شمعې او ۴ پتنګان دي چې هر پتنګ تــه یوه شمعه رسيږي. یوه شمعه اويو پتنګ يوه جوړه جوړوي. اويوه جوړه د۲ دعدد په واسطه ښودل کيږي نو د۲ عدد يو جفت عدد دی، دمــخ کيڼــې خواته ۳ پتنګه او۲ شمعې دي. څرنګه چې په شکلونو کې ليدل کېږي دوه پتنګه ددوو شمعو په شاوخوا څرخيږي او يو پتنګ يوازې پاته کېږي، دايــو له بله سره مساوي نه دي (بشپړې جوړې نه جوړوي) نو د۳ عدد يو تــاق عدد دي.

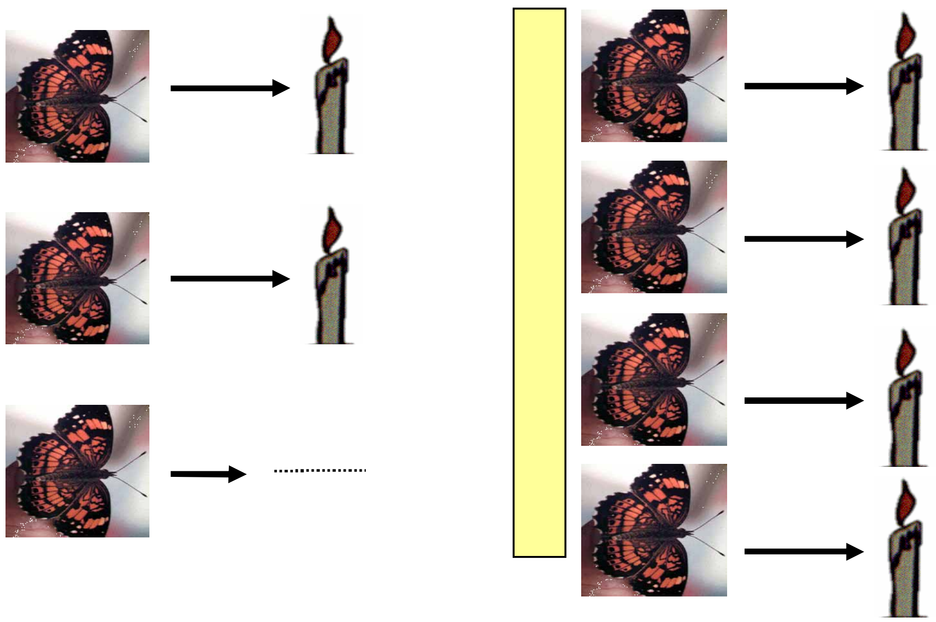

د زده‌کوونکو فعالیت: زده کوونکي دې جفت اوتاق عددونه د يو رقمي عددونو په واسطه لکه ۴، ۵، ٦، ۷، ۸، او ۹ د جوړو په جوړولو سره لکه: يو زده کوونکی اويو کتاب، يو ز ده کوونکی يو قلم، يــوقلم او يــوه کتابچه، په ټولګي کې جفت اوتاق عددونه تشخيص اوتوپير کړاي شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له دې لوست څخه پوهېدلای شو چې د (۲، ۴، ٦ او۸) عددونــه جفــت عددونه او د (۱، ۳، ۵، ۷ او۹) عددونه تاق عددونه دي.
نو ټول هغه عددونه چې ديويز رقمونه يـــې ۰، ۲، ۴، ٦ او۸ وي جفـــت عددونه او ټول هغه عددونه چې ديويز رقمونه يـــې ۱، ۳، ۵، ۷ او۹ وي تاق عددونه بلل کيږي. په همدې ډول تاسو جفت اوتـــاق عددونـــه دوړو ډېرو په جوړه کولو سره په ښه توګه ليدلای شئ.

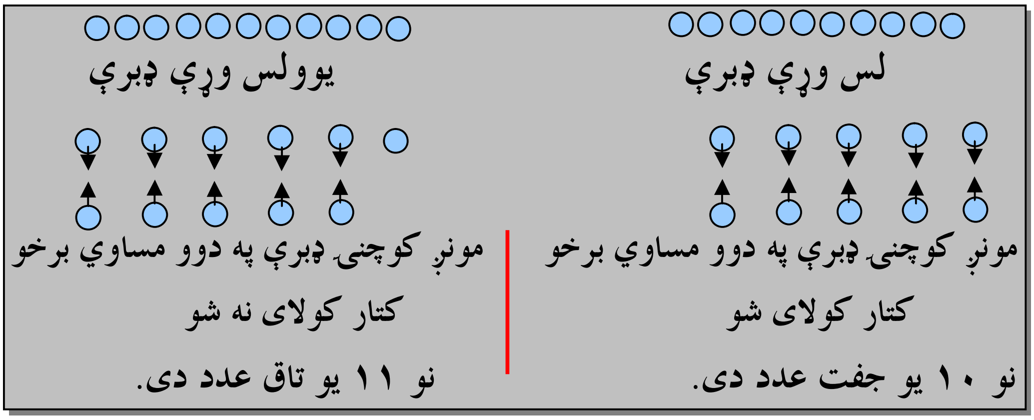

کوچنۍ ډېرې وکاروئ ا و چارت ډک کړئ.

	يوکتار د دې کوچنيو ډېرو په اندازه سره جوړ کړئ	آيا دوه مساوي برخې جوړولای شی؟	جفت عدد، دې اوکه تاق؟
۱	۱۲	هو	جفت
۲	۱۳		
۳	۱۴		
۴	۱۵		
۵	۱٦		
٦	۱۷		
۷	۱۸		
۸	۱۹		

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لاندې شکلونو کې کوم يويې جفت اوکوم يو يې تاق دى؟

۱. 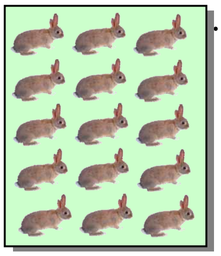 ________

۲. 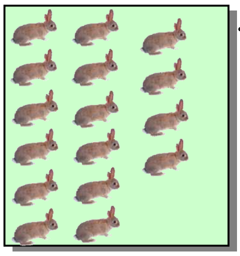 ________

۳. 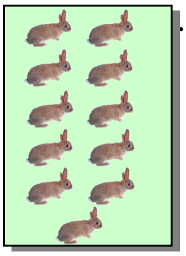 ________

۴. 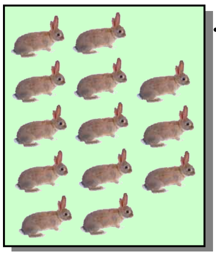 ________

جفت او يا تاق عددونه وليکئ.

۱. ۵۵ تاق ۲. ۷۳ ______ ۳. ۴۲ ______

۴. ۳۴ ______ ۵. ۱۷ ______ ۶. ۲۶ ______

کورنۍ دنده:

لومړى درې جفت عددونه وليکئ بيا وروسته درې تاق عددونه وليکئ

جفت عددونه: ________ ________ ________

تاق عددونه: ________ ________ ________

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق او تمرین:

۱- له ۷۰، ۵۴،۴٦، ۳۳، ۲۳، ۱٦، ۱۵ عددونو ځخه جفت عددونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۲- له ۷۵، ٦۰، ۴۲، ۳۸، ۲۵، ۲۲، ۱۸ عـــددونو ځخه تاق عددونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۳- ټول جفت عددونـــه چـــې د۳ او ۱۵ تـــرمنځ دي ویې‌لیکئ؟

۴- ټول تاق عددونه چـــې د٦ او۲۲ تـــرمنځ شـــته دي ویې لیکئ؟

۵- لاندې جدول په مناسبو عددونو سره ډک کړئ.

۳۰	۳۲	۳۴								۵۰

٦- لاندې جدول په مناسبو عددونو سره ډک کړئ.

۱	۳	۵					۱۵		۱۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

دريم فصل

د دوه رقمي عددونو جمع

اوولسم لوست

د دوه رقمي عددونو جمع كول له يوه رقمي عددونو سره (چې حاصل ولري)

هدف: زده كوونكي بايد دوه رقمي عددونه له يوه رقمي عددونو سره چې حاصل ولري جمع كړاى شي.

مثال: غواړو چې د۱٦ عدد د۷ له عدد سره چې حاصل لرونكي دي جمع كړو.

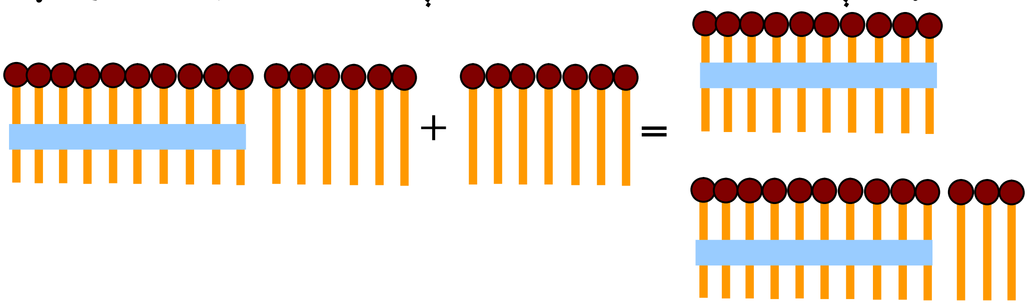

۱٦ + ۷ = ۲۳

پوهېږو چې د۱٦ عدد له ٦ يودانه يي او د لسو يوه بنډل څخه جوړ شوى دى كله چې ۷ يودانه يي له هغه سره جمع شي د يو دانه يي شمېر ۱۳ كبرېږي چې د هغو يودانه يي څخه يو د لسي بنډل لاس ته راځي او ۳ يودانه يي پاتې كېږي په دې ډول د تولو لرګيو شمېر دوه بنډله د لسيو او درې يودانه يي ته رسېږي. چې د ۲۳ عدد حاصلېږي. څرنګه چې ۳ يو دانه يي د يويزو په مرتبه كې او ۲ لسي د لسيزو په مرتبه كې ليكل كېږي نو له همدې امله ويل كېږي چې د جمعې عمليه حاصل لرونكې ده.

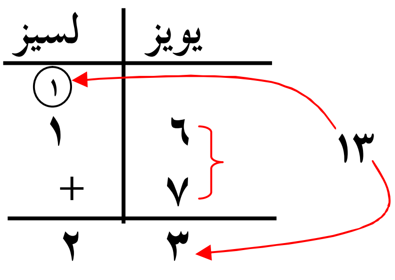

د پورتني مثال له حل كولو څخه په استفادې سره لاندې پوښتنې جمع كړئ.

۱۷	۲۵	۳۹	۴۵	۵۴
+ ۹	+ ۸	+ ٦	+ ۸	+ ۷
		۳۵		

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ټولګي کې د زده‌کوونکو فعاليت:

شکلونو ته وګورئ او عددي افاده يې وليکئ.

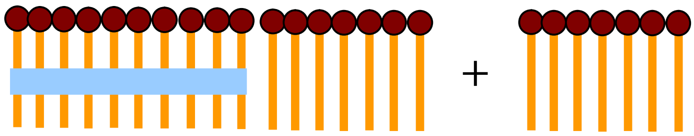

= ______

______ + ______ = ______

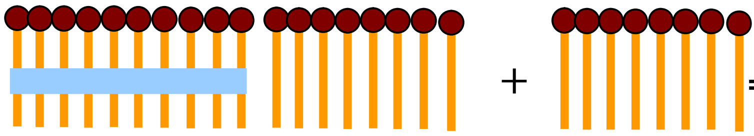

= ______

______ + ______ = ______

کورنۍ دنده: لاندې پوښتنې جمع کړئ.

۵۷	۴۵	۳۶
+ ۳	+ ۹	+ ۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتلسم لوست
د دوه رقمي عددونو جمع کول له دوه رقمي عددونو سره چې حاصل ولري

هدف: زده کوونکي دې دوه رقمي عددونه له دوه رقمي عددونو سره چې حاصل ولري جمع کړای شي؟

لومړی مثال: غواړو چې د ۱۵ دوه رقمي عدد له ۱٦ دوه رقمي عدد ســـره جمع کړو دتیر شوي لوست څخه پوهیږو چې د۱۵ عدد له ۵ یودانه یي او یوه لسي بنډل څخه جوړ شوی دی. په همدې ډول د۱٦ عدد له ٦ یوه دانه یي او یوه لسي څخه منځ ته راغلی دی.

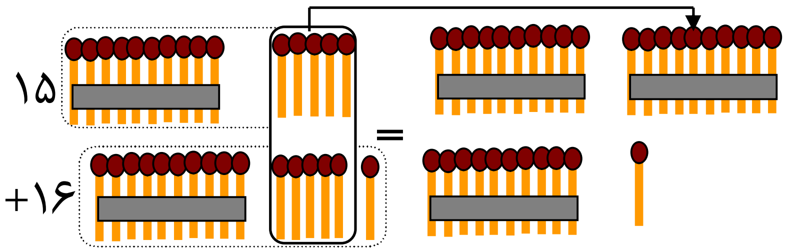

لسیز	یویز
①	
۱	۵
+ ۱	۶
۳	۱

دوهم مثال:

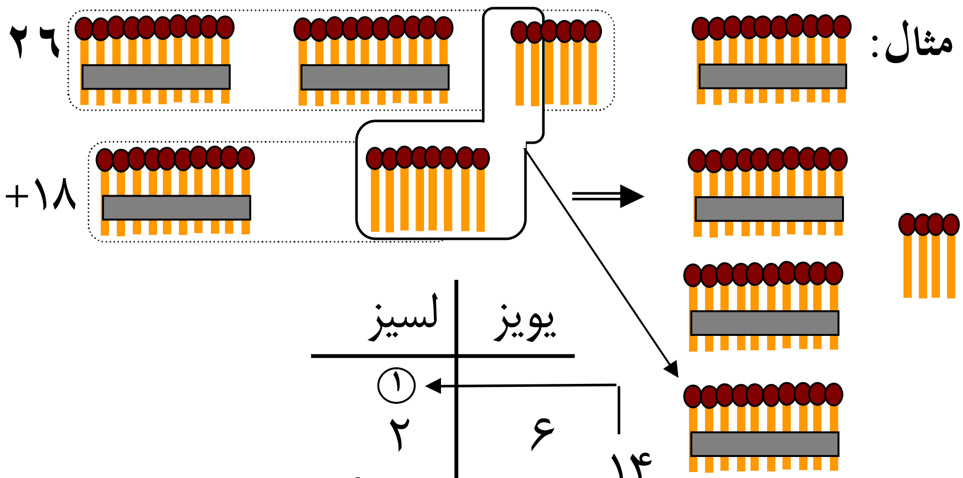

لسیز	یویز
①	
۲	۶
+ ۱	۸
۴	۴

۱۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هغه دوه رقمي عددونو مشق او تمرین چې حاصل ولري.

لومړی یویز سره جمع کړئ. دوهم بیا ګروپ (حاصل ونیسي) جوړ کړئ.

دریم لسیز جمع کړئ.

٤٦	١ ٤٦	١ ٤٦
+ ٣٥	+ ٣٥	+ ٣٥
	١ (١١)	٨١

تاسو ولې لومړی یویز سره جمع کوئ؟

د پورته مثال څخه په کار اخستنې سره لاندې پوښتنې حل کړئ.

۱.

لسیز	یویز		لسیز	یویز		لسیز	یویز		لسیز	یویز
□			□			□			□	
٦	٣		٢	٧		٣	٩		٣	٧
+ ١	٧		+ ٣	١		+ ١	٥		+ ٢	٩

۲.

لسیز	یویز		لسیز	یویز		لسیز	یویز		لسیز	یویز
□			□			□			□	
٢	٩		٤	٧		٦	٥		٣	١
+ ٦	٦		+ ١	٨		+ ٢	٧		+ ٢	٢

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خپل یوه ملګري سره کار وکړئ:

۳- په الماری کې ۱۴ صندوقه شربت دي. یوه سړي ۳۸ صندوقه نور په هم هغه الماری کې کېښودل. اوس په الماری کې د شربت څو صندوقه دي؟_

۴- ګلالۍ دوه سفري بکسونه لري چې دروندوالی یې ۳۴ کیلوګرامه دی، په لاندې بکسونو کې د ګلالۍ سفري بکسونه کوم دي او هر یو یې څو کیلوګرامه دی __________؟

۵- په هر کارتن کې د شربت ۳٦ بوتله دي، آیا دوه کارتنه شربتونه د ۷۰ هلکانو لپاره بس کوي؟ ______

کورنۍ دنده:

د نن ورځې تمرینونه د لاندې کارونو سره، سرته ورسوئ.

تاسو په خپله یوه عبارتي پوښتنه ولیکئ او په هغه کې دوه رقمي عددونه وکاروئ اوسبا هغه ټولګیوالو ته وښیاست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نولسم لوست

د جمعي د دريو جزو جمع كول چې حاصل ولري

هدف: زده کوونکي د دريو عددونو د جمعې حاصل چې حاصل لرونکي دي پيداکړائ شي.

۲۷ هلکان مطالعه کوي، ۳۴ هلکان درياضي کورنۍ کار سرته رسوي او ۱۸ هلکان رسامي کوي ټول څو هلکان دښوونځي کار اجراء کوي؟

اجازه راکړئ چې د جمعي درې جزه يوله بله سره جمع کړو. د دې منظور لپاره لاندې حل په پام کې نيسو.

په لومړي ګام کې يويز جمع کړئ	په دوهم ګام کې حاصل ونيسئ	په دريم ګام کې لسيز جمع کړئ
	(۱)	(۱)
۲۷	۲۷	۲۷
۳۴	۳۴ ‏ ۱۹	۳۴
۱۸ +	۱۸ +	۱۸ +
	۹	۷۹

۷۹ هلکان دښوونځي کار کوي.

۱ – د خپل ملګري سره يوځای کار وکړئ جمع يې کړئ که چېرې اړتياوې حاصل ونيسئ د جمعې حاصل پيداکړئ.

لسيز	يويز
(۱)	
۳	۲
۱	۸
۴ +	۲
۹	۲

لسيز	يويز
☐	
۱	۸
۲	۱
۱ +	۷

لسيز	يويز
☐	
۶	۲
۱	۴
۲ +	۳

لسيز	يويز
☐	
۴	۷
۱	۰
۲ +	۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

له خپل یوه ملګري سره کار او جمع يې کړئ.

۲.	۵۱	۱۶	۴۸	۵۶	۱۲	۳۰
	۲۳	۲۰	۲۱	۲۷	۲۵	۲۴
	۱۳ +	۶ +	۲ +	۴ +	۵۱ +	۲۰ +
	۸۷					

۳.	۲۷	۳۵	۴۷	۲۳	۱۵	۲۲
	۴۳	۲۱	۱۲	۲۳	۴۷	۱۳
	۱۴ +	۲۵ +	۷ +	۲۳ +	۳۵ +	۴۲ +

۴. ۲۵ + ۳۷ + ۲۵ = ______

۵. ۳٦ + ۱۸ + ۱۲ = ______

کوچنیان مرۍ په تار کې اچوي چې په مارکیټ کې يې وپلوري هر تار څو قیمت لري؟

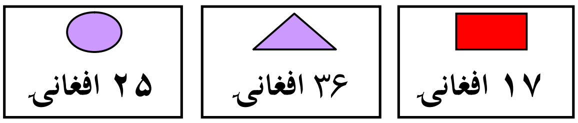

۱. 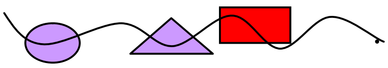

______ افغانۍ

۲. 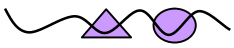

______ افغانۍ

۳. 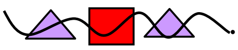

______ افغانۍ

۴. 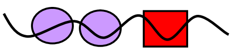

______ افغانۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دوو رقمي عددونو د جمعې مشق او تمرین

حبیب ۹۳ افغانۍ لري هغه په دې افغانیو له لاندې شیانو څخه کوم دوه شیان رانیولای شي.

کرتۍ

بوټ

پتلون

جاکټ

۴۹ افغانۍ ۴۸ افغانۍ ۴۵ افغانۍ ۴۰ افغانۍ

حدس ووهئ ترڅو درته معلوم شي چې ستاسو حدس صحیح دی او که نه؟

دا ډیر زیات قیمت لري کوشش وکړئ داسي شی واخستلای شئ چې قیمت یې لږ وي.	زه نږدې یم خو قیمت یې اوس هم زیات دی کوشش وکړئ داسې شی واخلئ چې بیاهم لږ قیمت ولري.	تاسو پوره پیسې لرئ چې دا دوه شیان واخلئ.
۴۹ افغانۍ ۴۸ افغانۍ ۹۷ افغانۍ	۴۹ افغانۍ ۴۵ افغانۍ ۹۴ افغانۍ	۴۹ افغانۍ + ۴۰ افغانۍ ۸۹ افغانۍ

حبیب جاکټ او کرتۍ را نیولای شي.

له خپل ګروپ سره خبرې وکړئ.

۱- حبیب په ۹۳ افغانیو نور کوم دوه شیان را نیولای شي؟

مرسته: هلته درې نور امکانات شته.

________ ________ ________

حل یې کړئ او فکر وکړئ

۲- جمیله ۸۶ افغانۍ لري هغه غواړي چې له پورته شیانو څخه دوه شیان را ونیسي هغه کوم دوه شیان را نیولای شي؟

جمیله ________ او ________ را نیولای شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- حل يې کړئ وښاياست جميله او جمشيد کومې پيسې چې له ځان سره لري له لاندې شيانو څخه کوم يو شی رانيولای شي.

ناوه کی

۲۹ افغانۍ

جورابي

۴۹ افغانۍ

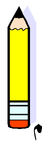

قلم

۴۲ افغانۍ

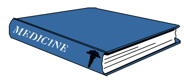

کتاب

۳۵ افغانۍ

عينکی

۳۰ افغانۍ

موټرکی

۲۵ افغانۍ

۴- جميله ٦۹ افغانۍ لري هغه غواړي چې دوه شيان واخلي هغه کـــوم شـــيان اخـــستلای شي.

جميله ________ او______ اخيستلای شي.

۵- جميله په ٦۹ افغانيو نور کوم دوه شيان اخيستلای شي.

جميله ________ او______ اخيستلای شي.

٦- جمشيد ٦۰ افغانۍ لري هغه غواړي له پورته شيانو څخه دوه شيان واخلي هغه کوم شيان اخيستلای شي.

جمشيد ________ او______ اخيستلای شي.

۷- جمشيد په ٦۰ افغانيو نور کوم دوه شيان اخيستلای شي؟

جمشيد ________ او______ اخيستلای شي.

کورنۍ دنده: جميله غواړي چې درې شيان واخلي. آيا پوره پيسې ورته لري؟ تاسو څرنګه پوهيږي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم فصل

د دوه رقمي عددونو تفریق

شلم لوست

له دوه رقمي عدد څخه دیوه رقمي عدد تفریق کول، چې په هغه کې پور(قرض) اخیستل وي

هدف: زده کوونکي له دوه رقمي عدد څخه دیوه رقمي عدد چې په هغه کې پور اخیستل وي تفریق کړای شي.

مثال: تاسو ۲۱ قلمونه لرئ، غواړي چې د هغو څخه ۸ قلمونه خپل ورورته ورکړئ آیا په آسانه سره دا کار کولای شئ څرنګه؟

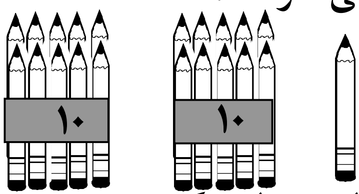

په شکل کې لیدل کیږي چې یوه دانه او دوه بنډلونه د لس ګونوشته دي تر هغه وخت پورې له هغو څخه ۸ خپل ورورته ورکولای نشئ. په دې صورت کې باید دلسي یوبنډل خلاص کړي دمثال په توګه:

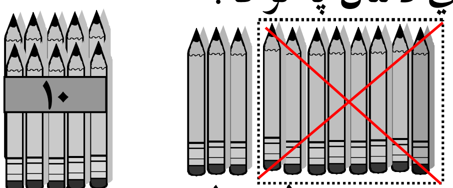

اوس چې ټوله یوولس یودانه یي قلمونه او یو بنډل د لسي دی له هغو څخه ۸ داني قلمونه خپل ورور ته ورکړئ چې په پای کې ۳ داني یودانه یي او یو بنډل د لسي پاته کیږي چې ۱۳ قلمونه کیږي په ریاضي کې د تفریق دا عملیه داسې ښودل کیږي.

(۱)(۱۱)

۲ ۱ ⟵ مفروق منه

۸ − ⟵ مفروق

۱ ۳ ⟵ دتفریق حاصل

چې لوی عدد ته مفروق منه، کوچنی عدد ته مفروق او پاتې شوي عدد ته د تفریق حاصل وایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق او تمرین: له دوه رقمي عدد څخه دیوه رقمي عدد تفریق کول دپــور (قرض) اخیستلو په صورت کې.

لاندې پوښتنې تفریق کړئ.

۲۴	۲۶	۲۷	۳۲
− ۷	− ۸	− ۹	− ۵

۳۸	۴۵	۵۱	۵۷
− ۹	− ۸	− ۶	− ۸

۶۳	۷۰	۸۲	۹۵
− ۹	− ۱	− ۶	− ۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو ویشتم لوست

له دوه رقمي عددونو څخه د دوه رقمي عدد تفریق (د پور اخستلوپه صورت کې)

هدف: زده کوونکي له دوه رقمي عدد څخه ددوه رقمي عدد چې په هغه کې پور اخیستل وي تفریق کړای شي.

لومړی مثال: د تاسو اورلګیت ۴۵ لرګوټي لري او غواړئ چې داورلګیت ۱۸ داني خپل ورور ته ورکړي داکار څرنګه سرته رسوئ.

یویز	لسیز
۵	۴
۸	−۱

پوهیږو چې ۴۵ له څلور بنډلو لسیو او ۵ یودانه یي څخه جوړ شوی دی او د ۱۸ عدد له یوه بنډل لسي او ۸ یوه دانه یي څخه حاصل شوی دی.

اوپه دې هم پوهیږو چې د تفریق په عملیه کې یویز له یویز او لسیز لـــه لــــسیز څخه منفي کوو. څرنګه چې د لوی عدد (مفروق منه) د یویزو رقم ۵ یودانه یي دی او له هغه څخه د ۸ یو دانه یي عدد منفي کیدای نشي نو د لسي یوبنــــډل خلاصوو او په لسو یودانه یي بدلوو.

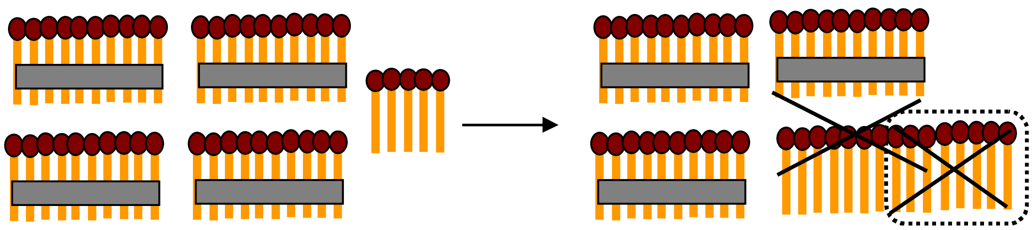

۴۵ — ۱۸ ۴۵ — ۱۸

لس یودانه یي چې له ۵ یو دانه یي سره یوځای شي ۱۵ یودانه یي حاصلیږي او د لسو له بنډلو څخه دلسو دریږ بنډله پاتې کیږي. د۱۵ یودانه یي څخه چې ۸ یودانه یي منفي کړو ۷ یو دانه یي پاتې کیږي اوله دریو لسیو څخه چې یو بنډل د لسي منفي شي ۲ بنډله پاتې کیږي چې د تفریق د دې عملیې په نتیجه کې ۲۷ لرګوټي پاتې کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا عمليه په رياضي کې داسې اجراء کوو.

	لسيز	يويز
	③	⑮
مفروق منه ....▸	۴	۵
مفروق ....▸	−۱	۸
د تفريق حاصل ....▸	۲	۷

دوهم مثال:

۳ ۴	◂........ مفروق منه
− ۱ ۶	◂........ مفروق
	◂........ دتفريق حاصل

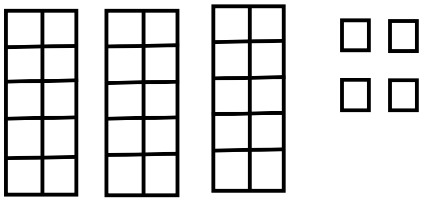

په پورتني شکل کې نشو کولای سمدلاسه د ۳۴ له عدد څخه د ۱٦ عدد تفريق کړو. ترڅو چې يو بنډل د لسي په يوه دانه يې بدل نکړو نولــه دې امله يو لسی په يوه دانه يې باندې بدلوو او وروسته عمليه سرته رسوو.

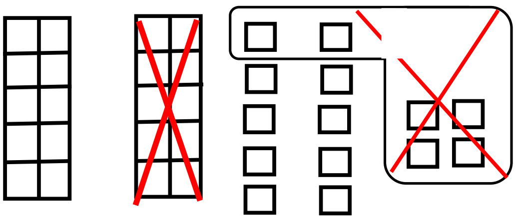

په دې شکل کې ليدل کيږي چې ۱۴ يو دانه يي او ۲ لسي حاصل شــوي دي که چېرې له ۱۴ يودانه يې څخه ٦ يودانه يې منفي شي ۸ يودانه يې پاتې کيږي اوله ۲ لسيو څخه چې يو لسي منفي شي ۱ لسی پاتې کيږي د مثال په توګه:

	لسيز	يويز
	②	⑭
مفروق منه ....▸	۳	۴
مفروق ....▸	−۱	۶
د تفريق حاصل ....▸	۱	۸

مشق او تمرین: ددوو رقمي عددونوتفریق.

عددونه تفریق کړئ او په هغوی کې مفروق منه، مفروق او د تفریق حاصل وښایاست.

۱.	۴۹ − ۳۱ =	۶۴ − ۲۵ =	۸۱ − ۱۴ =
۲.	۶۲ − ۱۲ =	۲۲ − ۱۵ =	۷۳ − ۳۶ =
۳.	۵۶ − ۱۹ =	۳۸ − ۹ =	۹۴ − ۷ =

کورنۍ دنده:

په لاندې چوکاټونو کې غلط ځوابونه پیدا کړئ.

۱.	۵۴	۴ لسیز ۱۴ یویز	۵ لسیز ۴ یویز	۴ لسیز ۱۵ یویز
۲.	۷لسیز ۱۸یویز	اته اویا	۷لسیز ۸یویز	۷۸
۳.	**نه ځلویښت**	۴لسیز۱۹یویز	۴۹	۴لسیز۹یویز

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق او تمرین: ددوو رقمي عددونو تفریق.

تاسو دوه رقمي عددونه تفریق کولای شئ.

لومړی

لسیز	یویز
④	①
~~۵~~	~~۱~~
− ۲	۹

دوهم

۱۱ − ۹ = ۲

لسیز	یویز
④	①
~~۵~~	~~۱~~
− ۲	۹
	۲

دریم

۴ − ۲ = ۲

لسیز	یویز
④	①
~~۵~~	~~۱~~
− ۲	۹
۲	۲

معنا یې دا ده چې ۲۲ = ۲۹ − ۵۱

د خپل ملګري سره په ګډه کار وکړئ،تفریق یې کړئ که چېرې اړتیاوې پور واخلئ.

۱.

لسیز	یویز
۵	۱۸
۶	۸
− ۴	۹
۱	۹

لسیز	یویز
□	□
۴	۵
− ۳	۸

لسیز	یویز
□	□
۸	۷
− ۵	۷

لسیز	یویز
□	□
۷	۳
− ۲	۱

۲.

لسیز	یویز
□	□
۴	۵
− ۱	۸

لسیز	یویز
□	□
۶	۳
− ۲	۷

لسیز	یویز
□	□
۷	۸
− ۴	۹

لسیز	یویز
□	□
۹	۵
− ۲	۶

په چوکاټ کې دکارشوي مثال نه په کار اخیستو سره لاندې پوښتنې حل کړئ.

۳. ۹۰ − ۷۱   ۳۶ − ۱۷   ۴۳ − ۵   ۶۷ − ۳۸   ۹۷ − ۷۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

حل يې کړي:

۴. ۸۳ − ۲۴ ، ۳۹ − ۱۲ ، ۴۶ − ۲۵ ، ۲۰ − ۱۳ ، ۸۵ − ۲۰ ، ۴۲ − ۱۹

۵. ۵۲ − ۳۷ ، ۹۳ − ۶۱ ، ۷۸ − ۱۹ ، ۵۶ − ۴۷ ، ۴۰ − ۲۵ ، ۸۳ − ۲۴

قوانين تعقيب او تفريق يې کړئ قانون او قاعده پيداکړئ او ورک شوي عددونه وليکئ.

۶. د۱۷ عددله لاندې عددونو څخه تفريق کړئ

۶۸	۵۱
۴۹	
۷۳	
۳۱	
۵۵	

۷. تفريق يې کړئ

مفروق منه	مفروق	دتفريق حاصل
۳۷	۱۹	
۹۳	۷۷	
۶۳	۴۳	
۷۰	۵۲	
۵۸	۴۰	

کورنۍ دنده: حل يې کړئ.

صادق د رياضي د پوښتنو د حل لپاره د کاغذ ۳۷ پاڼې درلودې چې يوه شـــمېر د دې پاڼو څخه يوه کوچنۍ مورِک وخوړلې، د صادق د پاتې پاڼو شمېر د افـــادې لـــه مخـــې پـــيداکړئ چې څو پاڼې خوړل شوي دي. او څو پاڼې پاتې دي.

مرسته: هره پوښتنه به دوه ځوابونه ولري.

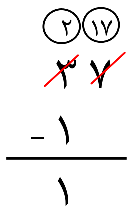

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه ويشتم لوست

د جمعې او تفريق د عمليو آزمول د يو بل په واسطه

هدف: زده کوونکي د جمعې عمليه د تفريق په واسطه او د تفريق عمليه د جمعې په واسطه امتحان کړای شي او برسېره پر هغه د مفروق منه، مفروق او د تفريق حاصل کلمې هم هدف ده،

د دې دپاره چې پوه شو د جمعې عمليه صحيح سرته رسيدلې اوکه غلطه د جمعې پوښتنه حل او د لاندې عمليې په واسطه يې آزمويو.

مثال:

۷۵	دجمعې لومړي جز	۹۳ (۱۳)(۸)	مفروق منه
۱۸ +	دجمعې دويم جز	۱۸ −	مفروق
۹۳	دجمعې حاصل	۷۵	دتفريق حاصل

(۱)

امتحانول:

۹۳ (۱۳)(۸)	مفروق منه
۷۵ −	مفروق
۱۸	دتفريق حاصل

يعنې د جمعې د پوښتنې د صحيح والي لپاره د جمعې له حاصل څخه د جمعې يو جز تفريق کوو که چېرې د جمعې بل جزء لاس ته راشي د جمعې پوښتنه صحيح ده. که چېرې د جمعې بل جزء لاس ته رانشي نو پوښتنه غلطه جمع شوې ده. لاندې پوښتنې حل او امتحان کړئ.

۶۳ + ۲۹ = ☐ ، ☐ − ☐ = ☐	۵۹ + ۱۴ = ☐ ، ☐ − ☐ = ☐	۴۵ + ۲۸ = ☐ ، ☐ − ☐ = ☐	۴۸ + ۲۴ = ☐ ، ☐ − ☐ = ☐
۳۹ + ۳۶ = ☐ ، ☐ − ☐ = ☐	۴۸ + ۳۷ = ☐ ، ☐ − ☐ = ☐	۶۷ + ۲۷ = ☐ ، ☐ − ☐ = ☐	۷۵ + ۱۶ = ☐ ، ☐ − ☐ = ☐

(c) ketabton.com: The Digital Library

درویشتم لوست

د تفریق د عملیې آزمونه

هدف: زده کوونکي د جمعې دعملیې په سرته رسولو سره د تفریق د عملیې په صحیح والی باندې ډاډه اوسي.

مثال: د تفریق لاندې پوښتنه په نظر کې ونیسئ.

۴۸	مفروق منه
− ۳۲	مفروق
۱۶	دتفریق حاصل

آزمونه:

$$
\begin{array}{r} ۳۲ \\ +\ ۱۶ \\ \hline ۴۸ \end{array}
$$

د دې لپاره چې پوه شو د تفریق عملیه مو صحیح سرته رسولې ده اوکه نه په دې صورت کې د تفریق حاصل دمفروق سره جمع کوو که چېرې مفروق منه لاس ته راشي د تفریق پوښتنه صحیح حل شوې ده او که چېرې مفروق منه لاس ته رانشي نو پوښتنه غلطه حل شوې ده.

تمرین:

$$
\begin{array}{r} ۴۹ \\ -\ ۱۷ \\ \hline \end{array}
\qquad
\begin{array}{r} \square \\ +\ \square \\ \hline \square \end{array}
\qquad\qquad
\begin{array}{r} ۳۸ \\ -\ ۲۸ \\ \hline \end{array}
\qquad
\begin{array}{r} \square \\ +\ \square \\ \hline \square \end{array}
$$

$$
\begin{array}{r} ۶۷ \\ -\ ۵۰ \\ \hline \end{array}
\qquad
\begin{array}{r} \square \\ +\ \square \\ \hline \square \end{array}
\qquad\qquad
\begin{array}{r} ۸۷ \\ -\ ۴۸ \\ \hline \end{array}
\qquad
\begin{array}{r} \square \\ +\ \square \\ \hline \square \end{array}
\qquad\qquad
\begin{array}{r} ۷۰ \\ -\ ۲۰ \\ \hline \end{array}
\qquad
\begin{array}{r} \square \\ +\ \square \\ \hline \square \end{array}
$$

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور ویشتم لوست

د عددونو جمع کول د چوت په واسطه

هدف: زده کوونکي عددونه د چوت په واسطه جمع کړای شي چې د ذهن د انکشاف لپاره ښه وسیله ده.

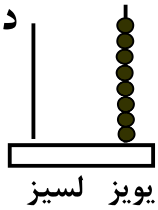

دا د چوت یو کوچنۍ نمونه ده په داسې حال کې د ښي خوا سیخ یا میله د یویزو مرتبه او دکینې خوا سیخ یا میله د لسیزو مرتبه ښیي داچوت د یویزو په مرتبه کې ۸ دانې مرۍ لري او د لسیزو پـــه مرتبه کې یې مرۍ نشته اوشي نه لري. دا چوت چې تاسو وینئ ۸ عدد ښيي.

تاسو لاندې هر یوشکل خپلو کتابچوته نقل کړئ او د هغـــه اړونـــد عـــدد ولیکئ.

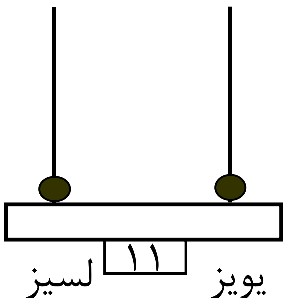

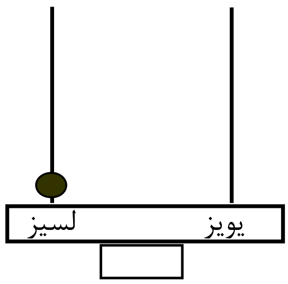

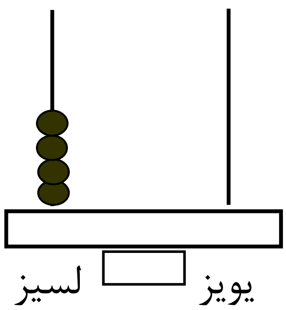

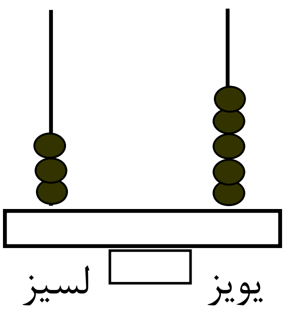

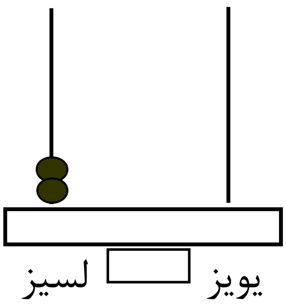

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس غواړو د چوت په واسطه د دوو عددونو د جمع کولو په طريقه باندې پوه شو، د دې مطلب لپاره د ۱۳ عدد د۱۱ له عدد سره جمع کوو.

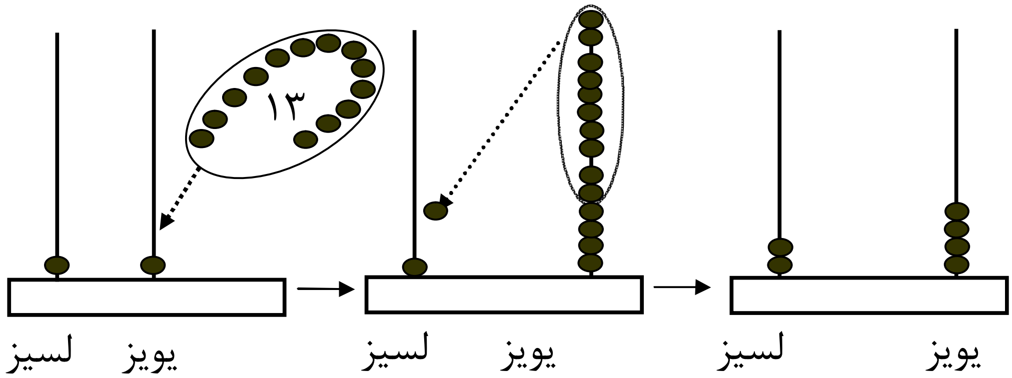

۱۱ + ۱۳ ⟵ ۱۰ + ۱۴ ⟵ ۲۰ + ۴ = ۲۴

له کينې خوا څخه په لومړي چوت کې د يويزو په ځای کې يوه مرۍ او د لسيزو په ځای کې هم يوه مرۍ شته ده چې د۱۱ عدد راښيي. او ۱۳ مرۍ په هغو باندې دزياتوالي په حالت کې دي. کله چې ۱۳ مرۍ ګاني په هغو باندې ورزيات شي نوپه دوهم شکل کې د يويزو په ځای کې ۱۴ مرۍ او د لسيزو په ځای کې بياهم هغه يوه مرۍ ده. څرنګه چې پوهيږو چې لس يو دانه يې ديوه لسي سره مساوي کيږي نو دلسو يوه دانه يې مريو په ځای د لسيزو په ځای کي يوه مرۍ ايږدو چې د يويزو په ځای کې ۴ مرۍ پاتې کيږي او د لسيزو په ځای کي ۲ مرۍ کيږي چې دوه لسه يعنې ۲۰ راښيي په دې صورت کې وروستۍ چوت د۲۴ عدد راښيي.

۱– د چوت څخه کار واخلئ او لاندې پوښتنې په زده کوونکو باندې حل کړئ.

۱۲	۲۸	۲۴	۱۵
+ ۷	+ ۱۳	+ ۱۰	+ ۸

۲–د ۸، ۱۳، ۳۲، ۴۰، ۵۷ او۸۳ عددونه په چوت کې وښاياست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه ویشتم لوست

د عددونو تفریق د چوت په واسطه

هدف:زده کوونکي د تفریق عملیه دچوت په واسطه سرته ورسولای شي ترڅودعملیې سرته رسول د هغو دذهني پراختیا سبب شي.

غواړو دچوت په واسطه د۲۵ له عدد څخه د۱۲ عدد تفریق کړو.

۲۵ − ۱۲ = ☐

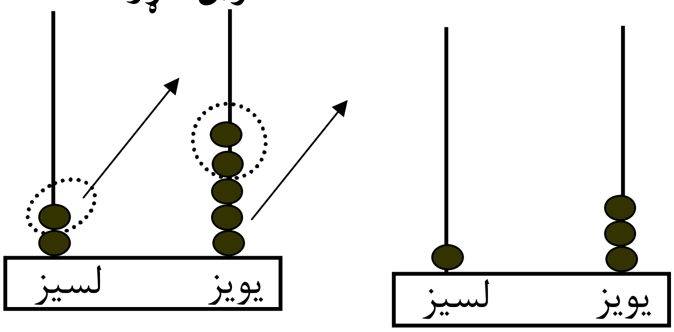

۲۵ − ۱۲ = ۱ ۳

د شکل له مخې لیدل کیږي چې د یویزو له سیخ څخه دوه مرۍ او د لسیزو څخه یوه مرۍ ایستل کیږي یعنې کمیږي په نتیجه کې د ښي خوا په چوت کې د یویزو په سیخ کې ۳ مرۍ او د لسیزو په سیخ کې یوه مرۍ پاتې کیږي. او د تفریق حاصل د۱۳ عدد کیږي.

مشق او تمرین: د تفریق دعملیې سرته رسول په چوت کې.

۱− د تفریق لاندې پوښتنې په چوت کې سرته ورسوئ.

۲۳	۲۴	۱۵	۱۲
− ۱۳	− ۱۰	− ۸	− ۷

۲−د ۱۴،۶، ۱۶، ۲۵، ۶۳ او ۷۹ عددونه په چوت کې وښایاست.

۳− په لاندې شکلونو کې د هرچوت اړوند عدد د هغو تر لاندې ولیکئ.

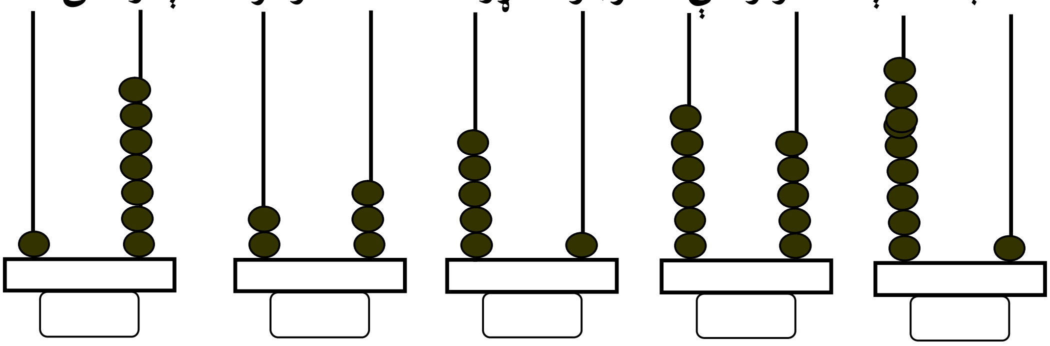

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم فصل

له (۱۰۰– ۱۰۰۰) پورې د عددونو لوستل او ليکل

شپږ ويشتم لوست

له (۱۰۰ – ۱۰۰۰) پورې د عددونو لوستل او ليکل

هدف: زده کوونکي بايد تر ۱۰۰۰ پورې دعددونو لوستل اوليکل زده کړي.

مونږ پوهېږو چې ټول عددونه له لاندې لس شکلونو څخه جوړ شوي دي.

۰ ، ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ٦، ۷، ۸ او ۹

چې پورته هر يوه شکل ته رقم وايي که چېرې د ۱ ، ۲، ۳، ۴، ۵، ٦، ۷، ۸ او ۹ عددونو ښي خواته يو صفر کيږدو نو لاندې عددونه لاس ته راځي.

۱۰ ، ۲۰، ۳۰، ۴۰، ۵۰، ٦۰، ۷۰، ۸۰، ۹۰ چې دا عددونه يو لسي ياڅو لسيه راښيي او دا له ۱۰ څخه تر۹۹ پورې عددونـــه دوه رقمي عددونه دي چې له ښي خوا څخه د کيڼې خواته په ترتيب سره لومړي رقم ته د يويزو ځای او د هغو دوهم رقم ته د لـــسيزو ځای وايي.

اوس که چېرې د يو رقمي عددونو ښي خواته دوه صفرونه کيښودل شي نو د ۱۰۰، ۲۰۰، ۳۰۰، ۴۰۰، ۵۰۰، ٦۰۰، ۷۰۰، ۸۰۰ او ۹۰۰ عددونه حاصليږي چې دا عددونه يو سلي يا څـــو ســـلونه راښيي او درې رقمي عددونه بلل کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووه ویشتم لوست
لس ګوني (لسیز) او سل ګوني

هدف: زده کوونکي په دې پوه شي چې لس یویز مساوي له یوه لسي، اولس (سلیز) لسي مساوي له یوه سلي سره کېږي.

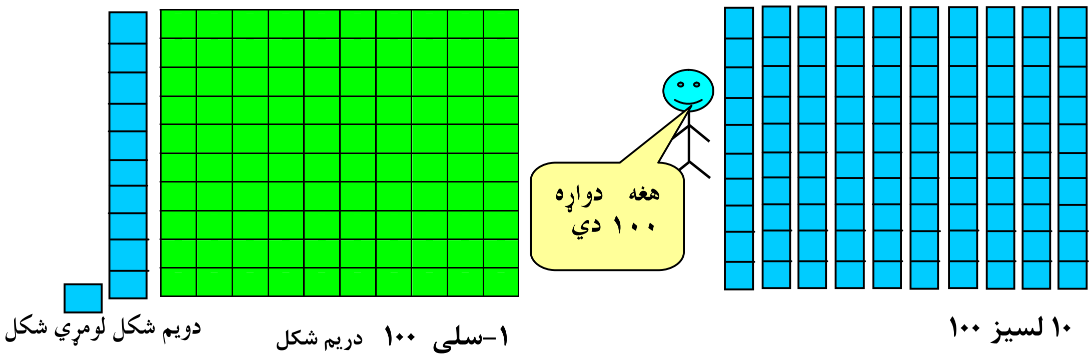

که چېرې پورتني شکلونه ولیدل شي په آسانۍ سره پوهیدلای شو چې دوهـم شکل د لومړي شکل لس برابره دی چې ۱۰ ددوه رقمو کوچنی عدد دی او د هغو دریم شکل ۱۰۰ معرفي کوي چې د دوهم شکل لس برابره او سل برابره د لومړي شکل دی چې د درې رقمیو کوچنی عدد دی.

۱. 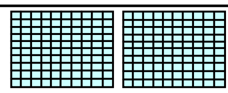	۲ سلګوني	۲۰۰
۲. 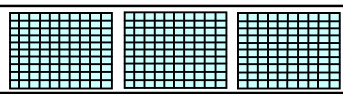	ــــــ سلګوني	
۳. 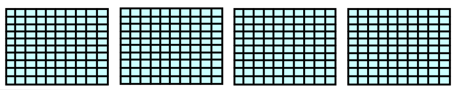	ــــــ سلګوني	
۴. 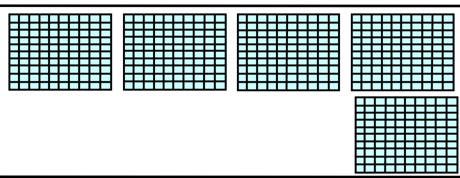	ــــــ سلګوني	
۵. 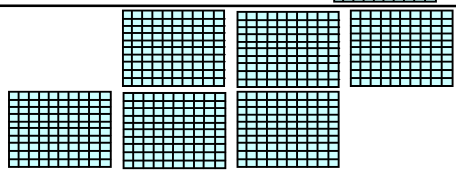	ــــــ سلګوني	
٦. 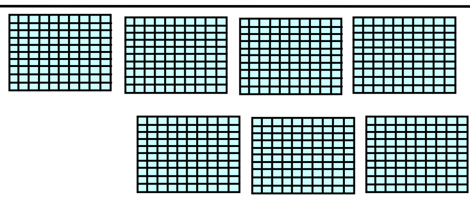	ــــــ سلګوني	

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونږ سلونه د لسونو په توګه لیکلای شو څرنګه...

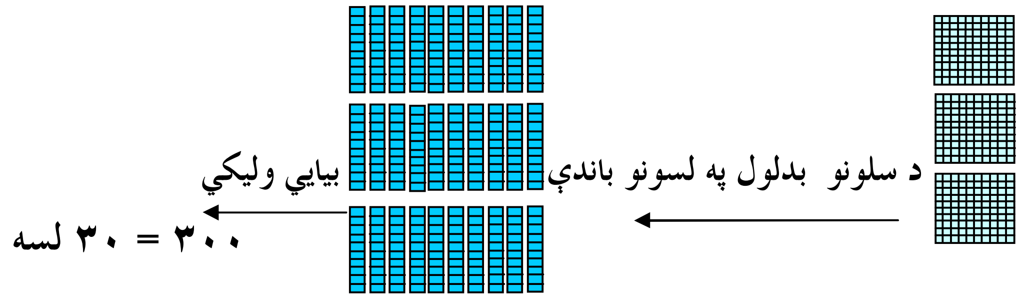

د پورته مثال څخه په کار اخیستو سره د شکلونو له مخې تـــش ځایونـــه ډک کړئ.

۱. 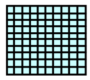

۱۰۰ = ۱۰ لسه

۲. 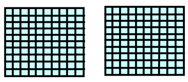

____ = ____ لسه

۳. 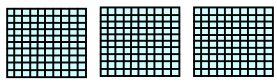

____ = ____ لسه

۴. 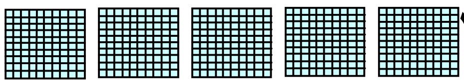

____ = ____ لسه

۵. 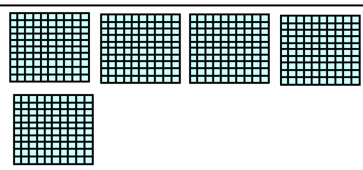

____ = ____ لسه

۶. 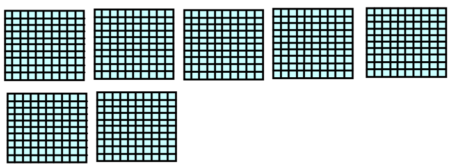

____ = ____ لسه

کورنۍ دنده: حل یې کړئ.

۱. ۲۷ + ۳۵ = ____

۲. ۸۶ − ۱۳ = ____

۳. ۷۲ − ۲۷ = ____

۴. د شکل له مخې ووایاست چې یوسلی له څو لسیزو او څو یویزو څخه جوړ شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته ویشتم لوست
سلیز، لسیز او یویز

هدف: زده کوونکي درې رقمي عددونه په اړوند مرتبو کې ځای په ځای کړای شي.

ګرانو زده کوونکو! تاسو په تیر لوست کې له ۱۰۰ څخه تر ۹۰۰ پورې عددونه پیژندلي دي. اوس که چېرې د۱۰۰، ۲۰۰، ۰۰۰، ۹۰۰ عددونو د لومړي رقم په ځای د۱، ۲، ۰۰۰، ۹ یو رقمي عدد ولیکو د۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۰۸ او۱۰۹ عددونه حاصلیږي او همدارنګه که چېرې ددواړو صفرونو په ځای نور رقمونه ولیکل شي له ۱۱۱ څخه تر ۹۹۹ پورې عددونه لاس ته راځي چې له ۱۰۰ څخه تر ۹۹۹ پورې درې رقمي عددونه دي. تر ټولو کوچنی درې رقمي عدد ۱۰۰ دی او تر ټولو لوی درې رقمي عدد ۹۹۹ دی او د هغو اړوند رقم د یویزو، لسیزو او سلیزو په ځایونو کې په لاندې توګه لیکل کیږي.

سلیز	لسیز	یویز
۱	۱	۱

سلیز	لسیز	یویز
۱	۰	۱

سلیز	لسیز	یویز
۱	۰	۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

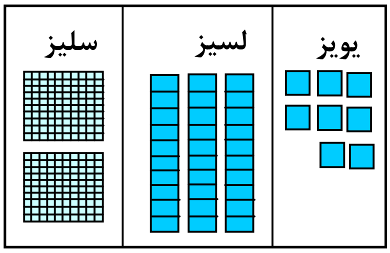

يويز	لسيز	سليز
۸	۳	۲

دوه سوه اته ديرش

که چېرې د لسيزو عدد، ونه لري تاسو څه شی بايد وليکئ؟

د خپل کار په کتابچو کې وليکئ څو سليز، لسيز او يويز دکارشـــوي مثال څخـــه کار واخلئ او وروسته د شکل له مخې عدد وليکئ.

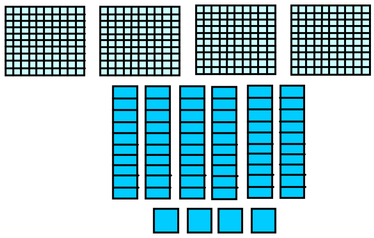

يويز	لسيز	سليز
۴	۶	۴

۴۶۴ ________

۱. 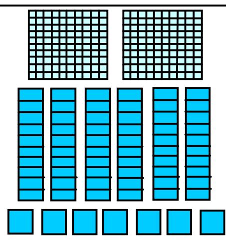

يويز	لسيز	سليز

____

۲. 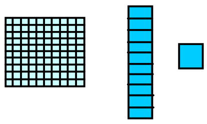

يويز	لسيز	سليز

____

۳. 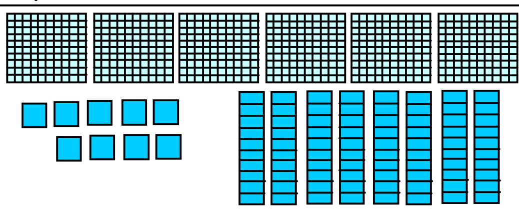

يويز	لسيز	سليز

____

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴. 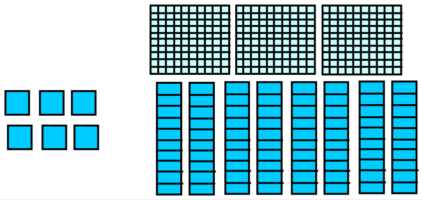

سلیز	لسیز	یویز

____

۵. 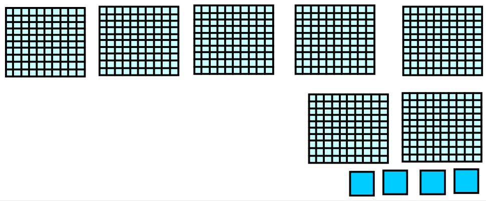

سلیز	لسیز	یویز

____

٦. 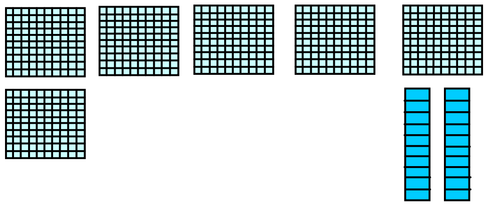

سلیز	لسیز	یویز

____

۷. 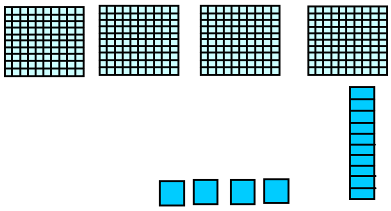

سلیز	لسیز	یویز

____

۸. تاسو یو **عدد** وټاکئ او د 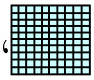، 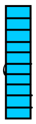 شکلونو په واسطه هغه **عدد** وښایاست.

سلیز	لسیز	یویز

____

کورنۍ دنده: نمونې ته وګورئ او ځوابونه پیداکړئ.

۱. په ۴۰۰ کې څومره 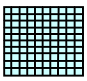 ؟
په ۴۰۰ کې څومره ؟
په ۴۰۰ کې څومره ؟

۲- په ۹۰۰ کې څومره 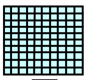 ؟
په ۹۰۰ کې څومره 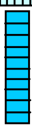 ؟
په ۹۰۰ کې څومره ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه ویشتم لوست

تر ۱۰۰۰ پورې د عددونو مقامي ارزښت

هدف: زده کوونکي برسیره پردې چې تر زرو پورې دعددونو مقامي قیمت وپیژني او وېې لیکي د شکلونو له مخې وکړای شي اړوند عددولیکي.

یو عدد په ۳ ډوله لیکلای شي.

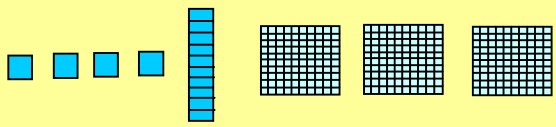

۳ سلی، ۱ لسي ۴ یودانه یې

۴ + ۱۰ + ۳۰۰

۳۱۴

د خپل یوه ملګري سره کاروکړئ د حل شوي مثال څخه په کاراخستو سره عدد پـــه ۳ ډوله ولیکئ:

۱.

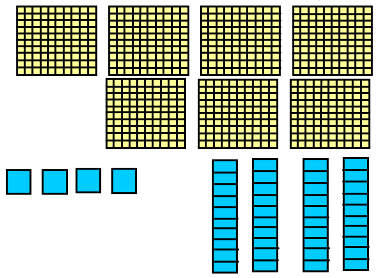

ـــــ سلیز ـــــ لسیز ـــــ یویز

ـــــ + ـــــ + ـــــ

ـــــــ

۲.

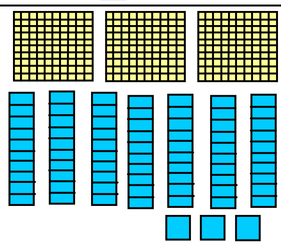

ـــــ سلیز ـــــ لسیز ـــــ یویز

ـــــ + ـــــ + ـــــ

ـــــــ

۳.

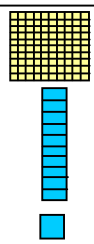

ـــــ سلیز ـــــ لسیز ـــــ یویز

ـــــ + ـــــ + ـــــ

ـــــــ

۴.

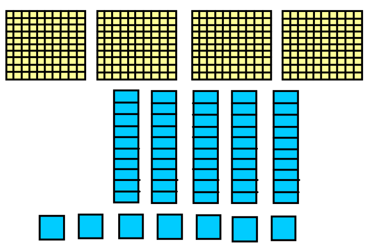

ـــــ سلیز ـــــ لسیز ـــــ یویز

ـــــ + ـــــ + ـــــ

ـــ

۱. 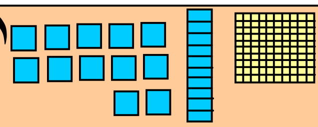 ۱سليز ۱ لسيز ۱۲ يويز

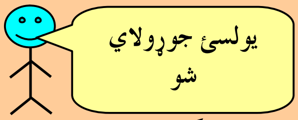

۲. شکل ته وګورئ له يويزو شخه يوبل لسی يا لسيز جوړ کړئ.

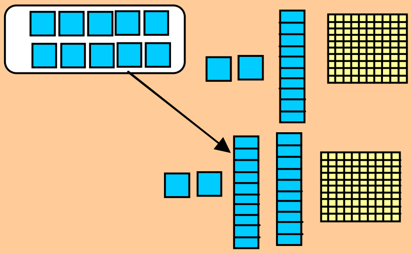

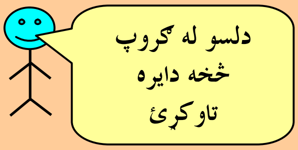

۳. ۱ سلئ ۲ لسئ ۲ يودانه يي ۱۲۲

۱. له لسپو (لسيزو) شخه د سلپو(سليزو) ګروپ جوړ کړئ او اړوند عدد يې وليکئ.

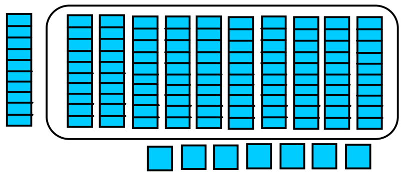

__۱__ سلي __۱__ لسي __۷__ يودانه يي

۱۱۷

۲. 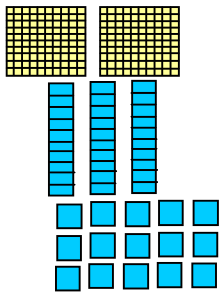

____ سلي ____ لسي ____ يودانه يي

____ + ____ + ____

______

۳. 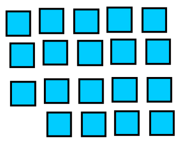

____ سلي ____ لسي ____ يودانه يي

____ + ____ + ____

______

۴. 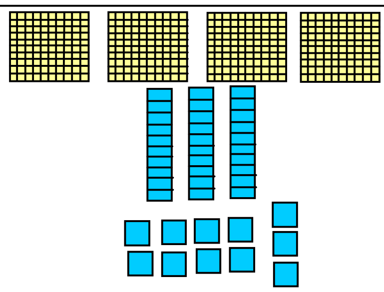

____ سلي ____ لسي ____ يودانه يي

____ + ____ + ____

______

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاندي جدول د عددونو سلسله (پرله پسي توب) له ۱۰۰–۵۰۰ پوري ښيي.

۱۰۹	۱۰۸	۱۰۷	۱۰۶	۱۰۵	۱۰۴	۱۰۳	۱۰۲	۱۰۱	۱۰۰
۱۱۹	۱۱۸	۱۱۷	۱۱۶	۱۱۵	۱۱۴	۱۱۳	۱۱۲	۱۱۱	۱۱۰
۱۲۹	۱۲۸	۱۲۷	۱۲۶	۱۲۵	۱۲۴	۱۲۳	۱۲۲	۱۲۱	۱۲۰
۱۳۹	۱۳۸	۱۳۷	۱۳۶	۱۳۵	۱۳۴	۱۳۳	۱۳۲	۱۳۱	۱۳۰
۱۴۹	۱۴۸	۱۴۷	۱۴۶	۱۴۵	۱۴۴	۱۴۳	۱۴۲	۱۴۱	۱۴۰
۱۵۹	۱۵۸	۱۵۷	۱۵۶	۱۵۵	۱۵۴	۱۵۳	۱۵۲	۱۵۱	۱۵۰
۱۶۹	۱۶۸	۱۶۷	۱۶۶	۱۶۵	۱۶۴	۱۶۳	۱۶۲	۱۶۱	۱۶۰
۱۷۹	۱۷۸	۱۷۷	۱۷۶	۱۷۵	۱۷۴	۱۷۳	۱۷۲	۱۷۱	۱۷۰
۱۸۹	۱۸۸	۱۸۷	۱۸۶	۱۸۵	۱۸۴	۱۸۳	۱۸۲	۱۸۱	۱۸۰
۱۹۹	۱۹۸	۱۹۷	۱۹۶	۱۹۵	۱۹۴	۱۹۳	۱۹۲	۱۹۱	۱۹۰
۲۰۹	۲۰۸	۲۰۷	۲۰۶	۲۰۵	۲۰۴	۲۰۳	۲۰۲	۲۰۱	۲۰۰
۲۱۹	۲۱۸	۲۱۷	۲۱۶	۲۱۵	۲۱۴	۲۱۳	۲۱۲	۲۱۱	۲۱۰
۲۲۹	۲۲۸	۲۲۷	۲۲۶	۲۲۵	۲۲۴	۲۲۳	۲۲۲	۲۲۱	۲۲۰
۲۳۹	۲۳۸	۲۳۷	۲۳۶	۲۳۵	۲۳۴	۲۳۳	۲۳۲	۲۳۱	۲۳۰
۲۴۹	۲۴۸	۲۴۷	۲۴۶	۲۴۵	۲۴۴	۲۴۳	۲۴۲	۲۴۱	۲۴۰
۲۵۹	۲۵۸	۲۵۷	۲۵۶	۲۵۵	۲۵۴	۲۵۳	۲۵۲	۲۵۱	۲۵۰
۲۶۹	۲۶۸	۲۶۷	۲۶۶	۲۶۵	۲۶۴	۲۶۳	۲۶۲	۲۶۱	۲۶۰
۲۷۹	۲۷۸	۲۷۷	۲۷۶	۲۷۵	۲۷۴	۲۷۳	۲۷۲	۲۷۱	۲۷۰
۲۸۹	۲۸۸	۲۸۷	۲۸۶	۲۸۵	۲۸۴	۲۸۳	۲۸۲	۲۸۱	۲۸۰
۲۹۹	۲۹۸	۲۹۷	۲۹۶	۲۹۵	۲۹۴	۲۹۳	۲۹۲	۲۹۱	۲۹۰
۳۰۹	۳۰۸	۳۰۷	۳۰۶	۳۰۵	۳۰۴	۳۰۳	۳۰۲	۳۰۱	۳۰۰
۳۱۹	۳۱۸	۳۱۷	۳۱۶	۳۱۵	۳۱۴	۳۱۳	۳۱۲	۳۱۱	۳۱۰
۳۲۹	۳۲۸	۳۲۷	۳۲۶	۳۲۵	۳۲۴	۳۲۳	۳۲۲	۳۲۱	۳۲۰
۳۳۹	۳۳۸	۳۳۷	۳۳۶	۳۳۵	۳۳۴	۳۳۳	۳۳۲	۳۳۱	۳۳۰
۳۴۹	۳۴۸	۳۴۷	۳۴۶	۳۴۵	۳۴۴	۳۴۳	۳۴۲	۳۴۱	۳۴۰
۳۵۹	۳۵۸	۳۵۷	۳۵۶	۳۵۵	۳۵۴	۳۵۳	۳۵۲	۳۵۱	۳۵۰
۳۶۹	۳۶۸	۳۶۷	۳۶۶	۳۶۵	۳۶۴	۳۶۳	۳۶۲	۳۶۱	۳۶۰
۳۷۹	۳۷۸	۳۷۷	۳۷۶	۳۷۵	۳۷۴	۳۷۳	۳۷۲	۳۷۱	۳۷۰
۳۸۹	۳۸۸	۳۸۷	۳۸۶	۳۸۵	۳۸۴	۳۸۳	۳۸۲	۳۸۱	۳۸۰
۳۹۹	۳۹۸	۳۹۷	۳۹۶	۳۹۵	۳۹۴	۳۹۳	۳۹۲	۳۹۱	۳۹۰
۴۰۹	۴۰۸	۴۰۷	۴۰۶	۴۰۵	۴۰۴	۴۰۳	۴۰۲	۴۰۱	۴۰۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴۱۰	۴۱۱	۴۱۲	۴۱۳	۴۱۴	۴۱۵	۴۱٦	۴۱۷	۴۱۸	۴۱۹
۴۲۰	۴۲۱	۴۲۲	۴۲۳	۴۲۴	۴۲۵	۴۲٦	۴۲۷	۴۲۸	۴۲۹
۴۳۰	۴۳۱	۴۳۲	۴۳۳	۴۳۴	۴۳۵	۴۳٦	۴۳۷	۴۳۸	۴۳۹
۴۴۰	۴۴۱	۴۴۲	۴۴۳	۴۴۴	۴۴۵	۴۴٦	۴۴۷	۴۴۸	۴۴۹
۴۵۰	۴۵۱	۴۵۲	۴۵۳	۴۵۴	۴۵۵	۴۵٦	۴۵۷	۴۵۸	۴۵۹
۴٦۰	۴٦۱	۴٦۲	۴٦۳	۴٦۴	۴٦۵	۴٦٦	۴٦۷	۴٦۸	۴٦۹
۴۷۰	۴۷۱	۴۷۲	۴۷۳	۴۷۴	۴۷۵	۴۷٦	۴۷۷	۴۷۸	۴۷۹
۴۸۰	۴۸۱	۴۸۲	۴۸۳	۴۸۴	۴۸۵	۴۸٦	۴۸۷	۴۸۸	۴۸۹
۴۹۰	۴۹۱	۴۹۲	۴۹۳	۴۹۴	۴۹۵	۴۹٦	۴۹۷	۴۹۸	۴۹۹
۵۰۰									

تمرین: د ۱۰۵ عدد په چوت کې ښودل شوی دی له هغه څخه په کـــار اخستلو سره د۱۰۹،۱۰۸ او ۱۲۰ عددونه په چوت کې وښایاست.

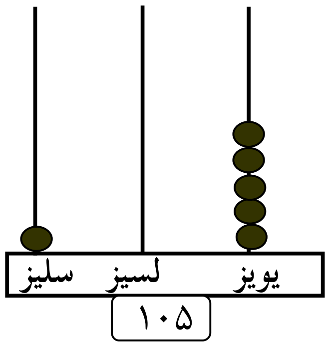

کورنۍ دنده: په خپلو کتابچو کې د۲۰۱ او ۲۱۰ عددونه په چوت کې وښایاست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیرشم لوست

مخ کې، وروسته، منځ کې

هدف: په دې لوست کې زده کوونکي باید دیوه عدد نه مخ کې عدد، دیوه عدد څخه وروسته او هغه عدد چې ددوو عددونو په منځ کې دی وپیژني.

هغه عدد ولیکئ چې یو عدد مخ کې راځي.

١. ٢٧٧، ٢٧٨ ‏ ___، ٥٤٦ ‏ ___، ١٢٧

٢. ___، ٣٢٩ ‏ ___، ٤٤٠ ‏ ___، ٧٨١

٣. ___، ٦٣٠ ‏ ___، ٩١٧ ‏ ___، ٨٤٦

هغه عدد ولیکئ چې یو عدد وروسته راځي.

٤. ١١٢، ___ ‏ ٣١٩، ___ ‏ ٨٥٥، ___

٥. ٤٧٨، ___ ‏ ٩٩٨، ___ ‏ ٢٥٢، ___

٦. ٥٩١، ___ ‏ ٧٤٣، ___ ‏ ٦٦٩، ___

هغه عدد ولیکئ چې د لاندې درکړل شوي عددونو په منځ کې راځي.

٧. ١١٨، ___، ١٢٠ | ٤٩٩، ___، ٥٠١ | ٧٨٧، ___، ٧٨٩

٨. ٦٤٢، ___، ٦٤٣ | ٢٩٩، ___، ٣٠١ | ٩٥٣، ___، ٩٥٥

٩. ٨٢٧، ___، ٨٢٩ | ٣٣٥، ___، ٣٣٧ | ٣٧٨، ___، ٣٨٠

١٠. ټول هغه عددونه چې د ٥٤٠ او ٥٦٠ په منځ کې دي ولیکئ.

کورنۍ دنده:

مخ کې وروسته یا منځ کې عددونه ولیکئ.

١. ٢٢٢، ___، ٢٢٤ | ، ___، ١٩٦ | ٢٣٤، ___

٢. ___، ٤٢١ | ٦٤٩، ___، ٦٥١ | ٩١٩، ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوديرشم لوست

د عددونو پرتله

هدف: زده کوونکي بايد کوچني او لوی عددونه يوله بله سره تشخيص او همدارنګه دوه مساوي عددونه وپيژني د >، < او = نښې وکاروي.

>	<	=
دا > نښنه زيات رابښيي ۳۴۲ >۱۱۱ ۳۴۲ زيات له ۱۱۱ څخه دي	دانښه > لږ رابښيي ۱۱۱ < ۳۴۲ ۱۱۱ لږ له ۳۴۲ څخه دي.	دا = نښه مساوي رابښيي. ۱۵۰ = ۱۵۰ ۱۵۰ مساوي له ۱۵۰ سره دي

د عددونو هره جوړه د (<، > يا =) نښې په دايره کې په اينښودلوسره پرتله کړي.

.۱	۴۲۳ (<) ۳۵۳	۵۰۱ ◯ ۴۹۲	۲۷۱ ◯ ۲۷۱
.۲	۵۴۷ ◯ ۴۹۹	۷۷۷ ◯ ۸۱۲	۱۴۲ ◯ ۲۴۲
.۳	۶۸۷ ◯ ۸۲۱	۳۱۷ ◯ ۳۱۷	۹۲۸ ◯ ۹۲۹
.۴	۶۲۵ ◯ ۶۲۵	۴۱۸ ◯ ۲۵۷	۵۸۹ ◯ ۵۸۹
.۵	۱۲۹ ◯ ۱۷۲	۳۶۴ ◯ ۲۸۱	۶۶۹ ◯ ۵۶۹
.۶	۲۳۰ ◯ ۱۰۰	۷۶۸ ◯ ۸۰۱	۴۱۲ ◯ ۴۱۲

تاسو د ۳۰۰ او ۴۰۰ په منځ کې مناسب عددونه د لاندې پوښتنو په حل کې استعمال کړئ.

.۷ ____ (<) ____ ____ (=) ____ ____ (>) ____

.۸ ____ (>) ____ ____ (>) ____ ____ (=) ____

کورنۍ دنده: معما حل کړئ.

۱ . زه يو عدديم چې له ٦٧٥ څخه لږ اوله ٦٦٧ څخه زيات يم په داسې توګه چې زما ديويز رقم ۲ دی. زه کوم عدد يم؟

۲ . د يوه عدد په برخه کې يوه معما وليکئ او هغه خپل ملګري ته ورکړئ چې حل يې کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه دېرشم لوست
د عددونو ترتيب نظر په مقامي ارزښت سره

هدف: زده کوونکي عددونه نظر په مقامي ارزښت سره ترتيب او دځايونو تآکل وکړاي شي.

ديوه کتاب له فهرست څخه دا مخونه په نظر کې نيسو.

فهرست	
۶فصل	۳۱۸ ....
۷فصل	۳۳۷ ....
۸فصل	۴۰۰ ....
۹فصل	۴۲۰ ....
۱۰فصل	۴۶۲ ....

دا عددونه له ډېر کوچني عدد څخه د لوی عدد خواته ترتيب شوي دي

۳۱۸، ۳۳۷، ۴۰۰، ۴۲۰، ۴٦۲

او دا عددونه د ډېر لوی عددڅخه دکوچني عدد خواته ترتيب شوي دي ۴٦۲،۴۲۰، ۴۰۰،۳۳۷، ۳۱۸

لاندې عددونه د ډېر لږو څخه د ډېر زياتو خواته ترتيب او ويې ليکئ.

۱. ۱۱۹، ۹۳، ۱۲۵، ۲۰۱ ______، ______، ______، ______

۲. ۲۹٦، ۲۲۸، ۲۵۲، ۲۸۳ ______، ______، ______، ______

۳. ۷۷، ۴۱۵، ٦۹۰، ۱۵۲ ______، ______، ______، ______

لاندې عددونه د ډېرو زياتو څخه د ډېرو لږو خواته ترتيب او ويې ليکئ.

۴. ۳۴۸، ۲۲۰، ۴٦۴، ۷۳۲ ______، ______، ______، ______

۵. ٦۰۵، ۹۷۳، ۷۵۱، ۴۸۹ ______، ______، ______، ______

٦. ۲۴۵، ۲۱۷، ۲۷۳، ۲۲۹ ______، ______، ______، ______

---

۷. د ۸، ۲ او ٦ رقمونو په کارولو سره کوم درې رقمي عددونه ليکلای او جوړولای شئ؟

_____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____

---

۸. د خپلې خوښې عددونه د ډېر لږو څخه د ډېر لوی خواته ترتيب او ويــې ليکئ

، ____ ، ____ ، ____ ، ____ ، ____ ، ____ ، ____ ، ____ ، ____

ډېر لږ ... ډېر زيات

کورنۍ دنده: څلور عددونه په ترتيب سره د ډېر زيات څخه د ډېــر کــوچني عدد خواته ترتيب کړئ دا عددونه د ٦۰۰ او ۸۰۰ ترمنځ وټاکئ.

______، ______، ______، ______

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر ۱۰۰۰ دعددونو مشق او تمرين

لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست.

د ۴٦۴ او ۷۰۹ عددونه استعمال کړئ ترڅو هرې پوښتنې ته ځواب ووایاست.

۱. د کوم عدد يويز ۴ دی؟

۲. د کوم عدد لسيز صفر دی؟

۳. د کوم عدد لسيز ٦ دی؟

۴. د کوم عدد سليز ۷ دی؟

۵. د کوم عدد سليز او لسيز سره مساوي دي؟

٦. کوم عدد لوي دی؟ ______

عدد په درې ډوله وليکئ.

۷. 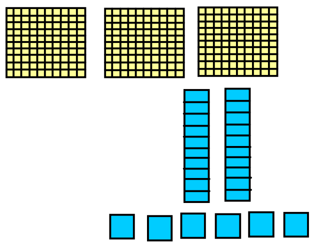

______ سل ______ لسه ______ يو

______ + ______ + ______

______

---

۸. 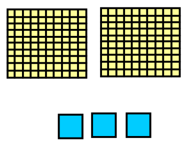

______ سل ______ لسه ______ يو

______ + ______ + ______

______

شکلونه خپلو کتابچو کې رسم کړئ له يويزو او لسيزو څخه په ترتيب سره د لسو او سلو ګروپونه جوړ او د هغو د شاوخوا څخه دايره وکاږئ او اړوند عدد يې وليکئ.

۱. 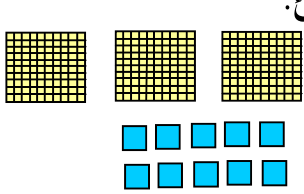

______ سل ______ لسه ______ يو

______ + ______ + ______

(c) ketabton.com: The Digital Library

______

۲. 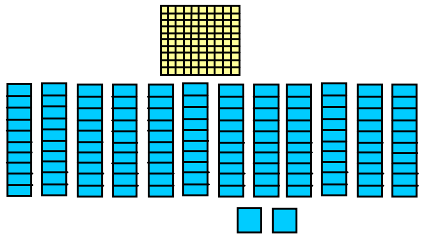

سل ____ لسه ____ یو ____

____ + ____ + ____

______

۳. 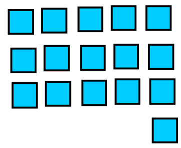

سل ____ لسه ____ یو ____

____ + ____ + ____

______

پوښتنې کتابچو ته نقل کړئ اوپه دایره کې د <،> یا = مناسبه نښه ولیکئ.

۴. ۲۰۷ ◯ ۷۰۲   ۱۱۶ ◯ ۱۶۱   ۲۲۰ ◯ ۱۲۱

۵. ۴۳۷ ◯ ۷۴۳   ۳۳۲ ◯ ۲۳۳   ۳۱۲ ◯ ۱۲۳

د حل شوي مثال سره سم تش ځایونه ډک کړئ.

۶. ۶۰۵، ۶۱۵، ۶۲۵، ۶۳۵____   ۸۰۰، ۸۰۵، ۸۱۰، ____

۷. ۳۴۰، ۳۵۰، ۳۶۰، ____   ۵۹۹، ۶۹۹، ۷۹۹، ____

۸. ۳۲۲، ۳۳۲، ۳۴۲، ____   ۷۲۰، ۷۲۴، ۷۲۸، ____

مخ کې عدد وروسته عدد اومنځ کې عدد ولیکئ.

۹. ____، ۴۳۶   ۸۰۹، ____، ۸۱۱   ۱۷۰، ____

۱۰. ۶۳۷، ____، ۶۳۹   ۳۳۳، ____   ۴۴۴، ____

کورنۍ دنده: که چېرې ټول تمرینونه په ټولګي کې حل نه شول پاتې پوښتنې په کور کې حل کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم فصل

د درې رقمي عددونو جمع او تفریق

درې دېرشم لوست

د درې رقمي عددونو جمع او تفریق

د څو سلګونو جمع کول

هدف: په دې لوست کې زده کوونکي په درې رقمي (څوسلګونو) عددونوکې جمع او تفریق سرته ورسولای شي.

د چوکات له وزنونو څخه کوم یې سره جمع شي ترڅو د موټر بار بشپړ شي.

۵۰۰ کیلوګرامه	۵۰۰ کیلوګرامه	
۱۰۰ کیلوګرامه	۷۰۰ کیلوګرامه	
۱۰۰ کیلوګرامه	۵۰۰ کیلوګرامه	۲۰۰ کیلوګرامه
۸۰۰ کیلوګرامه	۳۰۰ کیلوګرامه	۶۰۰ کیلوګرامه

.۱
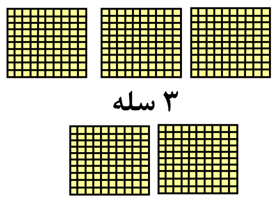

۵ سله = ۲ سله + ۳ سله

۵۰۰ = ۲۰۰ + ۳۰۰

معلوم یې کړئ چې ټوله څو سله کېږي جمع یې کړئ.

.۱
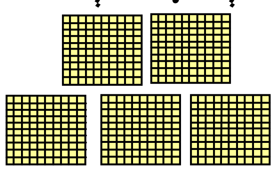

____ سله = ____ سله + ____ سله

____ = ____ + ____

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. 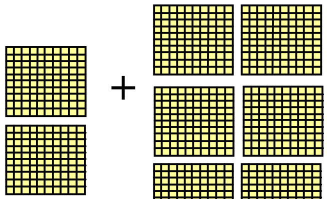

______ سله = ______ سله + ______ سله

______ = ______ + ______

---

۳. 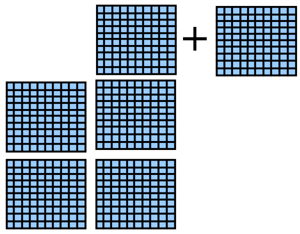

______ سله = ______ سله + ______ سله

______ = ______ + ______

---

۴. 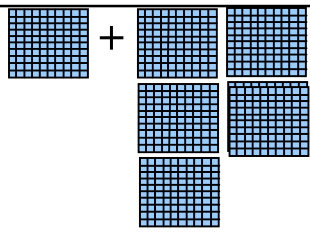

______ سله = ______ سله + ______ سله

______ = ______ + ______

---

۵. 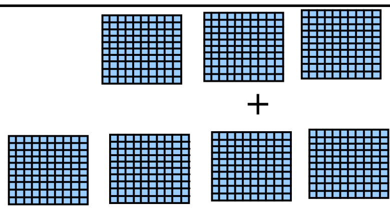

______ سله	______
______ سله +	______ +
______ سله	______

---

٦. 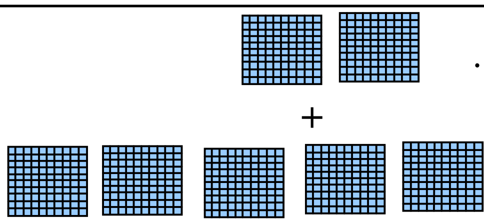

______ سله	______
______ سله +	______ +
______ سله	______

کورنۍ دنده: تاسو په خپله دلرګوټو بنډلونه رسم کړئ اوسليز يې سره جمع کړئ.

۷.

______ سله	______
______ سله +	______ +
______ سله	______

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور دېرشم لوست

دیوه درې رقمي عدد جمع کول له یوه درې رقمي عددسره چې دیویز او لسیز رقمونه یې صفر وي

هدف: زده کوونکي یو درې رقمي عدد له بل یو درې رقمي عدد سره چې دیویز او لسیز رقمونه یې صفر وي جمع کړای شي.

جمع.

۱. 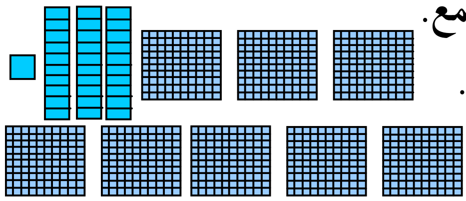

۸۳۱ = ټوله

۳ سله ۳ لسه ۱ یو	۳۳۱
۵ سله ۰ لسه ۰ یو	+ ۵۰۰
۸ سله ۳ لسه ۱ یو	۸۳۱

۲. 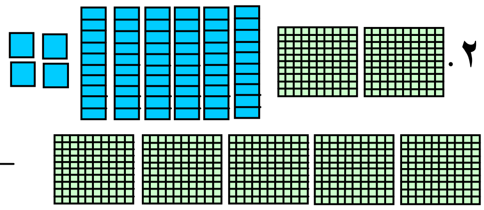

___ سله ___ لسه ___ یو	___
___ سله ___ لسه ___ یو	+ ___
___ سله ___ لسه ___ یو	___

۳. 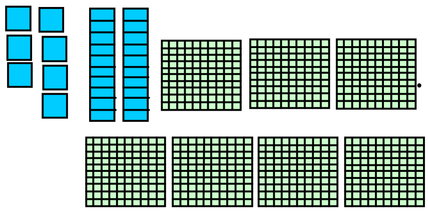

___ سله ___ لسه ___ یو	___
___ سله ___ لسه ___ یو	+ ___
___ سله ___ لسه ___ یو	___

۴ـ

۲۷۳	۱۸۷	۶۱۲	۴۳۹	۶۴۳
+ ۳۰۰	+ ۵۰۰	+ ۱۰۰	+ ۵۰۰	+ ۲۰۰

۵ـ

۵۲۷	۷۲۸	۴۸۳	۵۱۲	۳۷۴
+ ۱۰۰	+ ۲۰۰	+ ۳۰۰	+ ۱۰۰	+ ۴۰۰

کورنۍ دنده: جمع یې کړئ.

۱.

۸۴۷	۲۴۷	۴۸۲	۳۷۱	۵۴۷
+ ۱۰۰	+ ۷۰۰	+ ۲۰۰	+ ۵۰۰	+ ۳۰۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه دیرشم لوست

د درې رقمي عددونو جمع کول

هدف: زده کوونکي ټول درې رقمي عددونه يوله بله سره جمع کړای شي.

د اماني ښوونځي يو لوی سالون د زده کوونکو دکارونو د ښودلو له پاره لري.

د پنجشنبې په ورځ ۲۴۷ تنه راغلل.
او د چهارشنبې په ورځ ۱۳۲ تنه راغلل.
دې سالون ته ټول څو تنه راغلي دي؟

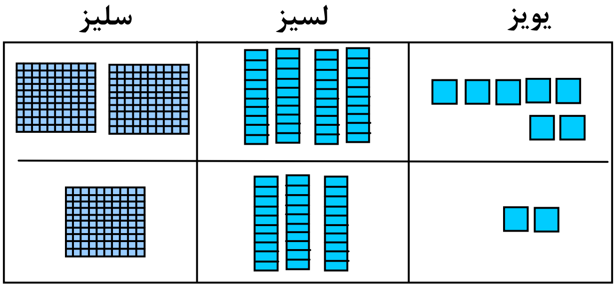

سليز	لسيز	يويز
۲	۴	۷
+ ۱	۳	۲
۳	۷	۹

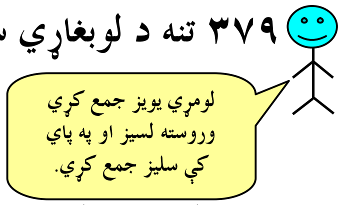

۳۷۹ تنه د لوبغاړي سالون ته راغلي دي

۹ يو ۷ لسه ۳ سله

۳۷۹

پوښتنه: ولې مونږ لومړي يويز جمع کوو؟

د خپل ملګري سره کار وکړئ له يويزو څخه يې پيل کړئ او جمع يې کړئ.

۱.

سليز	لسيز	يويز
۱	۲	۵
+ ۳	۳	۴

سليز	لسيز	يويز
۳	۱	۴
+ ۱	۲	۵

۲.

سليز	لسيز	يويز
۳	۱	۶
+ ۲	۵	۱

سليز	لسيز	يويز
۴	۲	۲
+ ۵	۱	۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳.

سلیز	لسیز	یویز
۲	۷	۵
۴ +	۱	۹

سلیز	لسیز	یویز
۶	۳	۷
۱ +	۶	۱

۴.

سلیز	لسیز	یویز
۵	۳	۸
۱ +	۵	۰

سلیز	لسیز	یویز
۴	۵	۴
۱ +	۱	۴

۵. جمع یې کړي:

۱۲۹ + ۳۰   ۳۴۱ + ۱۲۸   ۱۷۰ + ۳۱۲   ۲۰۶ + ۱۷۲   ۶۱۲ + ۳۵

۶. ۴۰۳ + ۲۱۴   ۱۵۹ + ۲۲۰   ۳۲۵ + ۷۱   ۵۰۸ + ۲۱۰   ۴۱۲ + ۴۴

۷. ۳۳۱ + ۵۱۷   ۱۱۱ + ۴۴۳   ۵۳۷ + ۲۱   ۷۷۱ + ۱۰۸   ۸۲۳ + ۱۶۴

کورنۍ دنده:

په تشو ځایونو کې مناسب عددونه ولیکئ.

۱.

سلیز	لسیز	یویز
□	۱	□
۲ +	□	۶
۹	۸	۹

۲.

سلیز	لسیز	یویز
۲	□	۶
□ +	۵	□
۶	۶	۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ دیرشم لوست

د درې رقمي عددونو جمع کول چې حاصل ولري

هدف: زده کوونکي وکولای شي د درې رقمي عدد جمع کولو کې حاصل ونیسي او د جمعې عملیه په صحیح توګه سرته ورسوي.

مونږ سلیز، لسیز او یویز په لاندې توګه جمع کولای شو.

لومړی:
یویز سره جمع کړئ که چېرې حاصل ولري درروستي رقم سره یې جمع کړئ.

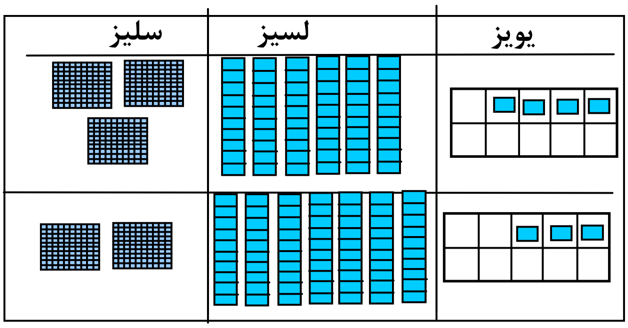


```
  ٣ ۶ ۴
+ ٢ ٧ ٣
      ٧
```

دوهم:
لسیز سره جمع کړئ که چېرې حاصل ولري درروستي رقم سره یې جمع کړئ.

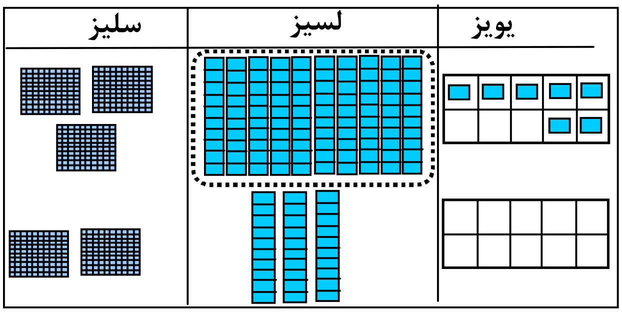


```
  [١]
  ٣ ۶ ۴        ۶
+ ٢ ٧ ٣      + ٧
    ٣ ٧       ١٣
```

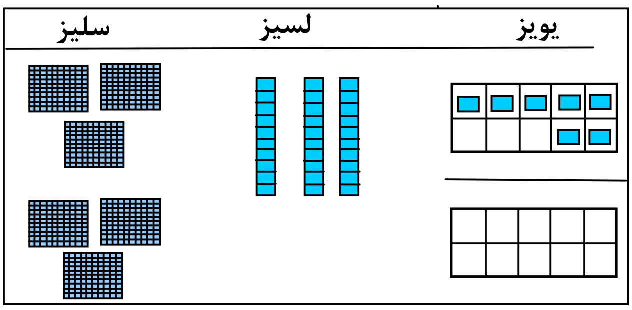


```
  [١]
  ٣ ۶ ۴
+ ٢ ٧ ٣
  ۶ ٣ ٧
```

جمع یې کړئ.

١–

سلیز	لسیز	یویز
[ ]	[١]	
۴	٣	۶
+ ٢	۵	٧
۶	٩	٣

سلیز	لسیز	یویز
[ ]	[ ]	
١	۶	٢
+ ۵	٣	۶

سلیز	لسیز	یویز
[ ]	[ ]	
٣	٢	٩
+ ٣	۵	۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمع: که چېرې اړتیاوې حاصل ونیسئ.

۲.

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	
	۲	۴	۹
+	۱	۳	۶

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	
	۴	۰	۹
+	۲	۱	۳

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	
		۵	۳
+	۵	۵	۴

۳.

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	
	۲	۷	۴
+		۶	۱

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	
	۴	۵	۳
+	۵	۱	۲

	سلیز	لسیز	یویز
	۴	۲	۵
+	۵	۴	۸

۴.

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	
	۱	۳	۵
+	۵	۲	۴

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	
	۳	۴	۷
+		۷	۲

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	
	۲	۸	۱
+	۳	۵	۶

۵.

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	
	۴	۰	۷
+	۳	۱	۵

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	
	۵	۶	۹
+		۶	۰

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	
	۶	۳	۷
+	۲	۴	۵

کورنۍ دنده: حل یې کړئ.

د فېروز ټولګي ۳۷۸ کارتونه جوړ کړل.

د مرجان ټولګي ۲۶۵ کارتونه جوړ کړل.

دواړو ټولګیو ټوله څو کارتونه جوړ کړي دي؟

	□
+	□
	□

(c) ketabton.com: The Digital Library

د درې رقمي عددونو د جمعې مشق او تمرین:

تاسو درې رقمي عددونه جمع کولای شئ.

په دې ډول:

لومړی: یویز جمع کـــړئ کـــه چېرې اړتیاوې حاصل ونیسئ.	دویم: لسیز جمع کړئ که چېرې اړتیاوې حاصل ونیسي.	دریم: سلیز سره جمع کړئ
۱	۱۱	۱۱
۲۶۷	۲۶۷	۲۶۷
۲۹۶+	۲۹۶+	۲۹۶+
۳ (۱۳)	۶۳	۵۶۳

جمع یې کړئ.

۱. ۳۷۴ + ۱۴۷ ، ۲۴۵ + ۴۵۸ ، ۵۶۷ + ۳۳۳ ، ۱۴۹ + ۷۵ ، ۱۹۲ + ۴۴ ، ۸۵ + ۱۹۷

۲. ۳۶ + ۷۳ ، ۲۳۸ + ۴۴ ، ۴۵۵ + ۱۴۵ ، ۵۸۶ + ۳۶۴ ، ۱۷۷ + ۱۶۸ ، ۶۱۴ + ۱۸۷

۳. ۱۹۸ + ۲۶۷ ، ۲۵۳ + ۳۳۵ ، ۴۹۴ + ۳۶۳ ، ۵۱۷ + ۴۶۷ ، ۳۴۶ + ۳۶۴ ، ۱۲۳ + ۳۴۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوه دیرشم لوست

د درې رقمي عددونو تفریق د قرض (پور) اخستلو پرته

هدف: زده کوونکي درې رقمي عددونه له درې رقمي عددونو څخه له پور اخستلو پرته تفریق کړای شي.

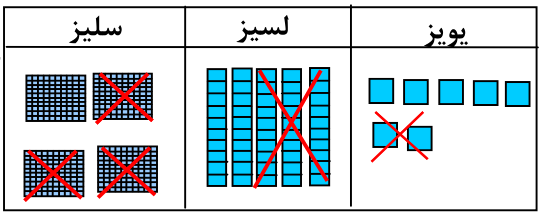

یویز	لسیز	سلیز
۷	۵	۴
۲	۳	– ۳
۵	۲	۱

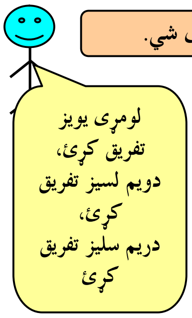

په ډله ایز توګه کار وکړئ.

۱.

یویز	لسیز	سلیز
۶	۲	۷
۵	۱	– ۱

یویز	لسیز	سلیز
۹	۸	۶
۳	۷	– ۴

یویز	لسیز	سلیز
۷	۳	۵
۶	۱	– ۲

۲.

یویز	لسیز	سلیز
۴	۹	۴
۳	۰	– ۱

یویز	لسیز	سلیز
۱	۷	۹
۰	۲	– ۳

یویز	لسیز	سلیز
۴	۴	۸
۱	۲	– ۳

۳.

۶۷۹	۴۸۷	۳۸۹	۵۷۳	۶۵۹
– ۱۵۱	– ۲۳۷	– ۶۴	– ۱۳۰	– ۲۷

۴.

۶۸۹	۵۸۷	۴۸۹	۶۷۳	۶۵۹
– ۲۵۳	– ۳۳۷	– ۱۶۴	– ۱۳۲	– ۴۳۷

کورنۍ دنده: د دې لوست ټولې پوښتنې حل کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته دېرشم لوست

د درې رقمي عددونو تفريق په پور (قرض) اخستلو سره

هدف: زده کوونکي وکولاي شي له يوه درې رقمي عدد څخه درې رقمي عدد که چېرې پور اخستلوته اړتياوې تفريق کړاي شي.

تاسو د ۱۴۶ عدد له ۳۱۸ څخه په لاندې توګه تفريق کولای شئ.

لومړي: يويز تفريق کړي که چېرې اړتياوې د لسيزو لـه مرتبې څخه پور واخلئ (لسيز) په يوه دانه يې بدلې کړئ

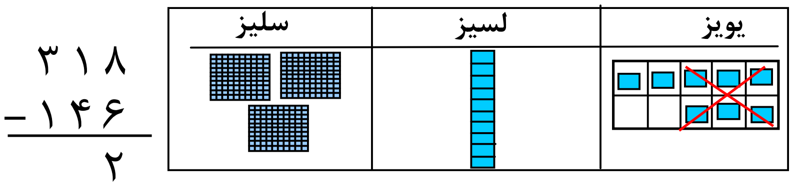

دويم: لسيز تفريـق کړئ کـه چېـرې اړتياوې د سـليزو څخه پور واخلئ.

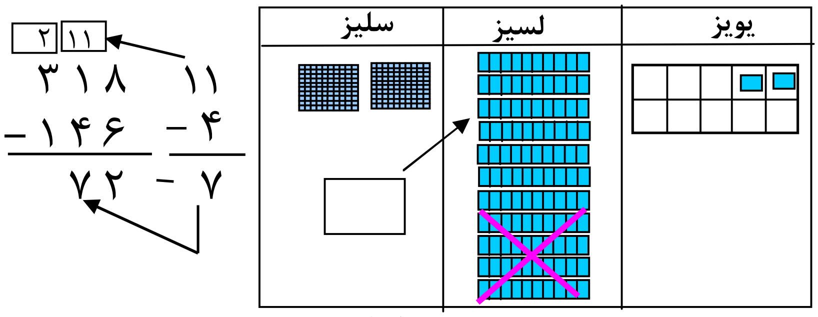

په دې لوست کې مونږ يو سلی په ۱۰ لسونو بدل کړی دی.

درېم: سليز تفريق کړئ.

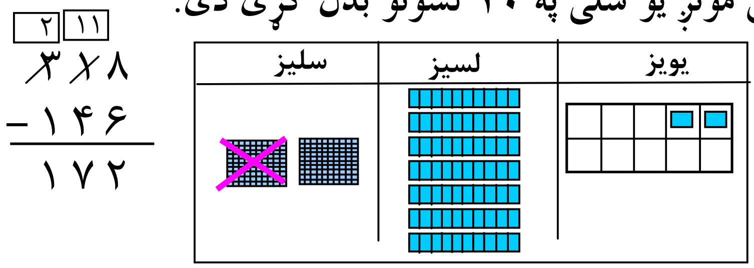

۱– په جوړه يې توګه د خپل يوه ملګري سره کار وکړئ لومړی يويز تفريـق کړئ که چېرې پور اخستلو ته اړتياوې د لسيزو له مرتبې څخه پور واخلئ.

سليز	لسيز	يويز
☐	۸	۱۵
۶	۹	۵
– ۲	۴	۸
۴	۴	۷

سليز	لسيز	يويز
☐	☐	☐
۷	۴	۵
– ۵	۳	۱

سليز	لسيز	يويز
☐	☐	☐
۴	۶	۱
– ۲	۵	۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲.

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۵	۳	۷
− ۳	۱	۹

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۷	۲	۱
− ۴	۱	۴

سلیز	لسیز	یویز
۴	۲	۹
− ۱	۶	۱

۳.

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۶	۴	۵
− ۲	۱	۸

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۵	۸	۹
−	۹	۲

سلیز	لسیز	یویز
۷	۴	۱
− ۲	۳	۰

۴.

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۸	۴	۶
−	۹	۵

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۹	۳	۶
− ۴	۲	۶

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۷	۵	۹
− ۶	۱	۳

۵.

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۴	۵	۰
− ۳	۶	۰

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۵	۳	۷
−	۶	۴

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۷	۲	۵
−	۹	۱

کورنۍ دنده: په تش ځایونوکي مناسب عددونه ولیکئ.

۱.

سلیز	لسیز	یویز
۵	□	۷
− ۲	۴	□
۳	۰	۹

۲.

سلیز	لسیز	یویز
۵	□	۷
− ۲	۴	□
□	۸	۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپور اخستلو په صورت کې د تفريق مشق او تمرين

تاسو درې رقمي عددونه په لاندې توګه تفريق کولای شئ.

لومړی: يويز تفريق کړئ که چېرې اړتياوې پور واخلئ .

دويم : لسيز تفريق کړئ کــه چېرې اړتياوې پور واخلئ .

دريم: سليز تفريق کړئ.

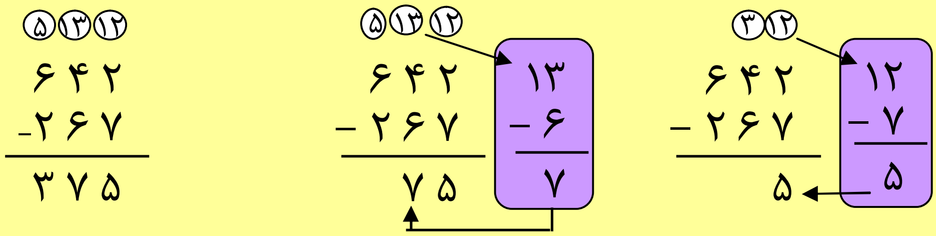

فرق يې ۳۷۵ دی

تفريق يې کړئ.

۱.	۳۴۶ − ۱۶۳	۵۱۶ − ۳۵۵	۴۲۹ − ۱۵۶	۸۴۰ − ۴۱۵	۸۳۷ − ۴۷۲	۴۱۷ − ۳۳۲
۲.	۷۶۳ − ۲۸۴	۴۸۰ − ۱۲۶	۵۹۳ − ۳۲۸	۹۶۳ − ۷۸۹	۷۵۴ − ۶۵۷	۸۱۶ − ۴۳۲
۳.	۶۵۵ − ۳۷۷	۵۷۶ − ۱۳۸	۳۶۵ − ۱۸۷	۵۷۴ − ۱۸۸	۷۲۵ − ۲۵۶	۹۳۲ − ۵۵۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه دېرشم لوست

د يوه درى رقمي عدد تفريق ديوه درې رقمي عدد څخه چې يويز او لسيز يې صفر وي

هدف: زده کوونکي دصفر لرونکي درې رقمي عددونو څخه درې رقمي عددونه تفريق کړاي شي.

تاسو د صفر لرونکو عددونوڅخه د نورو عددونو تفريق په لاندې ډول کولای شئ.

لومړي: يويز تفريق کـــړئ لسيز صفر دى چې په يويزو بدل شي.

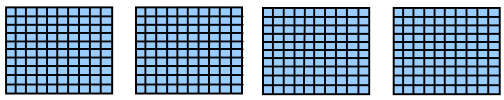

۴۰۰
− ۱۳۶

دوهم: سليز په لسونو سره بدل کړئ لکــه ۱۰ لسونه.

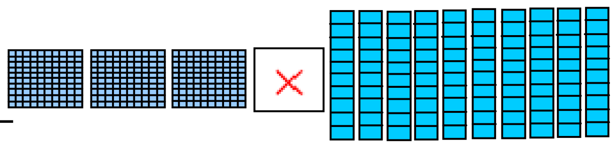

۳ ۱۰
~~۴~~ ~~۰~~ ۰
− ۱۳۶

دريم: يولسي په ۱۰ يودانه يې سره بـــدل کړئ.

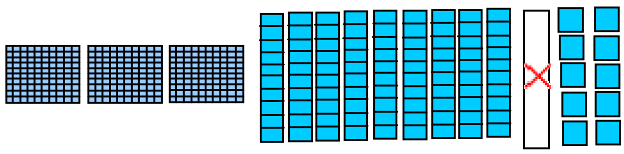

~~۳~~ ~~۹~~ ۱۰
۴۰۰
− ۱۳۶

څلورم تفريق يې کړئ.

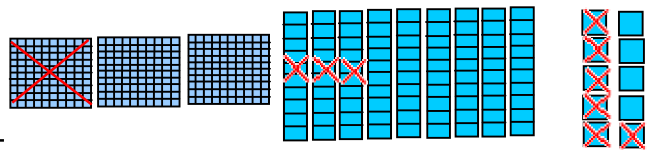

(۳)(۹)(۱۰)
۴۰۰
− ۱۳۶
۲۶۴

تفريق يې کړئ، يوځای کار وکړئ.

۱. (۷)(۱۰)(۱۰) ۸۱۰ − ۳۲۵ = ۴۸۵   ۵۴۰ − ۲۷۳   ۴۰۰ − ۱۵۸   ۷۰۰ − ۳۶۳   ۶۰۳ − ۴۸۹   ۵۰۶ − ۴۹

۲. ۳۰۰ − ۱۲۳   ۹۰۸ − ۲۸۰   ۷۰۰ − ۵۴۰   ۵۰۰ − ۱۲۴   ۳۰۰ − ۳۷   ۲۷۰ − ۲۰۷   ۹۰۳ − ۳۲۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

د درو رقمي عددونو د جمعې او تفريق مشق او تمرين:

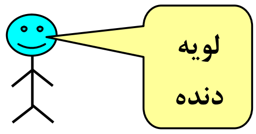

دا لوست تكراري دى او د جمعې د عمليې په اجـــراء کولو کې تاسو تقويت کوي.

آيا تاسو کولاشئ پوښتنوته ځواب وواياست.

تش ځايونه ډک کړئ.

۱. 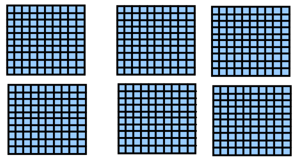

____ سله = ____ سله + ____ سله

____ = ____ + ____

۲. 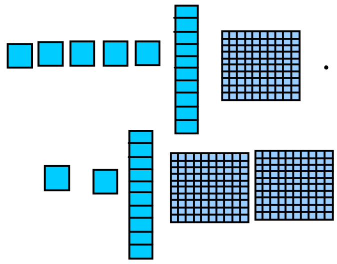

____ سله ____ لسه ____ يودانه يي

____ سله ____ لسه ____ يودانه يي +

____ سله ____ لسه ____ يودانه يي

د قانون څخه په کار اخستنې سره لاندې جدولونه بشپړ کړئ.

۳.

۲۰۰ جمع کړي	
۲۲۰	
۶۷۰	
۵۱۰	
۱۷۰	

۴۰۰ جمع کړي	
۵۰۰	
۳۵۰	
۴۳۰	
۶۷۰	

۳۰ جمع کړي	
۷۳۰	
۸۷۰	
۱۹۰	
۴۲۰	

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمع یې کړئ.

۴.

سلیز	لسیز	یویز
☐	☐	
۶	۷	۳
+	۱	۹

سلیز	لسیز	یویز
☐	☐	
۴	۲	۵
+ ۳	۴	۸

سلیز	لسیز	یویز
☐	☐	
۲	۷	۶
+ ۱	۴	۵

۵. تفریق یې کړئ.

سلیز	لسیز	یویز
☐	☐	☐
۸	۳	۷
− ۲	۲	۵

سلیز	لسیز	یویز
☐	☐	☐
۳	۳	۷
−	۶	۱

سلیز	لسیز	یویز
☐	☐	☐
۵	۲	۶
− ۱	۴	۸

جمع یا تفریق یې کړئ.

۶. ۷۶۲ − ۵۷۱ ، ۸۲۳ + ۶۹ ، ۳۲۴ − ۳۲ ، ۷۰۰ − ۲۱۱ ، ۳۲۴ + ۲۵۸ ، ۱۲۷ + ۵۸۴

۷. ۴۹۵ + ۱۰۸ ، ۳۰۷ − ۱۲۲ ، ۵۵۷ − ۳۲۹ ، ۶۸۳ + ۷۷ ، ۵۹۱ − ۱۰۳ ، ۷۰۰ − ۳۳۱

۸. ۴۹۹ + ۲۰۱ ، ۹۴۷ − ۳۵۸ ، ۲۷۴ + ۶۶۶ ، ۶۰۱ − ۱۲۷ ، ۱۳۹ + ۴۸۳ ، ۲۹۰ + ۵۷۵

کورنۍ دنده: د دې لوست د۶، ۷ او۸ ګڼې پوښتنې حل کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم فصل

د عددونو ضرب او ويش عمليې

څلوېښتم لوست

د ضرب مفهوم

دوه، دوه، درې، درې زياتول او شمېرل

دوه، دوه، درې، درې زياتول او شمېرل:

هدف: دا لوست زده کوونکي چمتو کوي ترڅو د ضرب او تقسيم مفهومونه په ښه آسانۍ سره زده کړي.

۲ ډبرې ۴ ډبرې ٦ ډبرې ۸ ډبرې

ټوله ۸

متناوب(پيوسته) شمېرل څه ډول دي؟ دجمع کولو په ډول دي، خو عين عدد په تکراري توګه د خپل يوه ملګري سره کار وکړئ. کوچنۍ ډبرې وکاروئ ترڅو مساوي ګروپونه جوړ کړئ. متناوب(پيوسته) شمېر وکړئ، وليکئ ټوله څو کېږي؟

د خپل يوه ملګري سره کار وکړئ کوچنۍ ډبرې وکاروئ ترڅو مساوي ګروپونه جوړ کړئ، متناوب شمېر وکړئ، وېې ليکئ ټوله څو کېږي؟

۱. ۵ وارې ۲، ۲ زيات کړئ

۲ ، ۴ ، ٦ ، ۸ ، ۱۰

ټوله ____

۲. ۴ وارې ۴، ۴ زيات کړې

____ ، ____ ، ____ ، ____

ټوله ____

۳. ۳ وارې ۵ ، ۵ زيات کړئ

____ ، ____ ، ____

ټوله ____

۴. ۴ وارې درې، درې زيات کړئ.

____ ، ____ ، ____ ، ____

ټوله ____

۵. ۵ وارې ۳ ، ۳ زيات کړې

____ ، ____ ، ____ ، ____ ، ____

ټوله ____

٦. ۴ وارې ۵ ، ۵ زيات کړئ.

____ ، ____ ، ____ ، ____ ، ____

ټوله ____

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه بکسه هر یو یې شپږ هګۍ لري

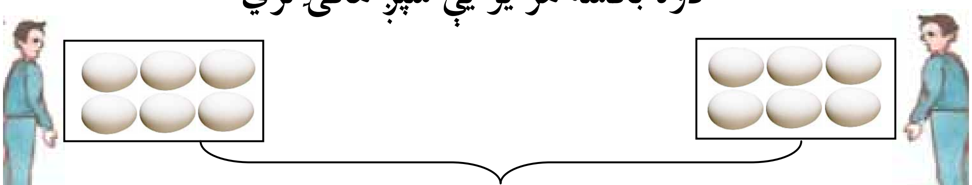

د چرګې ټولې ۱۲ هګۍ

د چرګې هګۍ رسم کړئ متناوب شمېر وکړئ ویې لیکئ څومره؟

۱. د۳ ، ۳ هګیو ۲ بکسه

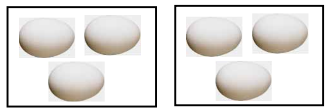

د چرګې ټولې ٦ هګۍ

۲. د ۵ ، ۵ هګیو ۴ بکسه

د چرګې ټولې ـــــــ هګۍ

۳. د۴، ۴ هګیو ۲ بکسه

د چرګې ټولې ـــــــ هګۍ

۴. د۴، ۴ هګیو ۴ بکسه

د چرګې ټولې ـــــــ هګۍ

۵. د ٦ ، ٦ هګیو ۳ بکسه

د چرګې ټولې ـــــــ هګۍ

٦. د ۳ ، ۳ هګیو ٦ بکسه

د چرګې ټولې ـــــــ هګۍ

کورنۍ دنده: ۴ چرګان هر یو یې ۲ پښې لري په یوه ونه باندې ناست دي شکل یې رسم کړئ متناوب شمېر وکړئ ویې لیکئ ټولې څو پښې دي؟

ـــــــ ، ـــــــ ، ـــــــ ، ـــــــ

ټولې ـــــــ پښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوځلویښتم لوست

دهغو عددونو جمع کول چې مساوي اجزاوي ولري (تکراري جمع)

هدف: دزده کوونکو چمتو کول د ضرب دزده کړې له پاره.

مونږ جمع کولای شو ترڅو پیداکړو چې ټولې څو مڼې دي.

۳ + ۳ + ۳ + ۳ = ۱۲

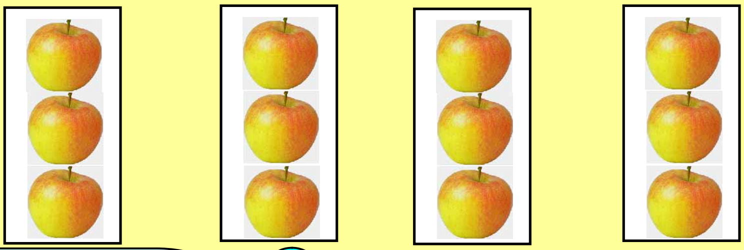

۳ دانه یې ۴ گروپونه = ۱۲

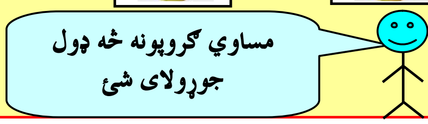

ویې لیکئ څومره؟

۱.

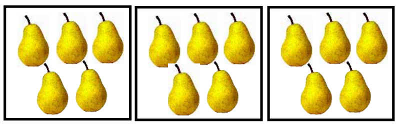

۵ + ۵ + ۵ = ۱۵

۵ دانه یې ۳ گروپونه = ۱۵

۲.

___ + ___ + ___ = ___

___ گروپه د ___ = ___

۳.

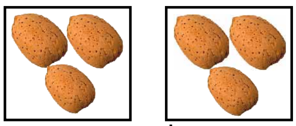

___ + ___ = ___

___ گروپونه د ___ = ___

۴.

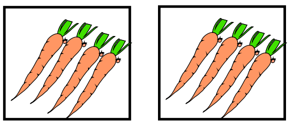

___ + ___ = ___

___ گروپونه د ___ = ___

۵.

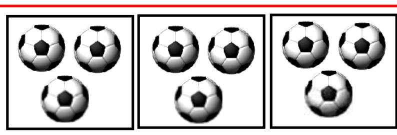

___ + ___ + ___ = ___

___ گروپونه د ___ = ___

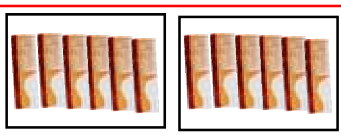

___ + ___ = ___

___ گروپونه د ___ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

ويې ليکئ څومره؟

۷.

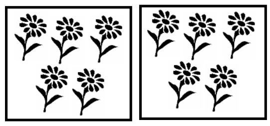

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۸.

___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۹.

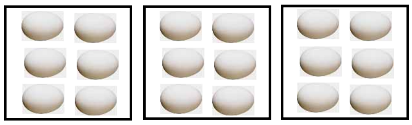

___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۱۰.

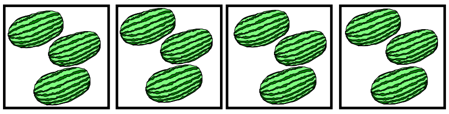

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۱۱.

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۱۲.

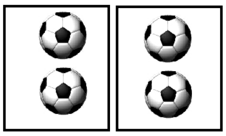

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۱۳.

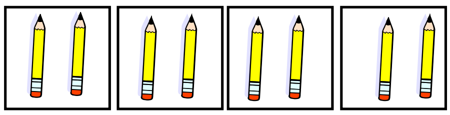

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۱۴.

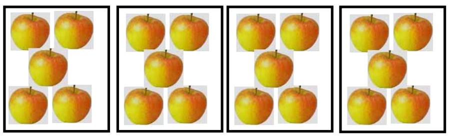

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

کورنۍ دنده : ويې ليکئ څومره؟

۱۵.

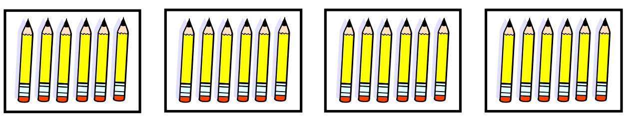

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه څلوېښتم لوست
د ضرب نښې

هدف: زده کوونکي پوه شي که چېرې دجمعې اجزاوې مساوي وي دجمعې عمليه په ضرب بدليږي.

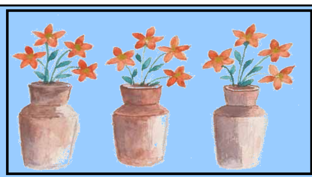

۴ + ۴ + ۴

۳ وارې څلور

۳× ۴ = ۱۲

۱۲ حاصل ده

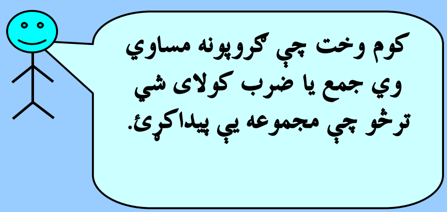

دا × نښه د ضرب ده

۳ وارې ۴ مساوي له ۱۲ هلته په ۳ ګلدانيوکې ۱۲ ګلان دي.

په ډله ئيزه توګه کار وکړئ جمع يا ضرب يې کړئ ترڅوچې مجموعه يې پيداکړئ.

۱. څومره چوغکۍ؟ ۴ ګروپونه د۳ دانه يي

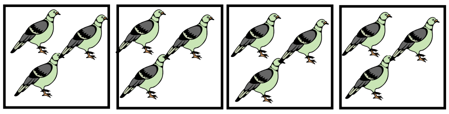

۳ + ۳ + ۳ + ۳ = ۱۲

۳ وارې ۴ = ۱۲

يا ۴ × ۳ = ۱۲ چوغکې

۲.

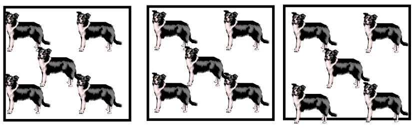

___ + ___ + ___ = ___

___ پنځه = ___

___ × ___ = ___ سپي

۳.څومره ميزونه؟۲ګروپونه د۳ دانه يي

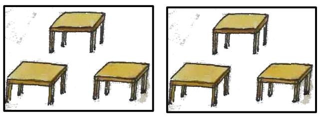

___ + ___ = ___

___ درې = ___

___ × ___ = ___ ميزونه

۴.

___ + ___ + ___ = ___

___ يو = ___

___ × ___ = ___ بايسکيلونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵– دجمعې دافادو له مخې د ضرب د افادو تش ځایونه ډک کړئ.

۱– ☐ = ۱×۲ یا ۲ = ۱ + ۱

۲– ۳ = ☐ ×۳ یا ۳ = ۱ + ۱+۱

۳– ۴ = ☐ ×۴ یا ۴ = ۱ + ۱ + ۱ + ۱

۴– ۸ = ☐ ×۴ یا ۸ = ۲ + ۲ + ۲ + ۲

۵– ۱۵ = ☐ ×۵ یا ۱۵ = ۳ + ۳ + ۳ + ۳ +۳

۶– ۱۲ = ☐ ×۳ یا ۱۲ = ۴ + ۴ + ۴

۷– ۱۰ = ۵ × ☐ یا ۱۰ = ۵ + ۵

جمع او ضرب یې کړئ ترڅو حاصل یې پیداکړئ.

۸.

۴ + ۴ + ۴ =۱۲

۳ ګروپونه د ۴ = ۱۲

۳ وارې څلور = ۱۲

یا ۳ × ۴ = ۱۲ قفله

۹. څومره موټرونه

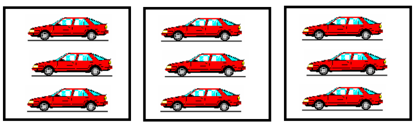

___ = ___ + ___ + ___

___ ګروپونه د ___ = ___

___ درې = ___

موټره ___ = ___ × ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰. څومره کوترې؟

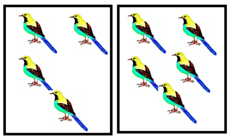

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

___ پنځه = ___

یا ___ × ___ = ___ کوترې

۱۱. څو دانې ګیلاسونه؟

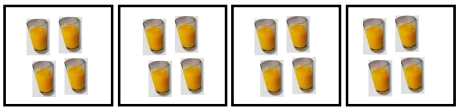

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

___ دري = ___

یا ___ × ___ = ___ ګیلاس

۱۲. څومره ګلان؟

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

___ پنځه = ___

یا ___ × ___ = ___ ګلونه

۱۳. څومره خټکي؟

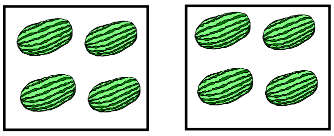

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

___ څلور = ___

یا ___ × ___ = ___ خټکی

کورنۍ دنده:

د دې لوست پاتې ټولې پوښتنې بشپړې کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درې څلوېښتم لوست

د کتارونو جوړول

هدف: زده کوونکي دې، دې ټکي ته پام وکړي که چېرې دجمعي اجزاوې مساوي نه وي دجمعي عمليه په ضرب باندې بدليدلای نشي.

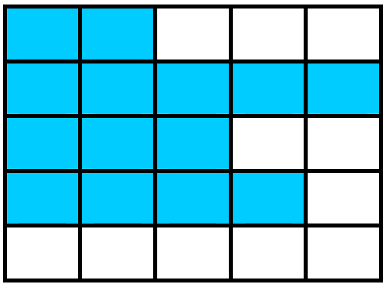

دا کتارونه د رنګ شوي مربعاتو مختلف شمېر لري.
کتارونه يوله بله سره مساوي نه دي.
مونږ هغه ضربولای نشو.

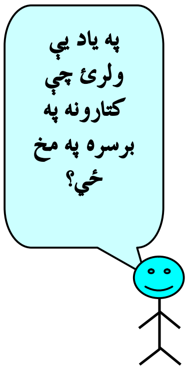

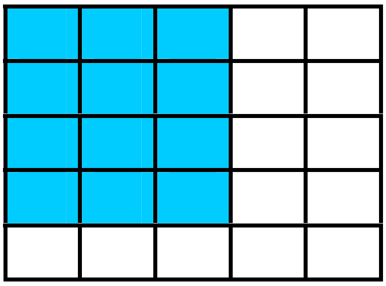

دا کتارونه سره مساوي دي
په هر کتار کې ۳ خانې دي.
۴ کتارونه
۳ مربع ګانې په هر کتارکې
۴ × ۳ = ۱۲ رنګه مربع ګانې

مساوي کتارونه جوړ کړئ، رنګ يې کړئ چې کتار وښيي ويې ليکئ څومره؟

۱.

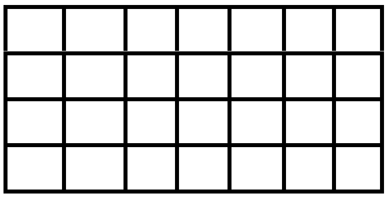

مساوي کتارونه ______
په هر کتار کې ______
حاصل ______

۲.

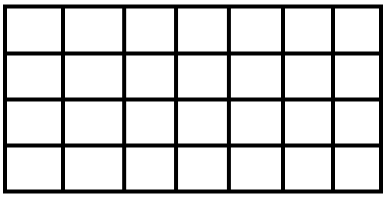

مساوي کتارونه ______
په هر کتار کې ______
حاصل ______

۳.

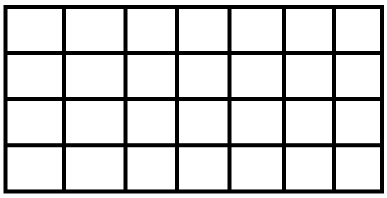

مساوي کتارونه ______
په هر کتارکې ______
حاصل ______

۴.

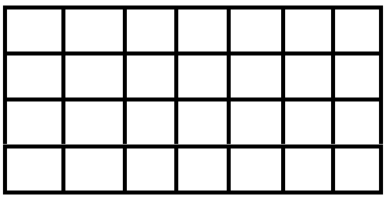

مساوي کتارونه ______
په هر کتار کې ______
حاصل ______

(c) ketabton.com: The Digital Library

مساوي کتارونه رنګه کړئ وبې لیکئ حاصل یې پیداکړئ.

۵. ۳ کتاره د۴ وښيئ

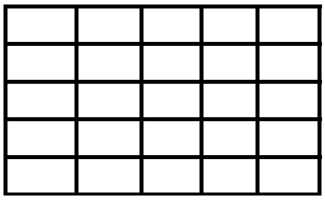

۳ کتاره
۴ په هر کتار کې
۳ × ۴ = ۱۲

۶. ۴ کتاره د۲ وښيئ

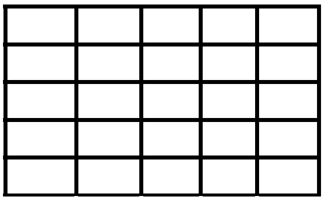

___ کتاره
___ په هر کتار کې
۴ × ۲ = ___

۷. ۴ کتاره د۵ وښيئ

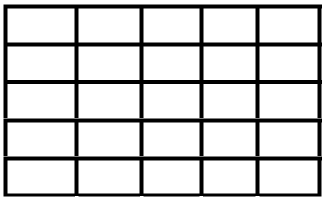

___ کتاره
___ په هر کتار کې
۴ × ۵ = ___

۸. ۵ کتاره د۵ وښيئ

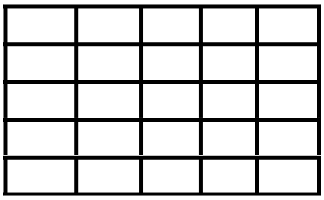

___ کتاره
___ په هر کتار کې
۵ × ۵ = ___

۹.

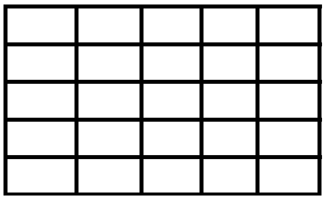

___ کتاره
___ په هر کتار کې
۲ × ۳ = ___

۱۰.

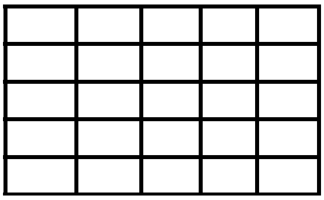

___ کتاره
___ په هر کتار کې
۳ × ۵ = ___

کورنۍ دنده: ټول تمرینونه حل کړئ وروسته:

۱. داسې شکلونه رسم کړئ چې ۳×۵ وښيي

۲. داسې شکلونه رسم کړئ چې ۵ × ۷ وښيي

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور څلوېښتم لوست
په ضرب کې د بدلون خاصيت

هدف: زده کوونکي په دې پوه شي که چېرې د ضرب د اجزاو ځايونه بدلون وکړي پروانه کوي يعنې د ضرب حاصل کې بدلون نه راځي.

تاسو عددونه په مختلف ډول ضرب کولای شئ چې عين حاصل ولري.

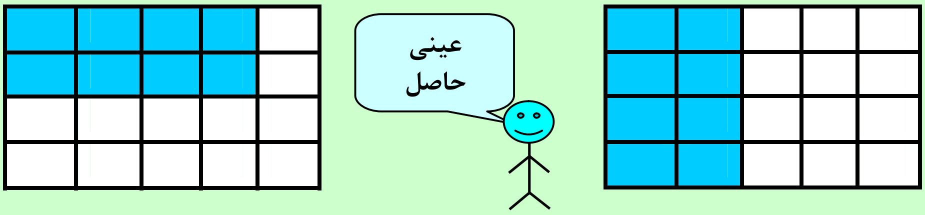

۲ × ۴ = ۸   ۴ × ۲ = ۸

مساوي کتارونه جوړ کړئ هر کتار رنګ کړئ او حاصل يې پيداکړئ.

۱.   ۲.

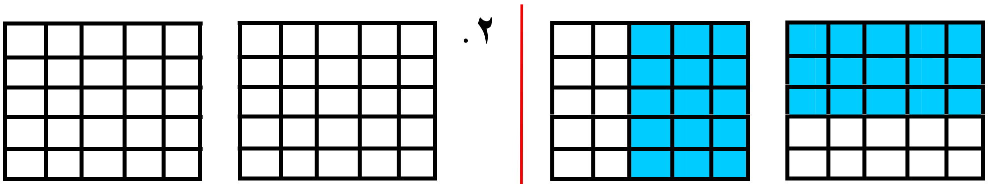

۵ × ۳ = ۱۵ ، ۳ × ۵ = ۱۵   ۳ × ۴ = ___ ، ۴ × ۳ = ___

۳.   ۴.

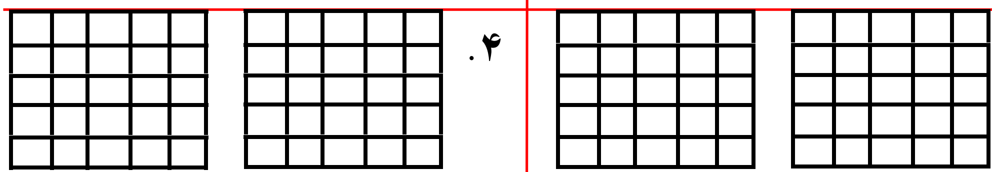

۳ × ۲ = ___ ، ۲ × ۳ = ___   ۵ × ۱ = ___ ، ۱ × ۵ = ___

۵.   ٦.

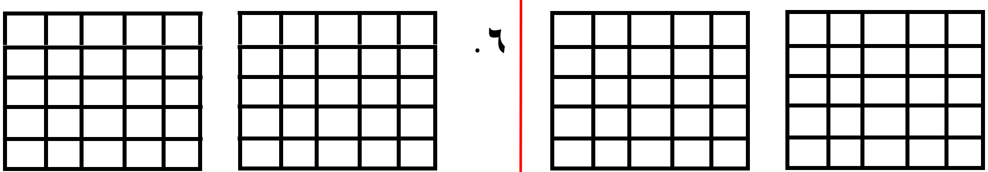

۴ × ۵ = ___ ، ۵ × ۴ = ___   ۴ × ۲ = ___ ، ۲ × ۴ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ضرب حاصل پیداکړئ.

۷.

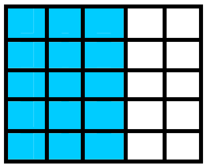

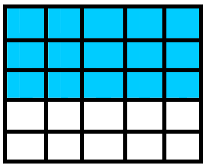

۵× ۳ = ــــ ، ۳ ×۵ = ــــ

۸.

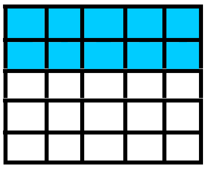

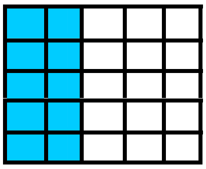

۲× ۵ = ــــ ، ۵ ×۲ = ــــ

۸. تاسو په خپله عیني عدد ولیکئ او کتارونه یې رنګ کړئ. د ضـــرب ډول، ډول پوښتنې ولیکې.

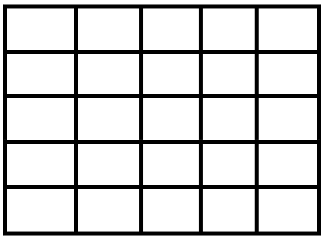

ــــ × ــــ = ــــ

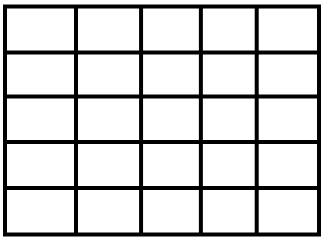

ــــ × ــــ = ــــ

ورېي ډېرې استعمال کړئ ترڅو له تاسو سره د ضرب د حاصل پیدا کولـــوکې مرسته وکړي.

۹.

۴ × ٦ = ــــ

٦ × ۴ = ــــ

۱۰.

۲ × ۹ = ــــ

۹ × ۲ = ــــ

۱۱.

۴ × ۵ = ــــ

۵ × ۴ = ــــ

کورنۍ دنده: ټول تمرینونه حل کړئ وروسته د لاندې پوښتنو د ضرب حاصل په لاس راوړئ.

۱.

۲ × ۷ = ــــ

۷ × ۲ = ــــ

۲.

۳ × ٦ = ــــ

٦ × ۳ = ــــ

۳.

۸ × ۳ = ــــ

۳ × ۸ = ـ

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه څلویشتم لوست
په عمودي شکل ضرب کول

هدف: زده کوونکي سربېره په افقي (په یوه لیک کې) ډول د ضرب په عمودي ډول (یوتربل لاندې) هم پوه شي

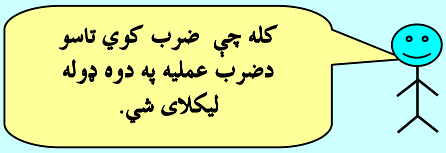

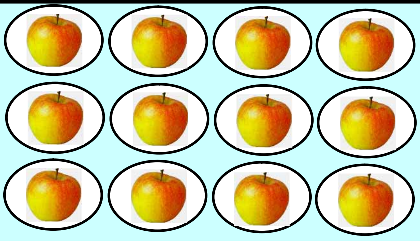

په هر کتار کې ۴ منې
کتارونه ۳ ×
ټوله ۱۲ داني منې

۱۲ = ۳ × ۴

۱. د ضرب حاصل پیداکړئ ۲کتاره دي.

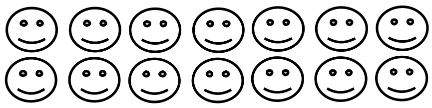

۷
کتاره × ۲
۱۴

۷ × ۲ = ۱۴

۲.   ۴ ، (۲) دانه يي

۴
گروپ × ۲

۴ × ۲= ___

۳.   ۵ گروپ د ۳

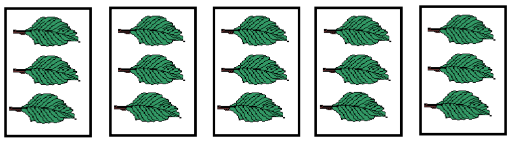

۵
گروپ × ۳

۵ × ۳ = ___

۴.   ۳ کتاره د ٦

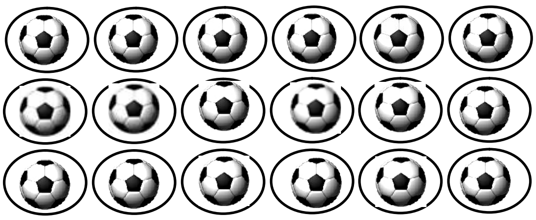

۳
گروپ × ۶

۳ × ٦ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷– عددي جملې په دوه ډوله ولیکئ

۲ کتاره د ۸

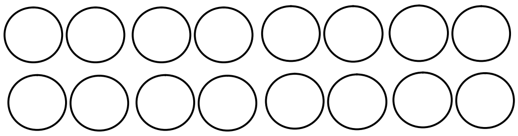

$$8 \times 2 = 16$$

$$\begin{array}{r} 8 \\ \times\ 2 \\ \hline 16 \end{array}$$

۸. ۴ ګروپونه د۵

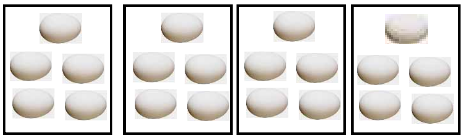

___ × ___ = ___

$$\begin{array}{r} \square \\ \times\ \square \\ \hline \square \end{array}$$

۹. ۴ کتارونه د۴

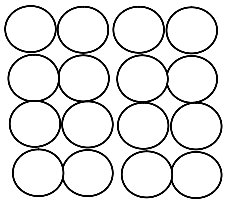

___ × ___ = ___

$$\begin{array}{r} \square \\ \times\ \square \\ \hline \square \end{array}$$

۱۰.

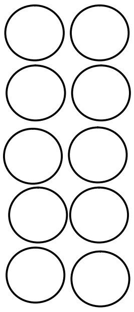

___ × ___ = ___

$$\begin{array}{r} \square \\ \times\ \square \\ \hline \square \end{array}$$

ضرب يې کړئ بنايي چې تاسو کوچنۍ ډبرې استعمال کړئ.

۱. $\begin{array}{r} ۲ \\ \times\ ۲ \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{r} ۵ \\ \times\ ۲ \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{r} ۳ \\ \times\ ۴ \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{r} ۷ \\ \times\ ۲ \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{r} ۲ \\ \times\ ۷ \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{r} ۴ \\ \times\ ۲ \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{r} ۷ \\ \times\ ۱ \\ \hline \end{array}$

۲. ۴ × ۳ = ___ ، ۳ × ۳ = ___ ، ۲ × ۳ = ___

۳. ۴ × ۴ = ___ ، ۳ × ۴ = ___ ، ۲ × ۴ = ___

کورنۍ دنده:

د دې لوست ټول تمرینونه حل کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ څلوېښتم لوست

د عبارتي پوښتنو په حل کې د ضرب د عملیې کارول

هدف: زده کوونکي د ریاضي د قصو او عبارت څخه د ضرب په مفهوم پوه شي او د ریاضي افاده یې هم ولیکلای شي.

د ضرب د عملیې څخه په کار اخستو سره حل یې کړئ عددي جملې یې ولیکئ او د ضرب حاصل پیداکړئ.

۱. د مرسل په بوتې کې ۳ سره ګلونه دي او هر ګل ٦ پاڼې لري ټولې څو پاڼې لري؟

_____ = _____ × _____

_____ د ګل ټولې پاڼې

۲. موسکا کباب پخوي او هغې دکباب ٦ سیخونه پاخه کړي دي د کباب هر سیخ یې ۴ ټوټې غوښه لري ټوله څو ټوټې غوښه کیږي؟

_____ = _____ × _____

ټوله _____ ټوټې غوښه

۳. فریبا په هره ګلدانۍ کې دوه بوټې کینول وغواړي چې هغې په ۵ ګلدانیو کې څو بوټي کینولي دي؟

_____ = _____ × _____

ټوله _____ بوټي

۴. د جمیلې په بڼ کې په هر کتارکې د ختکیو ۴ تخمونو د پاره ځای شته ۳ کتاره یې ډک شوي دي. یو کتار یوازې دوه تخمه لري ټول څو تخمه کیږي.

_____ = _____ × _____

ټوله _____ تخمه

کورنۍ دنده:

تاسو په خپله عبارتي پوښتنې جوړې او د عملیې عددي افادې ولیکئ او هم د ضرب حاصل یې پیداکړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوه څلوېښتم لوست

د شکلونو څخه په کار اخستو سره د ضرب ښوونه

هدف: دشیانو په کارولو سره زده کوونکي باید د۲ ژبنی ضرب زده کړي او حافظې ته وسپاري.

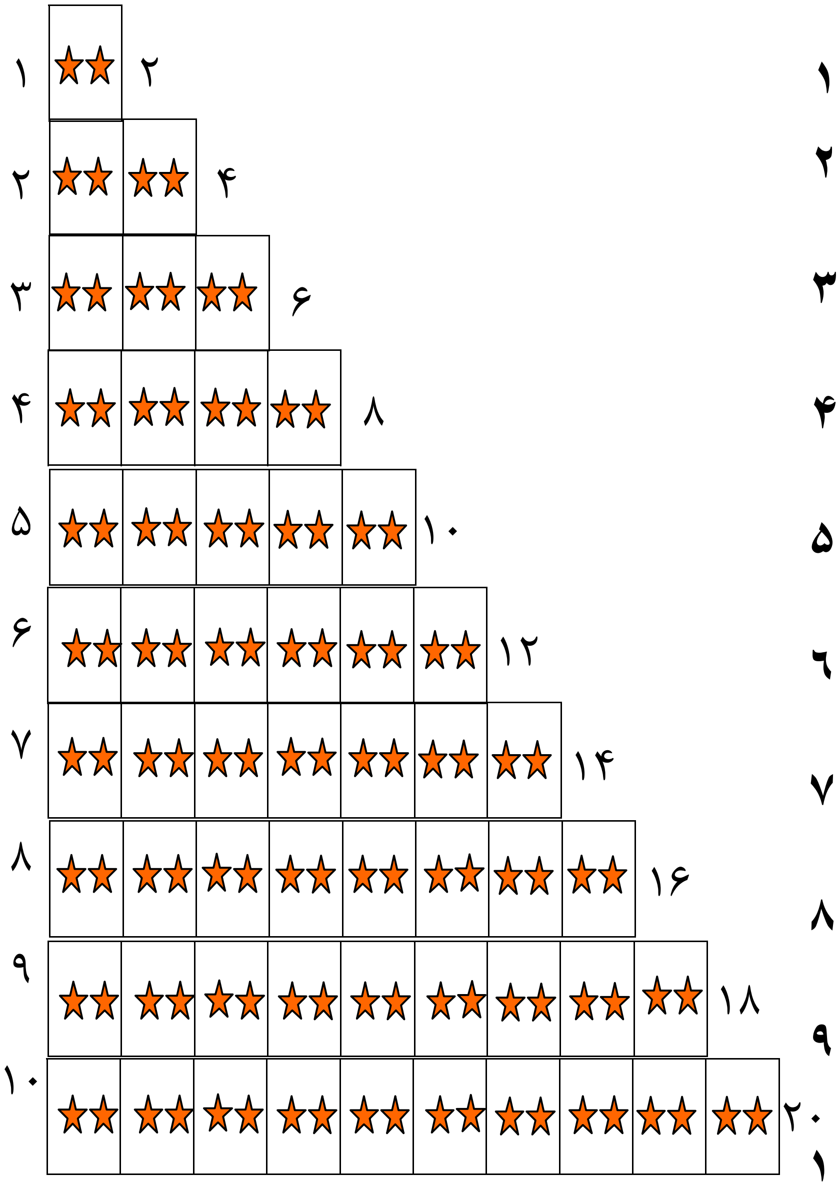

۱ × ۲ = ۲

۲ × ۲ = ۴

۳ × ۲ = ٦

۴ × ۲ = ۸

۵ × ۲ = ۱۰

٦ × ۲ = ۱۲

۷ × ۲ = ۱۴

۸ × ۲ = ۱٦

۹ × ۲ = ۱۸

۱۰ × ۲ = ۲۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه د۲ ضرب د۳ ضرب هم دشکل له مخې په لاندې توګه په لاس راوړو.

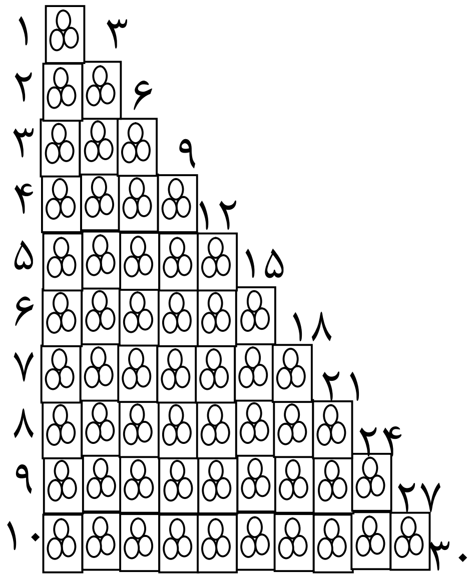

۳=۱×۳=۳

۳+۳=۲×۳=۶

۳+۳+۳=۳×۳=۹

۳+۳+۳+۳=۴×۳=۱۲

۳+۳+۳+۳+۳=۵×۳=۱۵

۳+۳+۳+۳+۳+۳=۶×۳=۱۸

۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳=۷×۳=۲۱

۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳=۸×۳=۲۴

۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳=۹×۳=۲۷

۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳=۱۰×۳=۳۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۵ ضرب	د ۴ ضرب
۱ × ۵ = ۵	۱ × ۴ = ۴
۲ × ۵ = ۱۰	۲ × ۴ = ۸
۳ × ۵ = ۱۵	۳ × ۴ = ۱۲
۴ × ۵ = ۲۰	۴ × ۴ = ۱۶
۵ × ۵ = ۲۵	۵ × ۴ = ۲۰
۶ × ۵ = ۳۰	۶ × ۴ = ۲۴
۷ × ۵ = ۳۵	۷ × ۴ = ۲۸
۸ × ۵ = ۴۰	۸ × ۴ = ۳۲
۹ × ۵ = ۴۵	۹ × ۴ = ۳۶
۱۰ × ۵ = ۵۰	۱۰ × ۴ = ۴۰

مشق او تمرین:

له حل شوي مثال څخه په کار اخستو سره لاندې تش ځایونه ډک کړئ.

۳ × [۲] = ۶

۳ × [ ] = ۹

۳ × [ ] = ۱۲

۳ × ۵ = [ ]

[ ] × ۶ = ۱۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته څلويښتم لوست

د يوه رقمي عدد ضربول په دوه رقمي عدد کې

هدف: زده کوونکي يو رقمي عدد په دوه رقمي عدد کې ضرب کړاي شي اوپه عين وخت کې د ضرب اجزاوي اود ضرب حاصل وپيژني.

لاندې مثال په نظر کې نيسو په شکل کې ليدل کيږي چې له ۱۳ کتاروڅخه جوړ شوی دی او په هر کتار کې۲ خانې تورې شوې دي، چې دجمعې د دوو مساوي اجزاوو په توګه يې ليکو   ۱۳ + ۱۳ = ۲۶

يا   ۱۳ × ۲ = ۲۶

د ضرب لومړي جزء   د ضرب دوهم جزء   د ضرب حاصل

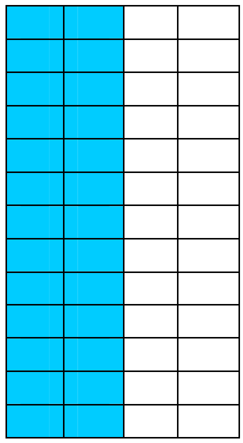

اوس غواړو پورتنی مثال د يوې ضربي افادې په توګه وليکو او ضرب يې کړو.

يويز لسيز	
۱۳	← دضرب لومړئ جز
× ۲	← دضرب دويم جز

لومړی د۲ عدد په يويزو يعنې ۳ کې ضرب کوو چې ٦ کيږي او هغه د ضرب د حاصل د يويزو په ځای کې ليکو.

$$
\begin{array}{r} ۱۳ \\ \times\ ۲ \\ \hline ۶ \end{array}
$$

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته د۲ عدد په لسیزو یعنې ۱ کې ضرب کوو داچې ۱ د لسیزو په ځای کې شتوالی لري یو لسي دی د۲ سره د هغه د ضرب حاصل د۲ عدد نه دی خو ۲ لسي یعنې ۲۰ دي.

١٣
× ٢
―――
٦
٢٠

چې د دې دواړو له جمع کولو وروسته د ضرب حاصل یعنې د یویزو او لسیزو ځایونه داسې په لاس راځي.

١٣
× ٢
―――
٦
+٢٠
―――
٢٦ دضرب حاصل

مثال:

غواړو د۱۲ عدد په ۴ کې ضرب کړو.

یویز	لسیز
٢	١

١٢
× ٤
―――

لکه مخکنی مثال ۴ په یویزو کې ضرب کوو چې ۸ حاصلیږي یعنې:

١٢
× ٤
―――
٨

اوس د ۴ عدد په لسیزوکې چې په حقیقت کې (۱) لسي دی ضرب کوو چې د هغه د ضرب حاصل ۴ کیږي په دې باندې باید پوه شو چې۴، څلور یویز نه دي خو ۴ لسي دي او هغه د لسیزو په ځای کې لیکو یعنې:

١٢
× ٤
―――
٤٨

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاصل شوی عدد ۴۸ دی چې د ۸ یویزو او ۴ لسیزو څخه عبارت دی.

مثال: غواړو د ۱۳ عدد د ۵ په عدد کې کړو.

یویز	لسیز
۳	۱

$$\begin{array}{r} ۱۳ \\ \times\ ۵ \\ \hline \end{array}$$

لومړی د ۵ عدد په یویزو یعنې (۳) کې ضرب کوو چې د هغو د ضرب حاصل ۱۵ کیږي د۱۵ د یویزو رقم یعنې ۵ د ضرب د حاصل د یویزو په ځای کې لیکو او د هغه د لسیزو رقم چې (۱) لسي دی د حاصل په توګه د ۱۳ د لسیزو د مرتبې پورته یې لیکو.

کوم وخت چې ۵ د لسیزو په مرتبه یعنې (۱) کې ضرب کړو د حاصل شوي یادداښت سره یې جمع کوو چې د٦ عدد په لاس راځي او د ٦ عدد د ضرب د حاصل د لسیزو په مرتبه کې لیکو چې ٦۵ حاصل کیږي.

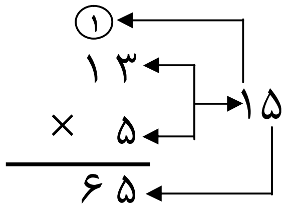

مشق او تمرین:

د لاندې پوښتنو د ضرب حاصل په لاس راوړئ.

۲۵	۱۴	۱۷	۱۶	۱۸	۲۱
× ۴	× ۵	× ۳	× ۵	× ۴	× ۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه څلوېښتم لوست

د ضرب په عملیه کې د(۱) د عدد خاصیت

هدف: زده کوونکي پوه شي (۱) چې په هر عدد کې ضرب شي د ضرب حاصل یې هم هغه عدد دی.

په تیر لوست کې مو ولوستل چې:

۱ + ۱ = ۲ یا ۲ × ۱ = ۲

۱ + ۱ + ۱ = ۳ یا ۳ × ۱ = ۳

۱ + ۱ + ۱ + ۱ = ۴ یا ۴ × ۱ = ۴

۱+ ۱ + ۱ + ۱ + ۱ = ۵ یا ۵ × ۱ = ۵

دا لوست مونږ په دې پوهوي هر عدد چې په (۱) کې ضرب شي د ضرب حاصل یې په خپله هم هغه عدد کیږي یعنې:

٦ × ۱ = ٦

٧ × ۱ = ٧

٨ × ۱ = ٨

۲۵ ×۱ = ۲۵ او نور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځوسم لوست

د ضرب په عمليه کې د (۰) صفر خاصيت

هدف: زده کوونکي پوه شي هر عدد چې په صفر کې ضرب شي د ضرب حاصل يې صفر دی.

مونږ پوهېږو چې په يوازې توګه صفر په معنا د هيڅ دی، په هره اندازه چې د صفرونو شمېر زيات شي بيا هم هيڅ دی يعنې:

۰ = ۱ × ۰ = ۰

۰ + ۰ = ۰ يا ۲ × ۰ = ۰

۰ + ۰ + ۰ = ۰ يا ۳ × ۰ = ۰

۰ + ۰ + ۰ + ۰ = ۰ يا ۴ × ۰ = ۰

۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰ = ۰ يا ۵ × ۰ = ۰

په همدې ډول:

۶ × ۰ = ۰

۷ × ۰ = ۰

۸ × ۰ = ۰

۹ × ۰ = ۰

د پورتني مثال له مخې ويلای شو هر عدد چې په صفر کې ضرب شي د هغه د ضرب حاصل صفر دی.

مشق اوتمرين:

۱ – د جمعې افادې په ضرب باندې بدلې کړئ.

۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰

۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰

۲ – دا افادې په جمع باندې بدلې کړئ.

۹ × ۰ =

۱۱ × ۰ =

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو پنځوسم لوست

د ګروپونو جوړول

هدف: دا لوست زده کوونکي د ویش د عملیې دپاره چمتو کوي.

د خپل یوه ملګري سره کار وکړئ
۲۰ کوچنۍ ډبرې استعمال کړئ.
مساوي ګروپونه جوړ کړئ.
هلته څو ګروپونه دي؟
څومره کوچنۍ ډبرې پاتې دي؟

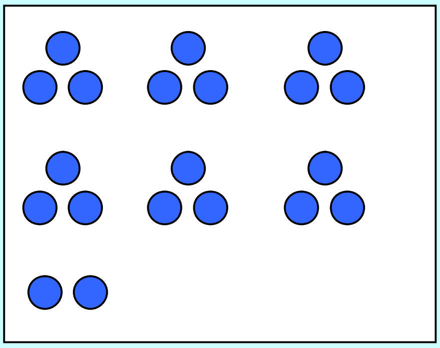

په جوړه یې توګه کار وکړئ هره جوړه دې ۲۰ کوچنۍ ډبـــرې استعمال کړي، عددونه ولیکئ.

	عملیه	مساوي ګروپونه	د کوچنیو ډبرو پاتې
۱	د ۴ ګروپونو جوړول	۵	۰
۲	د ۵ ګروپونو جوړول		
۳	د ۲ ګروپونو جوړول		
۴	د ۸ ګروپونو جوړول		
۵	د ۳ ګروپونو جوړول		
۶	د ٦ ګروپونو جوړول		
۷	د ۱۲ ګروپونو جوړول		

(c) ketabton.com: The Digital Library

ويې ليکي څومره؟

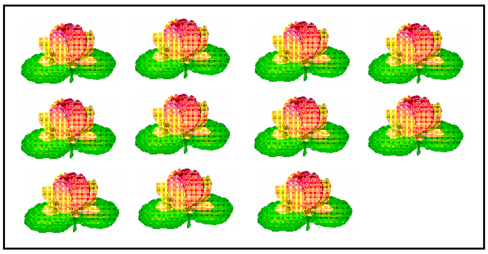

.۸

_____ ګلان

د هرو ۵ ګلانو په شاوخوا دايره وکاږئ.

_____ ګروپونه

_____ پاتې

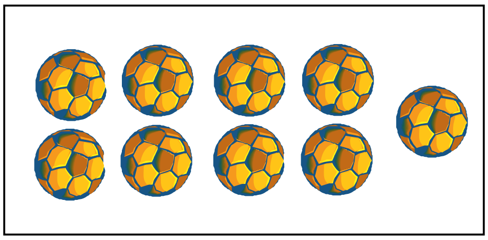

.۹

_____ توپ.

د هرو ۳ توپونو په شاوخوا دايره وکاږئ.

_____ توپونه

_____ پاتې

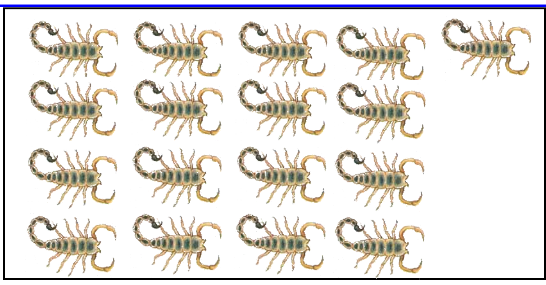

.۱۰

_____ خزندې.

د هرو ۴خزندو په شاوخوا دايره وکاږئ.

_____ ګروپونه

_____ پاتې

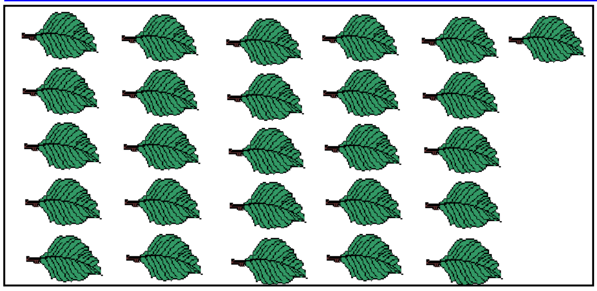

.۱۱

_____ پاڼې.

د هرو ٦ پاڼو په شاوخوا دايره وکاږئ.

_____ ګروپونه

_____ پاتې

کورنۍ دنده: ګډ تکرار

۱−	۱۷۴ + ۳۴۸	۶ × ۲	۳۲ + ۲۹	۵۶۷ − ۲۱	۲۸ − ۹
۲−	۷۱۲ −۲۲۷	۵ × ۲	۷۲ − ۱۷	۳۶ + ۱۸	۴ × ۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه پنځوسم لوست

هدف: دا لوست زده کوونکي د ویش د عملیې زده کړې ته چمتو کوي.

د خپل یوه ملګري سره کار وکړئ.

لوبې وکړئ ۲۴ کوچنۍ ډبرې استعمال کړئ.

لومړي: مساوي ګروپونه جوړ کړئ

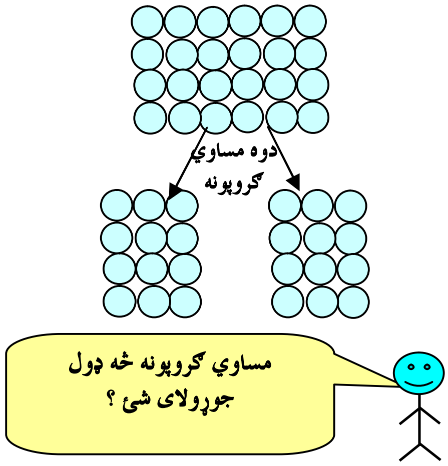

دوهم: د هرګروپ لپاره یوچوکاټ رسم کړئ د هرشي یا قلم لپاره یوه نښه وټاکئ.

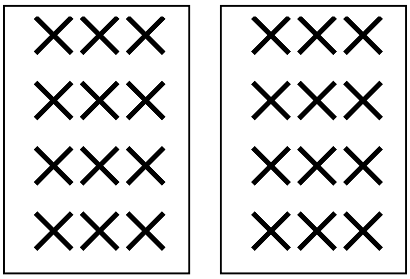

په هر ګروپ کې ۱۲ دي

۲ ګروپونه د۱۲ په ۲۴ کې شتوالي لري

---

۱. لوبې ته ادامه ورکړئ! ۲۴ کوچنۍ ډبرې استعمال کړئ. مساوي ګروپونه جوړ کړئ. دهر ګروپ لپاره یو بکس رسم کړئ.

۲.

په هر ګروپ کې _ دي .

او______ ګروپونه د ______ په ۲۴ کې شتوالي لري

۳.

په هر ګروپ کې _______ دي.

او ______ ګروپونه د _______ په ۲۴ کې شتوالي لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴.

په هر ګروپ کې ______ دي.

او ______ ګروپونه د ______ په ۲۴ کې شتوالي لري.

۵.

په هر ګروپ کې ______ دي.

او ______ ګروپونه د ______ په ۲۴ کې شتوالي لري.

٦.

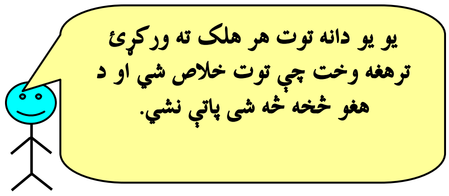

۳ هلکان ۱۸ داني توته لري.

هغوی، توت په مساوي توګه وويشل.

هر هلک څوداني توته په لاس راوړل.

هر هلک ٦ داني توته په لاس راوړل.

۷. ۱۲ تنه په ۳ قالینوکې ګډ دي.

نوپه یوې قالیني کې به څوتنه ګډ وي.

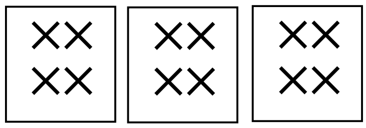

۴ تنه په هره قالیني کې

۸. ۸ هلکان په دوو میزوکې ګډ دي

په هر میز کې څو هلکان دي؟

______ هلکان په هرمیز کې

۹. ۴ هلکان په۱٦ بالونوکې ګډ

دي هر هلک ته څو بالونه رسیږي؟

______ بالونونه د هر هلک لپاره

۱۰. ۵ هلکان په ۱۰ پنسلونو کې ګډ

دي. هر هلک ته څو پنسلونه رسیږي؟

______ پنسلونه د هر هلک لپاره

کورنۍ دنده: د دې لوست ټول تمرینونه حل کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درې پنځوسم لوست

ویش

هدف: د دې لوست له زده کړې وروسته زده کوونکي وکولای شي د شیانو په ویش کې خپل ستونزې حل کړي.

د یوه شي جلاء کول په څو مساوي برخو د تقسیم په نامه یـــادېږي دا (⌐ ، ÷) دتقسیم نښې دي .

که چېرې په یوه پطنوس کې ۸ دانې منې ولرو او هغه په دووبـــشقابو کـــې وویشو په هر بشقاب کې ۴ دانې منې راځي.

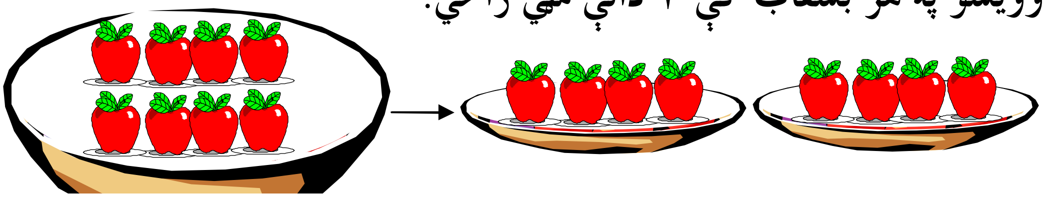

مونږ په ریاضي کې دمنو دتقسیم عملیه، چې په دوو مساوي برخـــو ویشل کېږي داسې لیکو

۸ ÷ ۲ = ۴ د ویش حاصل

مقسوم ، مقسوم علیه

پورته افاده داسې لوستل کېږي، اته تقسیم پر دوو مساوي لـــه څلـــورو سره په همدې ډول په لاندې چوکاټ کې ۱۲ دانې ناکه شته دي. کـــه چېرې هغه په ۳ مساوي برخو جلاء کړو په هر کوچني چوکاټ کې ۴ دانې ناکه حاصلېږي.

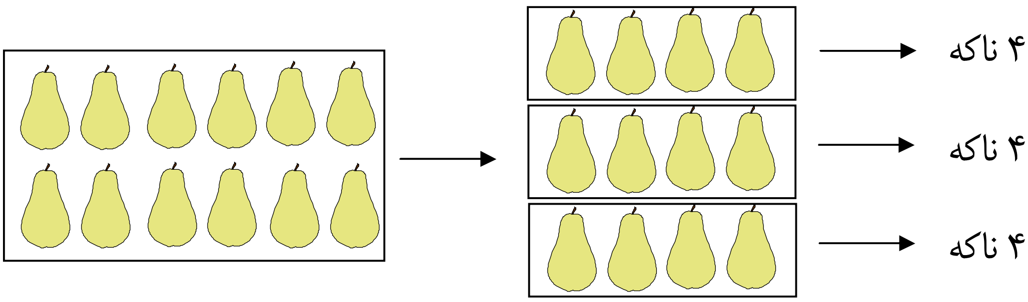

په ریاضي کې د۱۲ ناکو دتقسیم عملیه، چې په درومساوي برخـــو ویـــشل کېـــږي داسې لیکو:

۱۲ ÷ ۳ = ۴

مقسوم ، مقسوم علیه ، دویش حاصل

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق او تمرین

۵ هلکان په ۱۵ مریوکي ګډ دي. هر هلک څومرۍ په لاس راوړي؟

لومړي: ۵ ګروپونه وبنایاست.

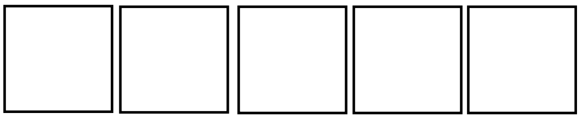

دوهم: یوه، یوه مرۍ وهرګروپ ته ورکړئ.

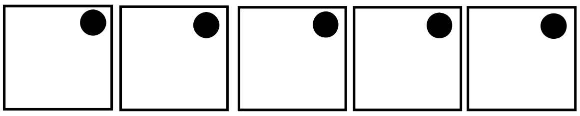

دریم: تر هغه پوري دوام ورکړئ ترڅو چي مرۍ خلاصي شي.

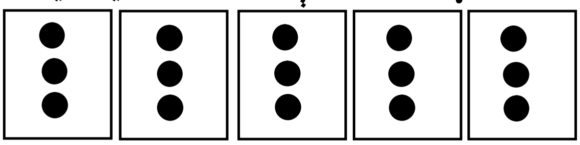

۱۵ تقسیم پر۵ مساوي له ۳ سره ۳ = ۵ ÷ ۱۵

۱۵ مرۍ چي په ۵ ګروپونو تقسیم شي هر ګروپ ته ۳ مرۍ رسیږي.

په جوړه یي توګه کار وکړئ. دمساوي ګروپونو جوړولو دپاره کوچنۍ ډبري استعمال کړئ عبارتي پوښتني ولیکئ او حل یي کړئ.

۱.دوه هلکان په ۱۰ بالونوکي ګډ دي وهر هلک ته څو بالونونه رسیږي.

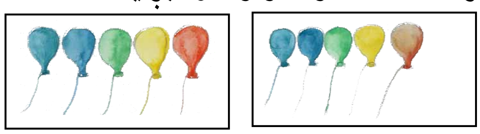

۵ = ۲ ÷ ۱۰

۲. ۱٦ مرۍ د غاړي په ۲ امیلو باندي وویشئ

----- ÷ ----- = ------

۳. ۹ داني دګیلاس میوه په ۳بشقابونو کي په مساوي ډول کښیږدي.

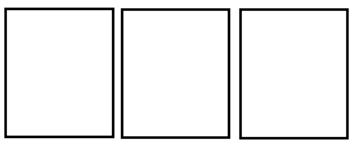

----- ÷ ------- = ------

۴- ۱۲چوغکي دوني په ۲ ښاخو باندي وویشئ هر ښاخ به څو چوغکي ولري؟

-----÷ ------- = ------

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵– ۸ ګوډي پرانه د۲ هلکانوترمنځ ګډې دي، هریوه ته څو ګوډي پرانه رسېږي.

____ ÷ ______ = ______

٦– ۳ هلکان په ۱۵ موټرګیوکې ګډې دي، هر هلک ته څو موټرګیه رسېږي.

____ ÷ ______ = ______

۷– ۲۰ قلمه تباشیر په ۴ چوکاټونوکې په مساوي ډول وویشئ

____ ÷ ______ = ____

۸–۵ کڅوړي ۲۵ مرۍ لري هره کڅوړه به څو مرۍ ولري

____ ÷ ______ = ______

۹– ۱۲هلکان په ۳ ګاډوکې لوبې کوي په هر ګاډکې څوهلکان لوبې کوي

____ ÷ ____ = ____

۱۰–۹ مرغۍ په ۳ قفسونوکې په مساوي ډول وویشئ مرسته: لومړئ ګروپونه جوړکړې

____ ÷ ______ = ______

کورنۍ دنده: حل یې کړئ عددي جملې ولیکئ، ګروپونه رسم کړئ.

۱– ادریس ۱۸ بوتله اوبه لري که چېرې خپل هر ملګري ته ۲ بوتله اوبه ورکړئ. د ادریس د ملګرو شمېر معلوم کړئ؟

د ادریس ملګري ______ = ______ ÷ ____

۲– حیدر ۱۴ منې لري که چېرې هغه خپل هر ورور ته ۷ منې ورکړي وواياست چې حیدر به څو ورونه ولري؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

په یوه ډګر کې ٦ خیمې دي چې د هرې خېمې په دننه کې۳ هلکان دي.

ټوله هلته څو هلکان دي؟

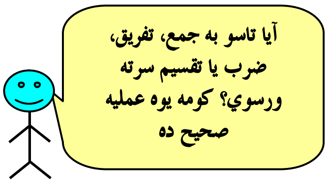

٦ ÷ ٣ = ٢　　　٦ × ٣ = ١٨　　　٦ − ٣ = ٣

دیوښتنې صحیح حل په شاوخوا باندې دایره وکاږئ.

١. ٢ هلکان قدم وهي.

٣ هلکان نور له هغو سره یوځای کېږي.

اوس څو هلکان قدم وهي؟

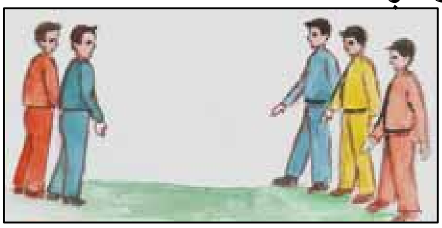

٢ × ٣ = ٦　　　٣ − ٢ = ١　　　٢ + ٣ = ٥

٢. ٥ هلکان ماهي نیسي.

اوهر هلک ٣ ماهي ونیول

هلکانو ټول څو ماهي نېولي دي؟

٥ × ٣ = ١٥　　　٥ − ٣ = ٢　　　١٥ ÷ ٣ = ٥

(c) ketabton.com: The Digital Library

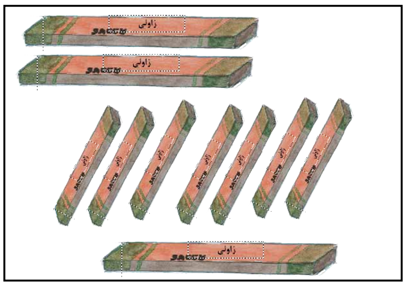

۳. ۵ هلکان ۱۰ داني ژاولي په مساوي
ډول ویشي.
هر هلک ته څو داني ژاولي رسیږي؟

۲ × ۵ =۱۰   ۱۰ ÷ ۵ = ۲   ۱۰ + ۵ = ۱۵

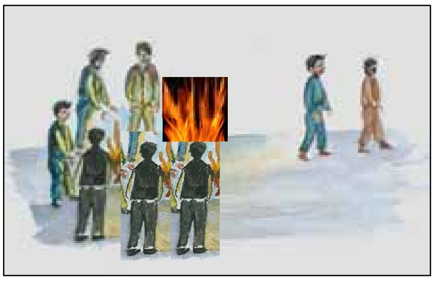

۴. ۸ هلکان د اور په شاوخوا باندې ناست
دي. ۲ هلکان له هغوی څخه کورته ځي.
اوس څو هلکان داور په شاوخوا باندې
ناست دي

۸ − ۲ = ٦   ۸ ÷۲ = ۴   ۸ + ۲ = ۱۰

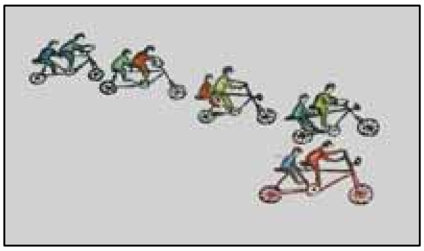

۵. ۱۰ هلکان غواړي چې په یوه سفر کې
له ۵ بایسکلونوڅخه په مساوي توګه
کار واخلي په یوه بایسکل کې څو هلکان
ګډېږي (شریک)؟

۱۰ − ۵ = ۵   ۱۰ + ۵ =۱۵   ۱۰ ÷ ۵ = ۲

کورنی دنده:

دهرې عددي جملي لپاره یو عبارت ولیکئ

۱. ۴ × ۲ = ۸

۲. ۱۲ ÷ ۲ = ٦

۳. ۱۷ − ۹ = ۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ضرب او تقسیم مشق او تمرین

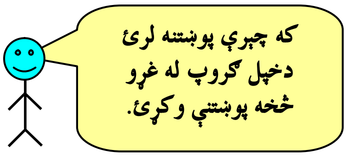

یوځای کار وکړئ او تمرینونه حل کړئ

ویې لیکئ څومره؟

۱.

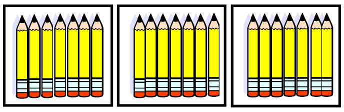

___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۲.

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۳.

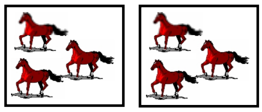

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۴.

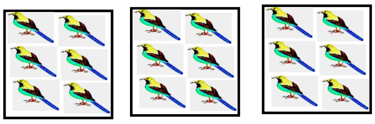

___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۵. د لاندې افادو حاصل په دوه ډوله پیداکړئ.

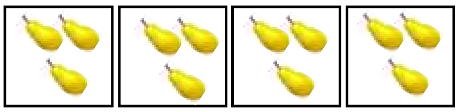

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

٦.

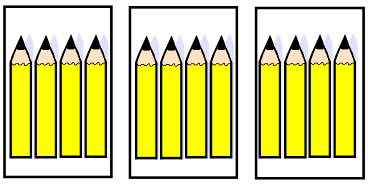

___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

مساوي کتارونه جوړ کړئ. هر کتار رنګ کړئ، او حاصل یې پیدا کړئ.

۷. ۲ کتاره د ۴ ، ۴ کتاره د ۲

۸. ۳ کتاره د ۵ ، ۵ کتاره د ۳

$۴ \times ۲ =$ ___ ، $۲ \times ۴ =$ ___ ، $۵ \times ۳ =$ ___ ، $۳ \times ۵ =$ ___

ضرب یې کړئ.

۹. ۴۳×۲ ، ۲۵×۴ ، ۳۴×۲ ، ۲۳×۳ ، ۱۶×۲ ، ۱۷×۲

۱۰. لوبې وکړئ، افاده جوړه کړئ جمع یې کړئ، تقسیم یې کړئ، ۱۲ کوچنۍ ډبرې استعمال کړئ.

په هر ګروپ کې ___ کوچنۍ ډبرې دي.

او ___ ګروپونه د ___ په ۱۲ کې شته

۱۱.

هلته په هر ګروپ کې ___ کوچنۍ ډبرې

هلته ___ ګروپونه د ___ په ۱۲ کې دي.

دکوچنیو ډبرو څخه مساوي ګروپونه جوړ کړئ، رسم یې کړئ.

۱۲. ۱٦چوغکې په ۲ښاخو باندې ناستې دي په هرښاخ باندې څوچوغکې شتوالی لري

___ = ___ ÷ ___

۱۳. ۴ کځوړې ۱٦ مرۍ لري. هره کځوړه څو مرۍ لري.

___ = ___ ÷ ___

کورنۍ دنده: د دې لوست ټول تمرینونه حل کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور پنځوسم لوست

د ضرب او تقسیم تر منځ اړیکې (رابطه)

هدف: زده کوونکي پوه شي که چېرې مقسوم په مقسوم علیه باندې تقسیم شي دتقسیم حاصل لاس ته راځي اوکه چېرې مقسوم علیه دتقسیم له حاصل سره ضرب شي مقسوم لاس ته راځي او دا دتقسیم اوضرب ترمنځ یوه رابطه ده.

لاندې شکل څلور بشقابه مڼې دي چې په هربشقاب کې دوه، دوه دانې مڼې دي.

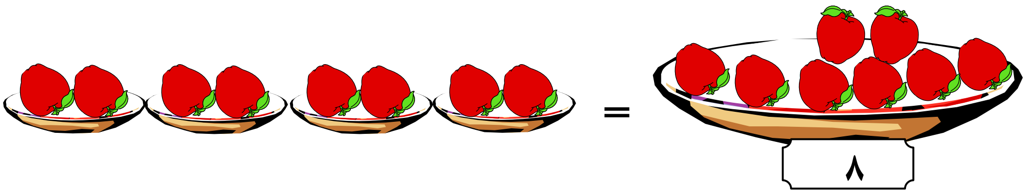

د ټولو مڼو شمېر   ٨   =   ٢   ×   ٤   دي.

اوس که چېرې ٨ دانې مڼې په ٤ بشقابوکې وویشو په هر بشقاب کې ٢ دانـــې مڼې راځي یعنې.

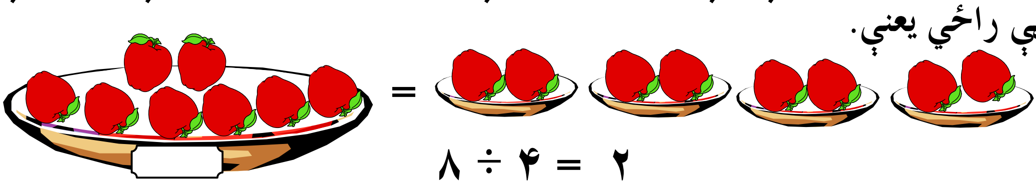

٨ ÷ ٤ = ٢

په همدې ډول که چېرې ٨ دانې مڼې په ٢ بشقابوکې وویشو.

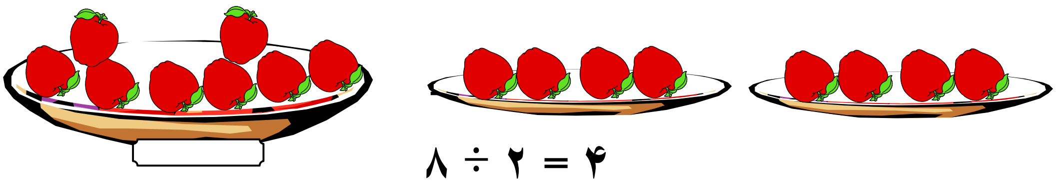

٨ ÷ ٢ = ٤

٤ × ٢ = ٨

لیدل کېږي چې په هربشقاب کې ٤ دانې مڼې دي نو ویلای شو. که چېـــرې مقـــسوم په مقسوم علیه باندې وویشل شي د ویش حاصل په لاس راځي او که چېرې مقـــسوم علیه د ویش له حاصل سره ضرب شي مقسوم په لاس راځي.

مثال: ٦ ÷ ٣ = ٢

٦ ÷ ٢ = ٣

٣ × ٢ = ٦

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه پنځوسم لوست
د یوه عدد ویشل په خپل عدد باندې (په خپل ځان)

هدف: زده کوونکي د دې لوست له زده کړې وروسته پوه شي که چېرې یو عدد په خپل ځان وویشل شي پایله یې (۱)ده.

په یوه بشقاب کې ۳ دانې مڼې دي، فرهاد هغه پــه ۳ کوچنیــو بــشقابونو کې ویشي لیدل کېږي چې په هر بشقاب کې یوه دانه مڼه راځي.

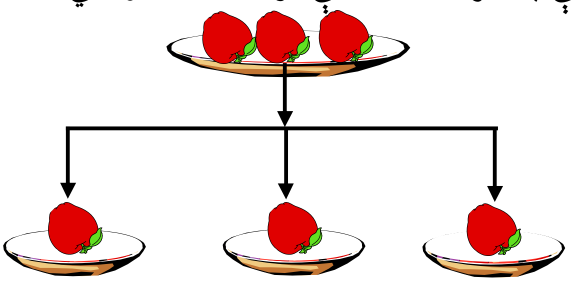

پورتنۍ ویشنه په ریاضي کې داسې لیکل کیږي.

۳ | ۳
−۳ | ۱
۰

$۳ \div ۳ = ۱$ یا

له دې څخه ویلای شو هر عدد چې په خپل ځان وویشل شي د هغــه حاصــل (خارج قسمت) یو دی نو لیکلای شو چې:

$۴ \div ۴ = ۱$ $\quad$ $۱ \div ۱ = ۱$

$۵ \div ۵ = ۱$ $\quad$ $۲ \div ۲ = ۱$

$۳ \div ۳ = ۱$

تمرین: لاندې پوښتنې حل کړئ.

$۸ \div ۸ = ?$ $\quad$ $٦ \div ٦ = ?$

$۹ \div ۹ = ?$ $\quad$ $۷ \div ۷ = ?$

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ پنځوسم لوست

د یوه عدد ویشل په (۱) باندې

هدف: زده کوونکي پوه شي هر عدد چې په (۱) باندې وویشل شي نتیجه یې په خپله هم هغه عدد ده.

ګرانو زده کوونکو تاسو هر یو خپل ټولګیوال ته ۲ ټوکه کتـــابچې ورکـــړئ او وواياست چې ستاسو دټولیګوال په لاس کې څو ټوکــه کتـــابچې دي. حتمـــي ستاسو ځواب (۲) دی، چې په حقیقت کې د یوه عدد ویشل په (۱) ده. د دې عمل رياضي شکل یې داسې لیکو.

$$\begin{array}{r|l} 2 & 1 \\ \hline -2 & 2 \\ \hline 0 & \end{array}$$

یا ۲ = ۱ ÷ ۲

په همدې ډول که چېرې شریف خپل ۳ دانې قلمونه خپلې یوې خور نازي ته ور وبخښي ویلای شئ چې نازي به څو قلمونه ولري؟ دې پوښتنې په ځواب تاســـو ټول پوهېږئ چې نازي ۳ قلمونه لري. چې داعمل هم د یوه عدد ویشل پـــه (۱) باندې دی. د دې رياضي شکل داسې دی. ۳ ÷ ۱ =۳

له دې مثالونو څخه پوهیدلای شو هر عدد چې په (۱) باندې وويـــشل شـــي د ویش حاصل یې په خپله هم هغه عدد دی.

نو لیکلای شو چې:

۲ ÷ ۱ = ۲

۳ ÷ ۱ = ۳

۴ ÷ ۱ = ۴

۵ ÷ ۱ = ۵

تمرین لاندې پوښتنو ته شفاهي ځواب ووایاست.

۸ ÷ ۱ = ?　　　۶ ÷ ۱ = ?

۹ ÷ ۱ = ?　　　۷ ÷ ۱ = ?

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم فصل

د اندازه کولو واحدونه

اووه پنځوسم لوست

غیر معیاري واحدونه

هدف: زده کوونکي په دې پوه شي چې په پخوا وختوکي د شیانو اوږدوالی په څه شي اندازه کېده او هغوی د اوږدوالي معیاري واحد دپیژندلو لپاره چمتو کړئ.

په خپل ټولګي کې د اندازې نیولو لپاره یو شئ وټاکئ د هغه جګوالي او یا اوږدوالي اندازه کړئ.

د اندازې نیولو یو واحد وټاکئ.

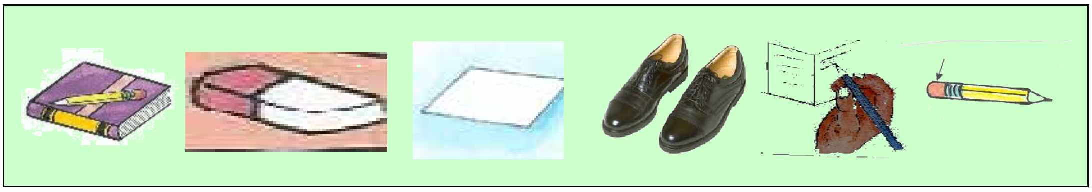

عیني شی په یوه بل واحد سره اندازه کړئ ا و چارټ بشپړ کړئ.

	ز ه څه شئ اندازه کوم	داندازه کولو واحد	اندازه نیول
۱	ور	دزده کوونکي لویشت	کابو ۲۰ لویشتې
۲	___________	_________	کابو ________
۳	___________	_________	کابو ________

کورنۍ دنده: د موسکا قد یې اندازه کړ چې څومره دی، لومړی یې په لویشت سره اندازه کړل او وروسته یې په پنسل سره اندازه کړ.
آیا ویلاي شئ چې د موسکا قد څولوېشتې او یا څو پنسله شوی دی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته پنځوسم لوست

معياري واحدونه (متر، سانتي متر او ملي متر)

هدف: زده کوونکي دمعياري واحدونو په ګټه اوپه ورځني ژوند کې دهغو داستعمالولو په طريقه پوه شي.

متر: د شيانو اوږدوالى په متر سره اندازه کوي چې يومنل شوې معياري اندازه ده. مثلاً د ټوکر اوږدوالى، د درې اوږدوالى، ستاسو د ټولګي اوږدوالي... پــه متر سره اندازه کېږي. لاندې شکل د يوه متر نمونه ده. يو متر په سلو مساوي برخو ويشل شوى دى او د هغه هرې برخې ته سانتي متروايي يعنې:

۱۰۰ سانتي متر = ۱ متر

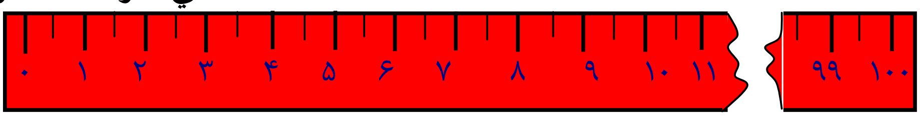

خط کش: کوچنی اولنډ اوږدوالى د خط کش په واسطه اندازه کېږي تاســو کولاى شئ د خپل کتاب اوږدوالى او بر د خط کش په واسطه اندازه کړئ. او په همدې ډول کولاى شئ د خپل قلم اوږدوالى دخط کش په واسطه انــدازه کړئ چې څو سانتي متره کېږي.

دا يو خط کش ده او ۱۰ سانتي متره اوږدوالى لري.

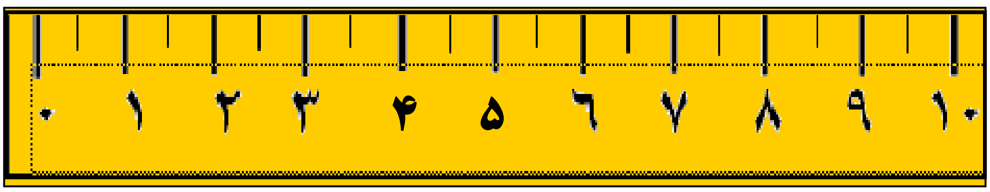

د خپلې لوښتې اندازه دخط کش په واسطه معلومه کړئ او ووایاست چې څو سانتي متره ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه له یو متر څخه اوږد یم.

۱ متر ۱۰ دیسي متره کېږي.

۱ متر ۱۰۰ سانتي متره کېږي.

۱ متر ۱۰۰۰ ملي متره کېږي.

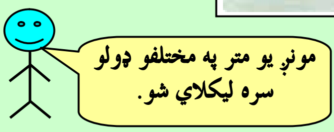

تخمین یې کړئ تقریباً څومتره، د خپل یوه ملګري سره یوځای کار وکړئ.

اوږدوالي په ملي متر، سانتي متر، اومتر سره تخمین او هم اندازه یې کړئ ______

	د لاندې شیانو اندازه اخیستل	تخمیني	اندازه نیول
۱	له سره د پښو ترګوتو پورې	کابو ______ متره	کابو ______ متره
۲	ستاسو د مېزجګوالی	کابو ______ متره	کابو ______ متره
۳	د ټولګي اوږدوالی	کابو ______ متره	کابو ______ متره
۴	د ټولګي د بر واټن	کابو ______ متره	کابو ______ متره
۵	د ټولګي د څلورو خواو اندازه	کابو ______ متره	کابو ______ متره
٦	ستاسو د څوکۍ اوږدوالی	کابو ______ متره	کابو ______ متره
۷	ستاسو د ټولګي د وره لوړوالی	کابو ______ متره	کابو ______ متره

کورنۍ دنده:

حل یې کړئ: د حیدر د تني لوړوالی ۱۳۰ سانتي متــره دی او د ادریــس د تنــي لوړوالي ۱۱۵ سانتي متره دی د حیدر د تني اوږدوالی څومره زیات دی؟ ______

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه پنځوسم لوست
د ټوټه خطونو د اوږدوالي اندازه کول د خط کش په واسطه

هدف:زده کوونکي دې ته چمتو شي چې دهندسي شکلونو دچاپیریال (محیط) داندازه کول دپاره دخط کش څخه کار واخلي.

ګرانو زده کوونکو! تاسو په تیرو لوستونوکې د خط کش له نامه سره بلد شوي یاست. او پوهېږئ چې د لنډو اوږدوالي اندازه کولو لپاره په کار وړل کېږي، مثلاً که چېرې وغواړو د یوه پنسل، اوږدوالی اندازه کړو د خطکش د صفر ټکی (نقطه) د پنسل په یوه سر باندې ایږدو، وینو چې د قلم بل سر د خط کش له کومې درجې سره مطابقت کوي، څرنګه چې د پنسل بل سر د ۱۰ له عدد سره مطابقت کوي نو وایو چې د پنسل قلم اوږدالي یا اندازه ۱۰ سانتي متره دي.

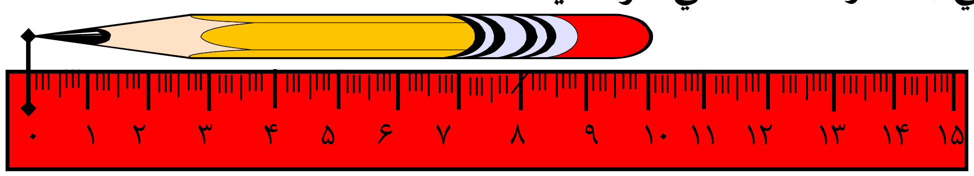

او په همدې ډول دا ●————● یوټوټه خط دئ. د دې ټوټه خط اندازه یا اوږدوالي څرنګه چې د پنسل اوږدوالی مو معلوم کړئ، په هم هغه ډول یې اندازه کوو لیدل کیږي چې دنوموړي ټوټه خط اوږدوالی ۵ سانتي متره یا ۵۰ ملي متره دئ.

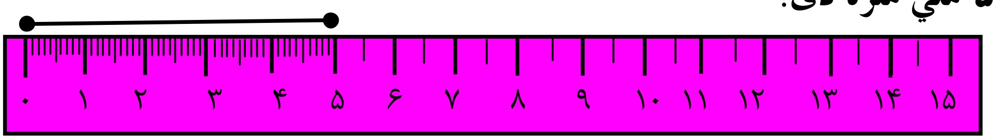

که چېرې وغواړو چې یو خط د ۴۰ ملي مترو په اوږدالي رسم کړو د دې ټوټه خط اوږدوالي په څو سانتي مترو سره دخط کش په مخ په نښه کوو.

د خپل یوه ملګري سره یوځای کار وکړئ یو خط کش استعمال کړئ او پوښتنو ته ځواب ووایاست.

۱– یو سانتي متر څو ملي متره کیږي

یو سانتي متر ______ ملي متره کیږي.

۲– ۲ سانتي متره څو ملي متره کیږي؟

۲ سانتي متره ______ ملي متره کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. ۳ سانتي متره څو ملي متره کيږي؟

۳سانتي متره ______ ملي متره کيږي.

۴. ۴۰ ملي متره څو سانتي متره کيږي؟

۴۰ ملي متره ______ سانتي متره کيږي.

۵. ۱۵ ملي متره څو سانتي متره کيږي؟

۱۵ ملي متره ______ سانتي متره او______ ملي متره کيږي.

تمرين

لاندې ټوټه خطونه دخط کش په واسطه اندازه کړئ او وواياست چې هر يو يې څو سانتي متره او څو ملي متره دي.

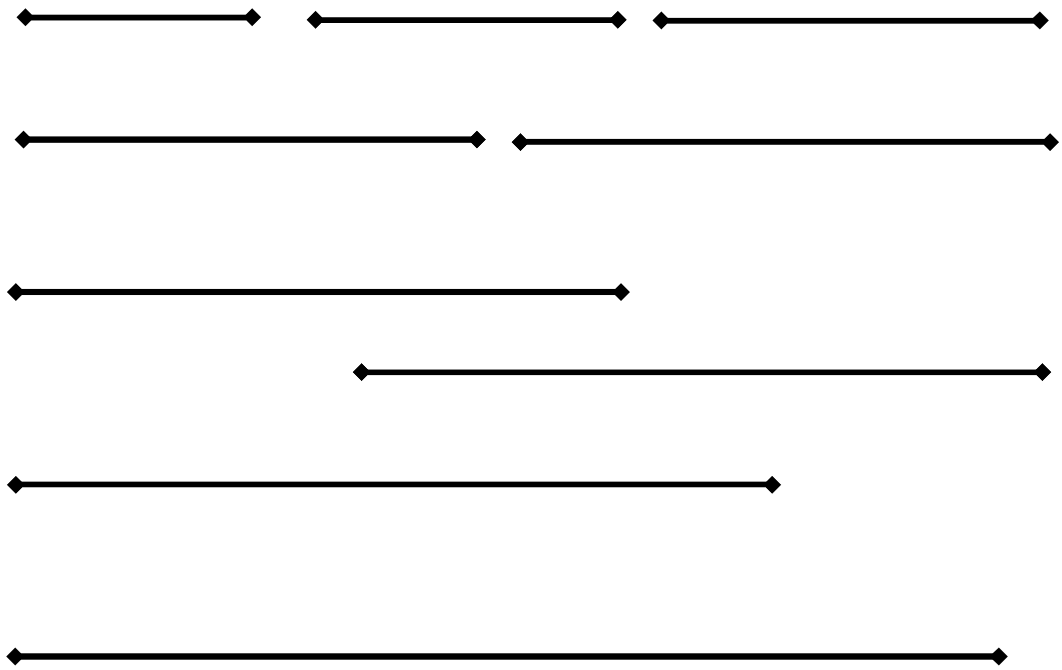

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهم فصل (هندسه)

شپیتم لوست

د هندسي شکلونو پېژندنه

هدف: څرنګه چې زده کوونکي په ورځنۍ ژوند کې دهندسې ساده شکلونو سره مخامخ کيږي نولازمه ده چې د هغو سره پېژندګلوي ولري.

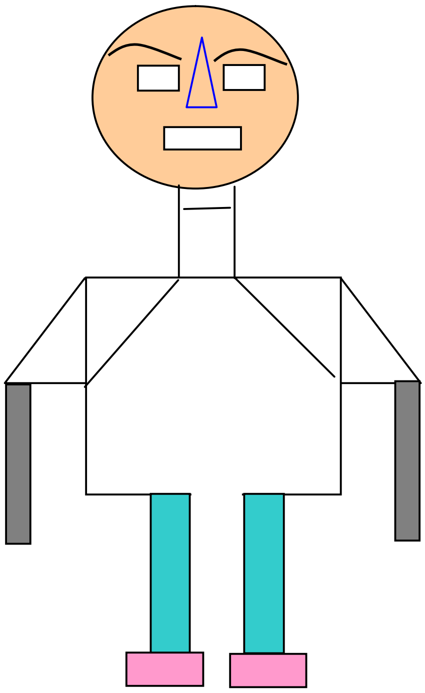

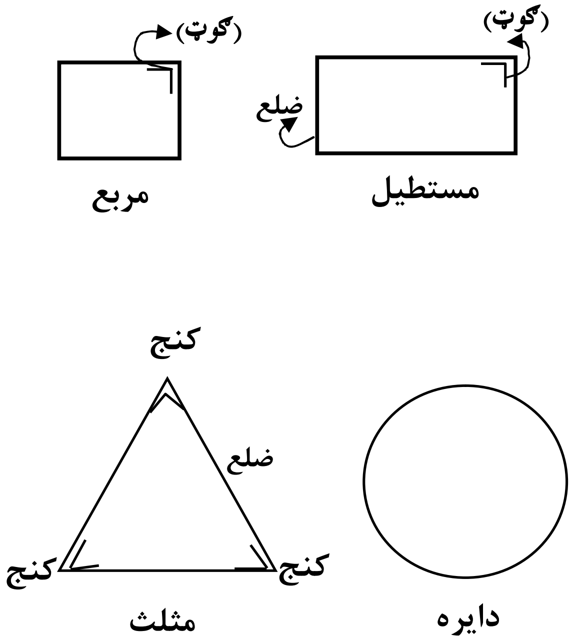

تمرین:

۱– د(سرو کئ) په شکل کې مستطیل، مربع، دایره او مثلث وښایاست.

۲– په پورتنی شکل کې څومستطیلونه، څو مربع ګانې، څو دایرې او څـــو مثلثونه لیدلاي شئ.

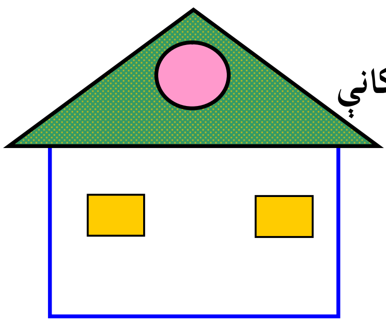

۳– په مخامخ شکل کې څو مثلثونه څو مربع ګانې څو دایرې او څو مستطیلونه دي وښایاست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- شکلونوته مخامخ نومونه شته دي، تاسو خپلو کتابچو ته نقل کــړئ. د یوه تیر په واسطه شکل داړوند نامه سره ونښلوي، ګوټونــــه (کــنج) او ضلعي یې وښایاست.

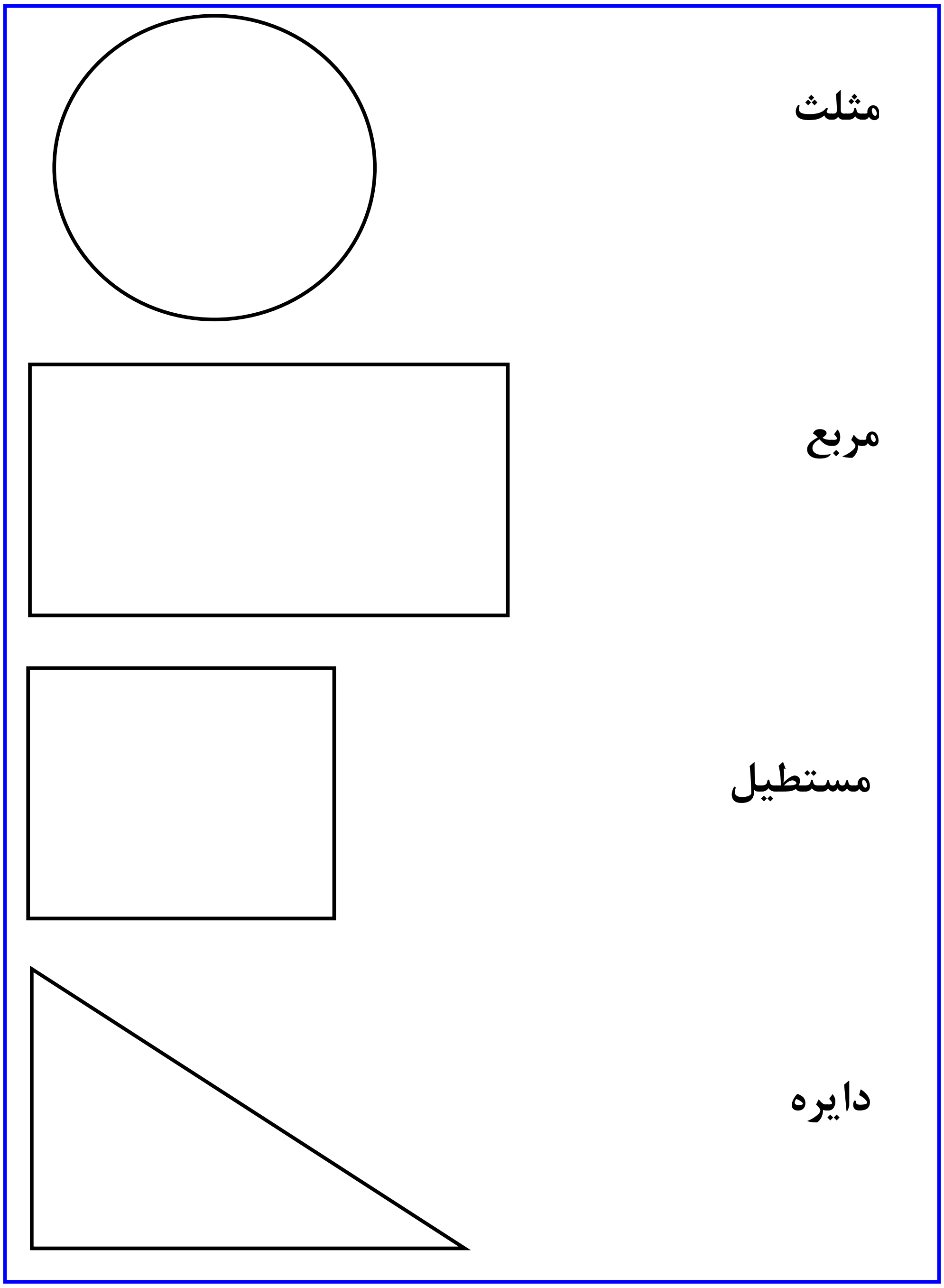

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵ – په لاندې هندسي شکلونو کې دمربع ګانو، مستطيلونو، دايـــرو او مثلث شمېر پيداکړئ.

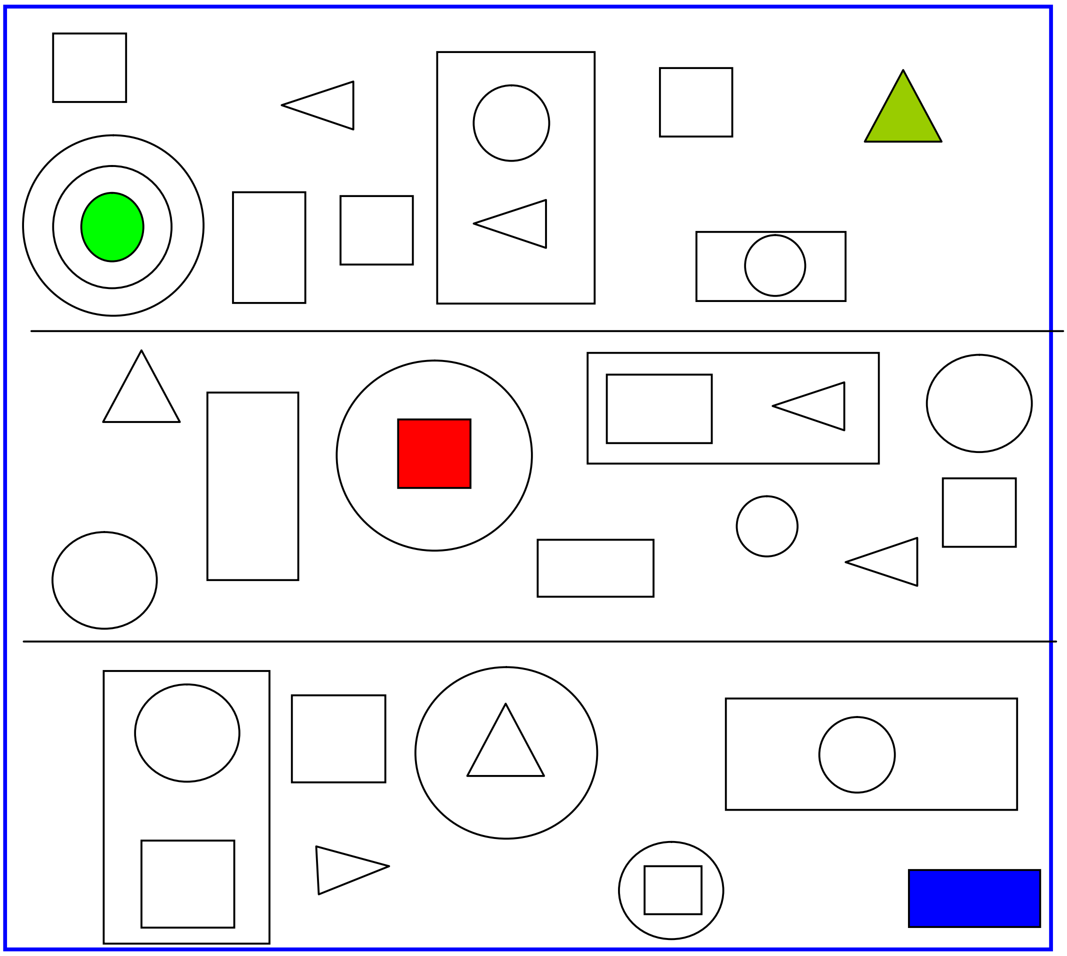

٦– د خپل کور په چاپيريال (محيط) کې کوم شيان دايروي شـــکل، کـــوم شيان مثلث شکل، کوم شيان مستطيل شکل او کوم شيان مربع شـــکل وينئ نوم يې واخلئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

محیط

د یوه شکل ګرد چاپیرواټن دهم هغه شکل دمحیط په نامه یادیږي.

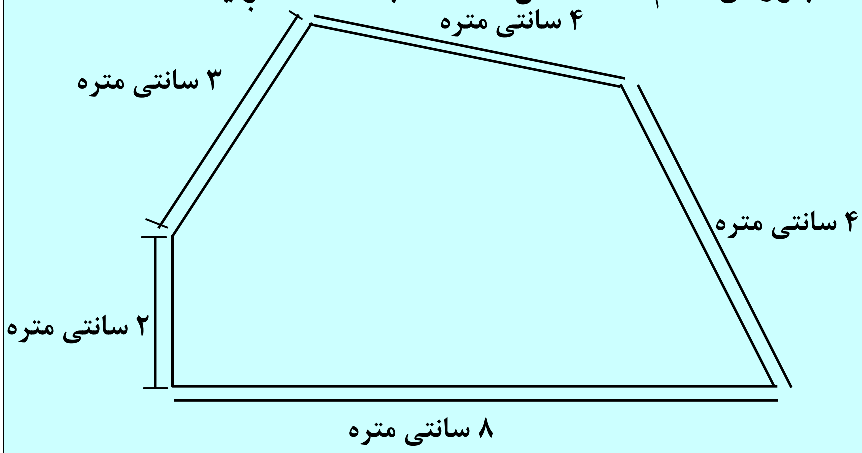

۲۱ سانتي متره = ۲ + ۳ + ۴ + ۴ + ۸

محیط = ۲۱ سانتي متره

وار ونیسئ دخنډو داوږدوالي اندازه جمع کړئ ترڅو محیط پیداکړئ.

۱.

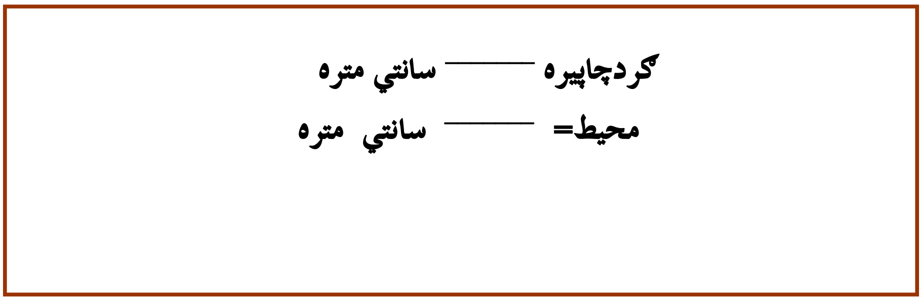

۲.

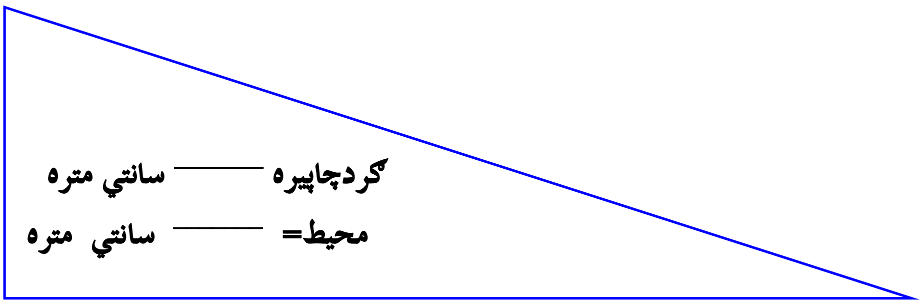

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳.

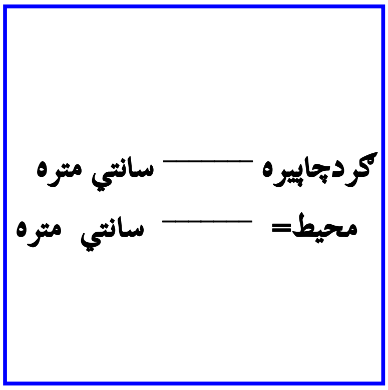

۴. وار ونیسئ دځنډو اوږدوالی اندازه کړئ، جمع یې کړئ، ترڅو محیط یې پیداکړي.

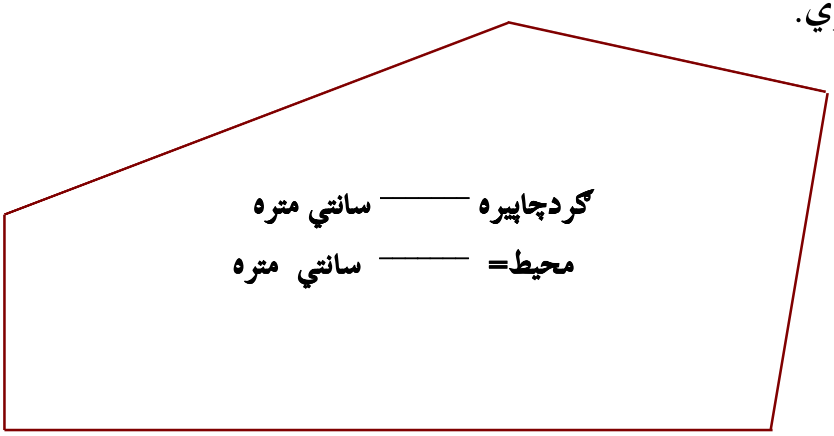

۵. په خپله خوښه یو شکل رسم کړئ وروسته د هغه محیط په سانتي متر سره اندازه کړئ.

کورنی دنده: په کورکې دوه شکله پیداکړئ اودهغو محیطه اندازه کړئ او دې ته چمتو شئ چې خپلې نتیجې په ټولګي کې ووایاست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسم فصل

د کسر پېژندل په عملي توګه

یو شپیتم لوست

په هندسي شکلونوکې کسر

هدف: دکسر پېژندنه او معرفت دزده کوونکو دپاره ده او په هندسي شکلونوکې دکسر ښوونه او پوهیدل دزده کوونکو لپاره ډېره آسانه لاره اوطریقه ده.

مساوی او نامساوی برخې

برخې په عیني اندازه نه دي.

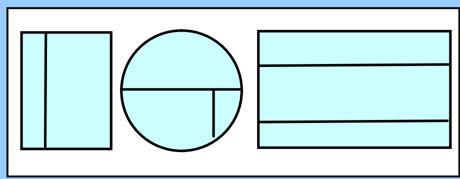

دا مساوي برخې نه دي.

برخې په عیني اندازه دي.

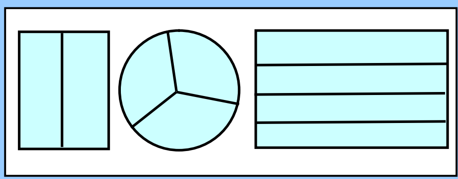

دا مساوي برخې دي.

لاندې هر یو شکل په څو برخو ویشل شوی دی دشکلونو کومه ګنه په مساوي برخو او کـــوم یـــو دشکلونو په نامساوي برخو ویشل شوی دی. لست یې کړئ د مثال څخه کار واخلئ.

برخې ۲ — نا مساوي — (مساوي) — شکل۱

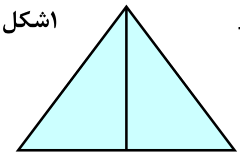

برخې ۳ — مساوي — (نا مساوي) — شکل۲

برخې ___ — مساوي — نا مساوي — شکل۳

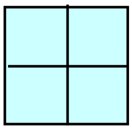

برخې ___ — مساوي — نا مساوي — شکل۴

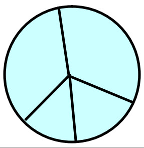

برخې ___ — مساوي — نا مساوي — شکل۵

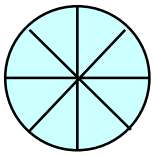

برخې ___ — مساوي — نا مساوي — شکل۶

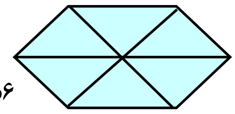

برخې ___ — مساوي — نا مساوي — شکل۷

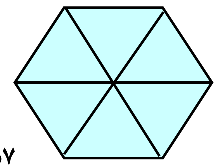

برخې ___ — مساوي — نامساوي — شکل۸

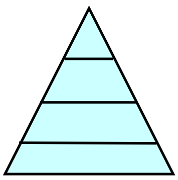

(c) ketabton.com: The Digital Library

مساوي برخې رسم کړئ او هره برخه په مختلف رنګ سره رنګ کړئ.

۹.

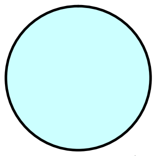

۴ مساوي برخې

۱۰.

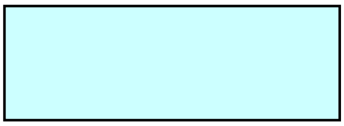

۳ مساوي برخې

۶ مساوي برخې

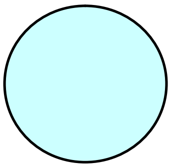

۸ مساوي برخې

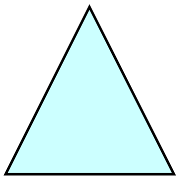

دوه مساوي برخې

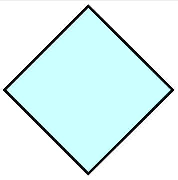

۲ مساوي برخې

کورنی دنده: ۴ مساوي برخې رسم کړئ ترڅو نوی شکل جوړ کړئ.

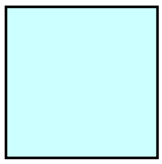

مثلث جوړ کړئ.

مستطیلونه جوړ کړئ. چې مربع نه وي.

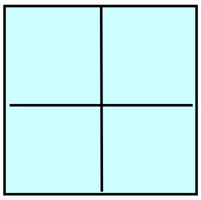

مربع ګانې جوړې کړئ.

دا یوه منه ده

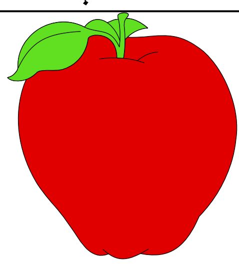

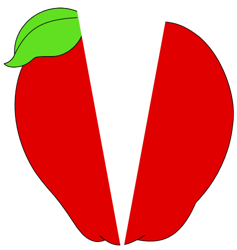

د منې نیمایي

د منې نیمایي

دا منه په دوو مساوي برخو ویشل شوې ده
هره برخه د منې یوه، دوهم برخه جوړه وي
اوهرې برخې ته یو دوهم $\frac{1}{2}$ وایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دايو مثلث دی

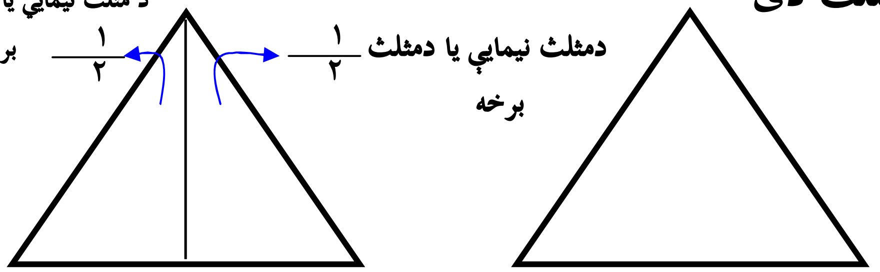

دايوه مربع ده

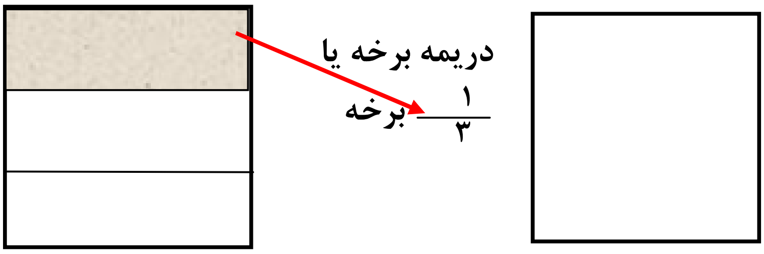

دامربع په دري مساوي برخوويشل شوي ده.
هره برخه دټولي مربع دريمه برخه جوړه وي.

دايو مستطيل ده.

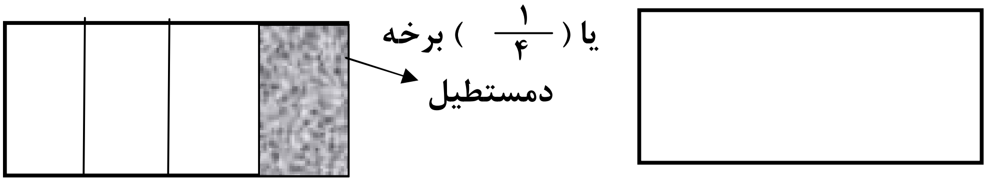

دامستطيل دی په څلورو مساوي برخو
ويشل شوی دی، هره برخه د مستطيل
څلورمه برخه جوړه وي.

دا يوه دايره ده

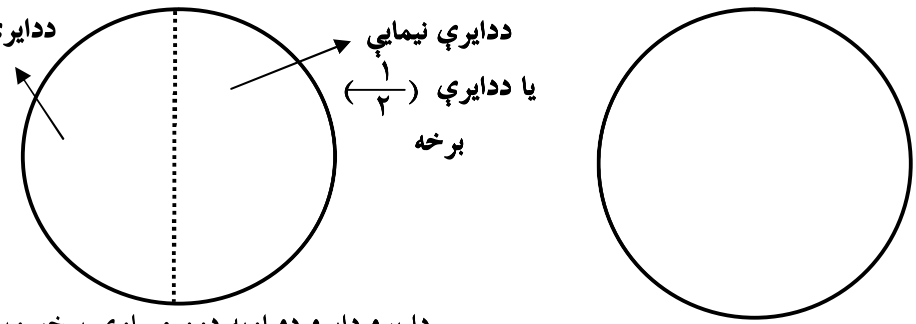

دا يوه دايره ده اوپه دوو مساوي برخو ويشل
شوې ده، هر يوه د دې دوو برخو څخه يوه
دوهمه برخه د دايرې بلل کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه شپیتم لوست

د یوه کسري برخې ښوونه

هدف: زده کوونکي یوه شئ چې په څو مساوي برخو ویشل شوي ده یوه برخه یې په کسري شکل ولیکي او هم سرچپه یې یوڅومه برخه په شکل کې وښودلای شي.

له ۴ مساوي برخو څخه یوه برخه یې یوه څلورمه بلل کیږي.

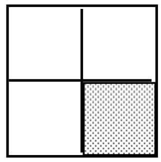

شنه رنګه مربع یوه څلورمه ده

درې مساوي برخې دي هره برخه یې یوه دریمه بلل کیږي.

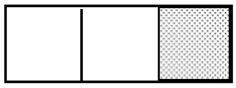

شنه رنګه مربع یوه دریمه

له دوو مساوي برخو څخه هره برخه نیمایي یا یوه، دویمه بلل کیږي.

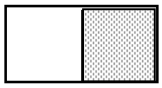

شنه رنګه مربع نیمایي یا یوه دویمه ده

څو نیمايي یو بشپړ شی جوړوي؟

څو څلورمې یو بشپړ شئ جوړوي؟

۱. نیمایي یې رنګ کړی.

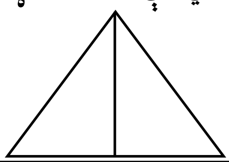

۲. یو دریمه یې رنګ کړئ.

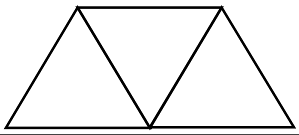

۳. یو دریمه یې رنګ کړئ.

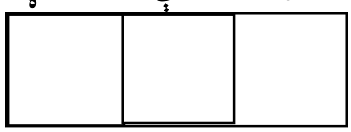

۴. څلور واړه خانې یې رنګ کړئ.

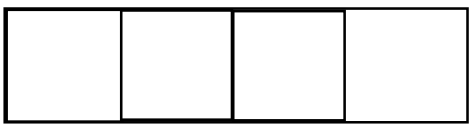

۵.

یوڅلورمه وښیاست

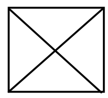

$\frac{۱}{۴}$

یو دریمه وښیاست

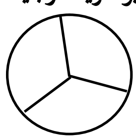

$\frac{۱}{۳}$

یودویمه وښیاست

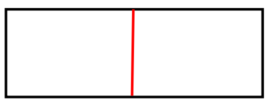

$\frac{۱}{۲}$

$\frac{\text{۱ شنه برخه}}{\text{۴ مساوي برخو}}$

$\frac{\text{۱ شنه برخه}}{\text{۳ مساوي برخو}}$

$\frac{\text{۱ شنه برخه}}{\text{۲ مساوي برخو}}$ کسری خط (دبرخط)

$\frac{۱}{۴}$ ، $\frac{۱}{۲}$ او $\frac{۱}{۳}$ کسر بلل کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق اوتمرین: لاندي جدول بشپړ کړئ د حل شوي مثال څخه کار واخلئ.

دکسر رنګ شوي برخي ولیکئ	رسم	مساوي برخي
۱- $\frac{۱}{۴}$ دمساوي برخو څخه یوه یوه برخه رنګ شوې ده یا دشکل څلورمه برخه رنګ شوې ده.	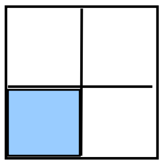	۴
۲- $\frac{\square}{\square}$	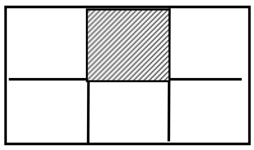	
۳- $\frac{\square}{\square}$	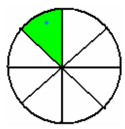	

په لاندي شکلونو کي د رنګ شوو برخو کسر ولیکئ.

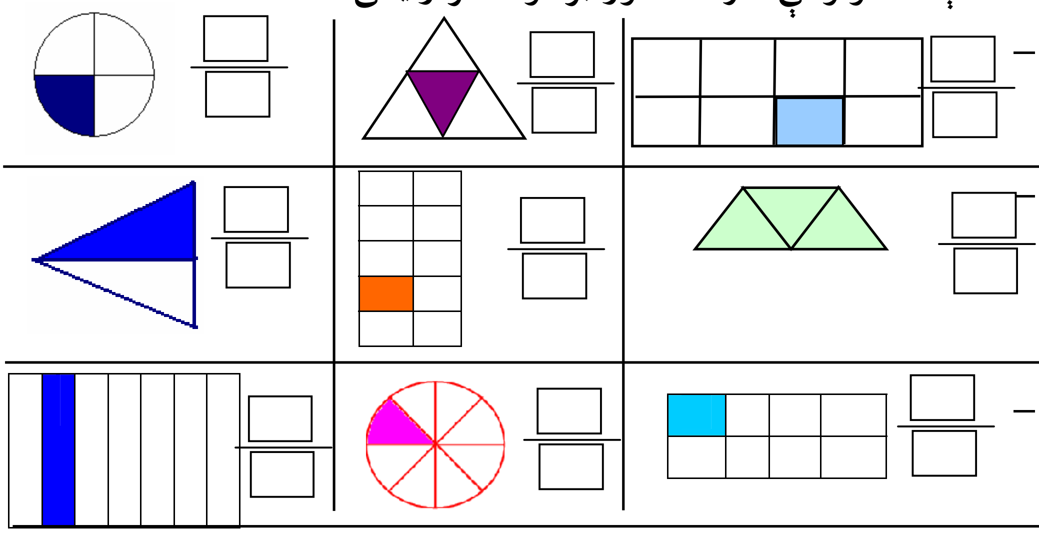

زده کوونکي دې ٦ مه ګڼه پوښتنه دکورنۍ دندې په توګه په کورکې حل کړي.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library